

KATOLÍCI A ŠKOLA

**TH. DR. OTAKAR TAUBER,
PROFESOR NA STÁTNÍ REÁLCE.**

Cena Kč 8.60.

**1 9 2 7.
NÁKLADEM VLASTNÍM.**

TH. DR. OTAKAR TAUBER:
KATOLÍCI A ŠKOLA.

Nr. 2.029.

I m p r i m a t u r.

Josephus Vyvlečka,
Praeses a. e. Consistorii.

Olomucii, die 12. Februarii 1927.

KATOLÍCI A ŠKOLA.

TH. DR. OTAKAR TAUBER,
PROFESOR NA STÁTNÍ REÁLCE.

1 9 2 7.
NÁKLADEM VLASTNÍM.

ÚVOD.

První vydání spisu rozebráno. Došlo velmi lichotivého uznání od desíti časopisů a četných příznivců katolické školy. Katolická škola všude si razí cestu. I u nás je katolická škola existenční nutností. Proto začíná i u nás nové hnutí všeobecné pro katolickou školu. K tomu účelu spis „Katolíci a škola“ valně přispěje k probuzení lidu. Vědění i mravnost volají dnes po náboženské výchově. Šiřte spis do všech dědin a měst hromadně anebo zašlete adresy laiků, jak někteří sami již učinili. I zájem státu žádá náboženskou školu. Zločinnost roste. Chcete čekat, až bude ještě hůř?! Potřebujeme katolických učitelů a zisk spisu je na katolický učitelský ústav. Pán Bůh zaplať všem horlivým příznivcům a odběratelům! Katolická škola naší nehasnoucí hvězdou!

AUTOR.

TISKLA „SNAHA“ (F. OLŠOVSKÝ) V HRANICÍCH.

Naše právo na katolickou výchovu a školu.

Katolicismus vyhoví ve všech oborech i potřebách rozumu a srdce modernímu člověku. Má pravdu Bohem svěřenou, skýtá klid a sílu a pro školu i výchovu vykonal a koná dosud divy. Máme na 60 vysokých škol na světě a 23 plných universit vyzbrojených dle nejnovějších požadavků doby. Uplatňujeme se ve vědě, v umění, v sociální otázce, národně i mezinárodně, právnicky, morálně, charitativně, literárně a filosoficky. Roku 1922 bylo v naší republice na měšťanských školách 273.977 žáků; z toho římsko-katol. 209.182 t. j. 76,4%. Ovšem musíme se o katolickou školu sami starati. Katolíci holandsští mají školskou centrálu. Jí v čele stojí episkopát. Ten také 20. dubna 1920 zřídil ústřední kancelář pro vyučování a výchovu („R. K. Central Bureau voou onderwijs en opvoeding“), která za osvědčeného vedení dra Verhovea organizuje nové školy, vede evidenci stávajících, opatřuje učebné pomůcky, publikace, udílí právní porady, má svého technického poradce pro stavbu nových či opravu starých škol. Je to skoro jako ministerstvo pro katolické školství holandské. Dozor nad školstvím provádí jednak katolická školní rada, jednak říšské ministerstvo školství prostřednictvím Rady pro vyučování a říšskými školními inspektory. Katolické korporace pak, jež mají

za úkol podporovati katolické školství, jsou v jednotlivých diecesích. Aspoň 20 žáků kde je, již mají svou katolickou školu, již stát podporuje. V Americe ušetří se státu katolickými školami ročně přes 16 milionů dolarů mimo budovy, jež stály 127 milionů dolarů.

Klášteří školu v Přerově ušetří město ročně, čítáme-li budovy, 835.000 Kč.

Žádáme školu, vedenou v duchu národním, svobodnou tak, že rodiče mohou určití svobodnou vůlí směr výchovy, pokud se týče mravního a náboženského základu, vydržovanou co do nákladů osobních státem, jemuž všichni občané platí daně a co do nákladů věcných obcemi, jimž všichni rodičové platí přirážky, tak jak to ustanovuje zákon z 9. IV. 1920 č. 292 Sb. z. a n., neboť jsme přesvědčeni, že jedině svobodná škola národní může vychovati svobodný a demokratický národ a připravit klidný rozvoj.

Vycházejíce z Kodexu práva církevního trváme na zásadě, že výchova má býti zařízena v církevním směru, aby ničemu se nevyučovalo, co se příčí náboženství a mravům, aby náboženství bylo základem vyučování.

Náš národ nechce a nesmí upadnouti ve zkázu a proto je žádoucno, aby náboženské vyučování mělo plné právo na výchovu dětí ve škole, aby náboženské vyučování zůstalo ve školském organismu vedle ostatních předmětů učebných nikoli jako větev podle

jiných větví, nýbrž jako kmen, který větve nese. Chceme své křesťanské školy s křesťanským duchem, s křesťanskou kázní, s křesťanskou morálkou, s křesťanským názorem na dějiny, na život a na přírodu.

Ve státě Oregon v Americe usnesl se roku 1923 parlament, že děti od 8 až do 16 let smí a musí navštěvovati jen veřejné školy. Katolíci oregonského státu podali odvolání proti tomuto zákonu, jako neústavnímu. Federální soud (nižší) skutečně zákon ten prohlásil neústavním. Pokrokáři však se nedali a „stůj co stůj“ chtěli prosaditi svou. Tak spor se vlekl dva roky. Zatím připojily se ke katolíkům zastupci i ostatních soukromých škol, připojili se i organizace židovské a adventisté (američtí protestanti). Až nyní projednávala se záležitost v poslední instanci u Nejvyššího soudu ve Washingtoně. A i ten uznal, že zákon čelící proti konfesičním školám jest neústavní a tudíž neplatný.

Zajímavé jest odůvodnění rozsudku:

„Jak často již ukázáno, moc zákonodárna nemůže omezovati práva ústavou zaručená, bez důležité vnitřní příčiny. Základní pravidla svobody, na kterýchž se všechny vlády v této unii zakládají, nedávají státu žádnou moc nutit děti, aby chodily pouze do škol veřejných. *Neníť dítě stvořením pouze státním; ti, kteříž ho živí a řídí jeho osudy, mají právo, pojící se s vysokou*

povinností uznati a připraviti ho pro další povinnosti“.

Pius XI. projevil v dopise generálnímu superiorovi Školských bratří, majících 1300 ústavů, Charlesovi Allainovi, tyto názory: „I za našich dnů jest ještě mnohé žádoucno při křesťanské výchově dítek a to nejen dítek chudých. Není to jistě nedostatek učitelův ani návštěva dítek, nýbrž naprosté zanedbávání vzdělávání duší; neboť dítky bývají vyučovány vědomostem, jež jsou začasto promísené bludy. Ničeho se také neopomíjí v této době, aby byla škola vyrvána z ochrany církve svaté. Odtud onen náboženství úplně cizí zjev, že s vyloučením každé zmínky o věcech nadpřirozených i kterýkoli bezbožník může utvářeti útlé duše dle své libovůle, tak že lze říci, že škola není chrámem ctností, ale stolicí bludů a učelištěm neřestí.

Sledujte tedy s horlivostí, milení synové, cíl, který jste si vytkli, uvažující slova svatého Chrysostoma: „Co jest většího nad řízení duší a nad vzdělávání mravů mládeže?“

Církevní zákon praví: C. 1373, § 2. Nejen rodičů po smyslu č. 1113, nýbrž všech, kteří místo jejich zaujímají (tedy mistrů, chlebo-dárců, učitelů) jest právem a nejsvětější povinností dbáti o křesťanskou výchovu dětí. § 2. Podobně nejsou-li veřejné university studií naukou a cítěním katolickým prodchnuty, jest si přát, aby v národě anebo

v kraji katolická universita zřízena byla. § 3. Nechť věřící nezanedbají poskytnouti pomoc podle sil při zakládání a vydržování katolických škol. Č. 1113. Nejtěžší povinností vázání jsou rodičové jak o náboženskou a mravní, tak o tělesnou a občanskou výchovu dětí dle sil dbáti a také se starati o blaho jejich časné. Pro katolíky jsou církevní zákony závazny ve svědomí a proto je plňme. Z těchto zákonů vidíte, jak nesmírně těžkého hříchu se dopouštějí katoličtí rodičové, kteří odhlásí své děti z vyučování náboženství katolického. Jim nemůže kněz dáti rozhřešení, dokud hřích svůj nenapraví!

Pozemské se překoná jen Nadzemským. Ze škol mizí úcta. Není tu dnes nadlidsky nutkající Autority. Jen strážný Cherub této božské Autority potlačí vzpírající se odboj lidské zkažené přirozenosti. Teprve nadzemský svět otvírá dítku postřeh vyšší jsoucnosti a ideální dokonalosti, jež dovedou dítě povznést nad sebe sama. Ovoce bezbožeckých škol v Americe, ve Francii a v Rusku, veřejné skandální i mezinárodní aféry dokumentují naprostou nepostačitelnost výchovy laické, beznáboženské. Nutno zavést do školy naši četbu Bible a církevních učitelů a církevní hymny a církevní umění, častější dobrovolné přijímání Svátostí a vládu Božského Srdce.

Profesor na universitě Havardově dr. John

J. Tiegert a komisař Spojených států pro výchovu, tudíž jeden z povolanych odborných autorit, odpověděl na otázku školskou, palčivou téměř ve všech zemích evropských, jak náležitě jasně, nekompromisně a otevřeně.

Dr. Tiegert se dívá na výchovu jako na výsledek všech sil, život lidský vyplňujících. Tedy dr. Tiegert neparceluje člověka, nýbrž bere jej v synthesi sil. V tomto smyslu jest však dle Tiegerta náboženství nejuniversálnějším elementem ve výchově, jako bezesporně jest mocnou pohnutkou pro každé jednání lidské. Jest nejen pravdou, že pojem Boha trvá a trval ve všech nám známých pokoleních a rasách lidstva, nýbrž jest též pravdou, že byl vždy a všude mocnou, ne-li rozhodující silou v životě lidstva. Není mohutnějšího motivu v přítomném lidstvu nad víru v božství. „Zdá se“, praví dr. Tiegert, „že dosud není náležitě doceněna okolnost, že mezi velkými mysliteli, kteří náš reální svět vědecky odhalili a původ jakož i smysl kosmu vyložili, skoro všichni jako filosofové prohlásili existenci Boží za nutnou, aby universalnost kosmu byla možnou a srozumitelnou. Onen malý počet těch, kteří se domnívají, že vystačí bez pojmu Boha, i pro vysvětlení světového universa, neexcelují mezi velkými osobnostmi dějin filosofických. Známe atheisty mezi řeckými filozofy, jako jsou Demokrit, Leukippos, ale ti propadají za oběť bezvýznam-

nosti vedle zástupců světového názoru theistického, jakými byli Pythagoras, Sokrates, Plato, Aristoteles a j. Není znám ani jeden význačnější atheista středověký, který by se mohl s celým zástupem středověkých theologických učenců měřit co do významu. Mezi moderními jsou jmenováni často Diderot a francouzští encyklopedisté několik Němců s Haecklem, malý počet Angličanů a jiní, kteří tvoří tak zvanou školu atheistickou v oboru filosofickém, ale ti všichni jsou sotva pozorovatelní. Proti nim stojí Descartes, Leibnitz, Spinozza, Locke, Berkeley, Kant, Fichte, Hegel, Lotze; v Americe James, Bowne, Ladd a celá řada jiných, zaujímajících významná místa v moderní filosofii a obírajících se vážně výkladem světových záhad. Třebas by při tom mnozí šli různými cestami, na konec přece museli se zastavit u bodu posledního: Poznání přítomnosti Boží.

Pozůstává-li výchova v tom, vnitřní síly člověka a jeho schopnosti rozvinouti, a všechny v něm utajované možnosti pozitivní takřka vyčerpati a jestli je náboženství universálním zjevem v lidstvu, a velcí myslitelé nenalézají pro tento svět žádného srozumitelného výkladu bez poslední příčiny a bez Boha, *pak je výchova postrádající náboženských prvků jistojistě vážně a opravdově nedostatečnou*. Výchova přihlížející pouze a jenom k roz-

voji vědění a rozmnožení poznatků bez veškerého respektu a ohledu na síly vůle a určení lidstva, musí se zcela jistě ve společnosti prokázati jako síla rozkladná. Taková výchova nezasluhuje, aby byla nazvána výchovou“.

U nás asi lid již sám chápe škodlivost výchovy bez náboženství, což poněkud osvětluje *pokles bezkonfesnosti na školách*. Bezkonfesního žactva je ve školách 5.7 procenta, totiž 6.177 ze 109.062. Zajímavé však jest — praví „28. říjen“ — že ho v Čechách poměrně stále ubývá od sčítání lidu, kdy byla rozvířena velká agitace pro vystupování z církve katolické. Kdežto první dvě léta bylo žáků bez vyznání na českých středních školách 12.1 procenta, pokleslo procento roku 1923—1924 (poslední rok, statisticky zpracovaný) na 11.5 procenta. Na Moravě je bez vyznání jen 4.6 procenta žáků českých středních škol, na Slovensku 1.1 procenta. Zdá se, že příliš hlučné metody zarazily dřívější pohyb. Také na obecných a měšťanských školách pokleslo procento bezkonfesijních dětí na 4.4 procenta, bylo jich roku 1921 celkem 99.197, nyní jen 86.548.

Velmi správně napsal v Našinci 18. I. 1926 učitel Hanzelka: „Chceme nového ducha školy, který se projevuje v nových názorech na kázeň, na vyučovací metodu, formu vyučovací. Nejen nové budovy, nýbrž hlavně nového ducha“. Jasně, přehledné, stručné

učebnice, koncentricky upravené, dokumentující dle nejnovějších výzkumů soulad víry a vědy; toť předně naše práce a požadavek. Máme právo na školu, neboť jsme se o ni zasloužili u nás.

Naše zásluhy o školství.

Ředitel učitelského ústavu Kalina napsal ve svých „Obrazích dějin vychovatelství“ str. 122 toto: „Školství za dozoru církve učinilo značný pokrok, jelikož obce se ho ujímaly účinněji než dříve. V učitelstvu samém jiný zavládl duch, jiné snahy. Počalo býti literárně činným — působilo tak zdárně na generaci mladší. Ve školách zavládl čilejší ruch, mechanismus dosavadní živému a poutavějšímu způsobu vyučování ustupoval“. Od církve a za jejího dozoru církevního zavedeno bylo mnoho požehnaných novot do školství, novot takových, nad něž něco lepšího i nové školní zákonodárství i vedení učitelstva nedovedlo vymysleti, na příklad konference učitelské dle děkanství od roku 1857 (tedy v době „konkordátní“), anebo pedagogické časopisy, jako: „Národní škola“ založená 1863, red. P. F. J. Řezáč, (jehož hlavními spolupracovníky byli P. Ignát Wurm, P. Jiří Slota, učitel František Tesař a P. F. Lelek z Pruského Slezska) s „Reální přílohou“ —

„Školník“, vydavatel a redaktor P. Josef Srůtek, založený 1861, a jeho odborné listy o výchově rodin. — „Pěstoun Moravský“, založený 1862, vydavatel a redaktor A. K. Víták, učitel. — „Škola a život“ s přílohou pro děti „Štěpnice“, redaktor P. F. J. Řezáč, zal. 1855. — „Sborník učitelský“ od téhož, založený 1857 (tedy vesměs v době „konkordátní“) atd.

Usnesení v Brně.

(1924.)

Než budeme míti svou katolickou, státem vydržovanou školu; žádáme dle sjezdu v Brně:

1. Do tříd, kde jest většina dítek katolických, a z nichž odstraněny byly kříže, buďtež kříže znovu zavěšeny a to na čelném místě.

2. Pro katolické dívky buďtež znovu zavedena povinná cvičení náboženská (školní modlitba, služby Boží, přijímání svátostí), jakožto nezbytná součást výchovy náboženské. Ku přijímání sv. svátostí buďtež katolickým žákům poskytnuty potřebné volné půldny.

3. Víra bez cvičení mrtva. V čas povinných náboženských cvičení ať se nepodniká se žactvem ničeho, co by bránilo katolickým dítkám v účasti na těchto cvičeních (výlety a pod.).

4. Na školách nebudtež konány takové oslavy (na př. Husovy), které zavdávají značné části učitelstva příležitost k uplatnění tendencí protikatolických, jimiž náboženské city katolické mládeže jsou uráženy.

5. Z čítánek a učebnic školních budiž odstraněno vše, co uráží cit náboženský katolických dětí a budtež tam zařazeny také články ze života slavných katolických mužů převážně katolické většiny českého národa.

6. Dějinám českým budiž vyučováno ve školách naprosto nestranně.

7. Po zkušenostech nabytých s „občanskou naukou a výchovou“ žádáme:

a) Občanské nauce na nižších stupních nebudiž vyučováno jako zvláštnímu předmětu; na vyšších stupních budiž přičleněna 1 hodinou k dějepisu, jenž se tím rozšíří o 1 hodinu týdně.

b) Občanské výchově nebudiž vůbec vyučováno jako zvláštnímu předmětu, ale budiž uplatňována — jako se dělo dříve — příležitostně ve všech předmětech a budiž při ní šetřeno náboženských citů všeho žactva. Zůstane-li však nadále zvláštním předmětem, nebudiž pro katolické žactvo povinnou. Theologické učeliště buď povýšeno na fakultu. Ohniskem kulturní práce budiž „svobodná katolická universita“, k níž nutno akci zahájit.

8. Vyučování náboženství budiž pro všechno katolické žactvo povinným. Osvo-
bození z vyučování náboženství budiž od-
straněno jakožto zařízení nepaedago-
gické a nenormální, které jednak pů-
sobí rušivě na výchovu dítek a jednak
rodiče dítek svádí k bezcharakternosti.

9. Na školách středních, ústavech učitel-
ských a ve zvláštních kursech při školách
měšťanských (IV. tř. měšť.), budiž také vy-
učování náboženství pro všechny katolické
žáky povinným a budiž mu vyučováno ve
všech třídách po dvou hodinách týdně.

10. Vyučování náboženství budiž zavedeno
také na školách odborných.

11. Budiž zaveden úplný nedělní a
sváteční klid na pokračovacích školách
živnostenských a obchodních.

12. Budťež odstranění ze školských úřadů
inspektoři, kteří úřad svůj vykonávají s ten-
dencemi zřejmě protikatolickými a budťež
nahrazení inspektory naprosto nestran-
nými. Pokud se tak nestane, budťež usta-
novování také inspektoři smýšlení kato-
lického a to v takovém počtu, jaký odpo-
ovídá početní síle a významu katolického lidu.
Žádáme nyní dodatečně zestátnění in-
spektorů.

Škola neutrální.

I přes nejlepší vůli dojde ke konfliktům názorů zcela protichůdných mezi učitelem katolického náboženství a pokrokovým, zvláště v dějinách. Žáci ubozí nevědí, komu věřit, a pravda je jenom jedna. Nastává spor mezi žáky samými a tak rozpoltěnost v útlém mládí. Nutna tedy pro žáky, škola vyznání jejich, však k úsudku svému dojdou a dojít mohou.

Pedagog světového jména, dr. Förster napsal: „Na základě všech svých badání, své pedagogické zkušenosti a svého osobního přesvědčení jsem rozhodný stoupenec křesťanské konfesijní školy. A je to vždy vracející se refrain mé knihy „Škola a charakter“, že škola má naprosto potřebí náboženského základu a to nikoliv jen jako ústupku církvi, ale aby svému vlastnímu intelektuálnímu a mravněvýchovnému a kázeňskému úkolu mohla dostátí“. (Christentum und Paedagogik, str. 15).

Dobré je dnes rodičům a snoubencům připomenouti exkomunikaci na výchovu dětí v sektě nebo křest duchovním sekty (can. 2319.)

Absoluce od této exkomunikace je rezervována biskupovi.

Neutrální škola je přechodným stadiem. Dítka v ní se stávají vesměs skeptickými, lhostejnými, dostávají se do sporů.

Provokatéři nabývají převahy, osobní vyznání jedněch nebo druhých trpí. Přirozenost lidská vždy náchylna více ke zlému a k volnosti nezodpovědné. Jen vyhraněné konfese jsou charakterotvorné. Proto nutno postaviti náboženství do středu školního života jako jím je v životě veřejném i soukromém a aspoň býti má.

Proti tak zvanému náboženství lid-skosti píše Förster krásná slova: „Jakmile člověk ztratil Boha, světlo, které svítí do všech jeho propastí, celou jeho malomocnost a opuštěnost před oči mu staví a přece současně záchranné východisko ukazuje, tož nemůže nic jiného než dělati boha z člověka. Nechce už viděti, jakým hadím hnízdem je lidské srdce a kolik hrozně vážného vedení, kolik milosti a slitování s hůry je zapotřebí, aby vyšší život v nás prorazil na povrch“. (Relig. und Charakterbildung.)

My musíme vybudovat nejen svou katolickou školu, nýbrž i svou katolickou pedagogiku, svou katolickou sociální a charitativní péči o dítě, svou katolickou psychologii, svou tvůrčí školní práci a to vše na vědeckém a hlubokém podkladě. Usiluje se školou odkřesťaniti národ. Národ odkřesťaněný je národ bez ideálů a národ bez ideálů propadne zhoubě. Katolická škola zachrání národ náš po čtvrté.

V posledním svém listě vybízejí němečtí

biskupové katolíky ke zřízení „Canisiova domu“, který by byl střediskem všech katolických školských organizací. Vyjímáme z krásného toho listu: „Katolická školská organizace nechce toliko uskutečnit katolické principy na poli školském, chce též zpracovati celý obor školské politiky a školského práva, školské péče a techniky a i pedagogiky a to vědecky a položit tak základy pro katolické hnutí školské. Středisko katolických organizací školských není jenom centrem pro organizační otázky a pro otázky školského hnutí se týkající, nýbrž i vědeckým ústavem pro problémy školského práva, školské politiky atd. Všechny problémy týkající se školy, spadají sem. Jest poradním a zároveň správním místem pro nesčetné soukromé katolické školy, které povzbuzuje v pedagogickém, hospodářském i právním ohledu. V první řadě snaží se pomáhati školám v diaspoře a rozmnožiti nejvíce jejich počet“.

U nás netřeba zakládati něco nového, ale „Matice cyrilometodějská“, stejně jako Apoštolát, budiž pro celou republiku vybudována a rozšířena jako nejvyšší správní i vědecká instituce školní.

V Rumunsku vyšla vláda vstříc konfesním školám. V Itálii se tresce zhoubný vliv za vyučování v ohledu náboženském a studenti musejí znáti Nový Zákon a křesťanskou filosofii sv. Augustina a sv. Tomáše.

V Anglii konservativní strana pojala do volebního programu tuto zásadu: Všichni rodiče mají právo žádat pro své děti náboženské vyučování ve školách podle svého vyznání. Princip tento je pro katolíky životní.

Náboženství katolické je všeobecné. Katolická škola není stranickostí. Každý etik rozhodující se pro dobré, každý umělec horující pro krásu je konečně stráníkem a každý člověk úsilně chtějící pravdu je stráníkem, ale každý člověk, umělec a etik stojí tu výše, čím líp zdůvodní svou „stranickost“. Zjistiti pravdu a v jejím světle potom hodnotiti všechny zjevy dějin, života i přírody je přece cílem myslící bytosti, kterou je člověk a úsilí tohoto cíle pohání člověka k nejsmělejšímu zkoumání. Víme, že i nevěrec věří své a proto svou víru, jako měřítko pojetí světa si necháme pro sebe i školu tím více, když věda nedává ani jednotného názoru na svět, ani absolutní normy mravnosti. My známe víru jen určitě formulovanou, ne pouhé mlhavé náboženství, víru, jak ji zjevil Bůh, neboť člověk může žít jen konkrétními ideami a zákony.

Bůh je nám Alfa a Omega, cíl. Víra v Boží víru dává nám porozumění i vědě, zjevům a dějům.

Úsilí o beznáboženskou školu bylo v Německu velice silné a ani po válce se neumenšilo. A přes to úsilí jest stav její

stále horší a počet dětí, navštěvujících školu bez Boha nejen se nezvětšuje, nýbrž klesá. — V mnohých velkých městech, jako v Achách, Bonnu, München-Gladbachu, Trevíru, Rati-
boři buď byly ty školy zavřeny nebo ne-
mohlo býti jejich zařízení uskutečněno pro
odpor obyvatelstva. Nejvíce navštěvovány
jsou ty školy: ve Waldu 28·1 proc., Elberfeldu
15·7 proc., děti navštěvuje beznáboženskou
školu. V Kolíně jen 5·3 proc. Celkem možno
říci, že zájem o t. zv. svobodnou školu
(freie Schule) opadá. Ale jsou stále ve
větší oblibě školy konfesijní. Jen ve
Württembergu působí ve 13 školních kato-
lických okresích v 873 místech 1.000 defini-
tivních a 793 provisorně ustanovených učitelů,
tedy 2.393 sil. A škol těch stále přibývá.

Naše požadavky.

Trváme v naší československé republice
na požadavcích vyslovených v Kroměříži
a v Olomouci:

1. Pro katolické děti školy obecné a
měšťanské veskrze katolické (konfesijní)
s katolickými učiteli a nábožensky nezávad-
nými pomůckami a osnovami vyučovacími.
Stát je povinen takové školy zřídit a vydr-
žovati ve všech osadách, kde katoličtí rodičové
aspoň 30 ti dětí toho žádají, po případě,

kde se katoličtí rodičové na tento počet v obvodovou katolickou školu spojili.

2. Kde už jsou anebo budou zařízeny soukromé školy katolické, vyhovující spravedlivým požadavkům státním, mají právo na poměrnou státní podporu.

3. Kde bude katolických dětí tak málo, že pro ně konfesijní školu zřídit nelze, bude jim na škole, kterou navštěvují, státním nákladem zajištěna dostatečná náboženská výuka i výchova.

4. Stát zřídí a bude vydržovati patřičný počet katolických učitelských ústavů, po případě bude podporovati takové soukromé katolické ústavy.

5. Katolickým žákům na průmyslových i odborných školách bude zabezpečena další dostatečná náboženská výuka a také dána možnost účastniti se náboženských úkonů (mše sv. v neděli, zpovědi, sv. přijímání atd.).

6. Zřizování konfesijních středních škol nesmí býti nikým znemožňováno, pokud takové školy spravedlivým státním požadavkům vyhovují. Mají rovněž právo na poměrnou státní podporu.

7. Na všech středních školách katolickým žákům dostane se dostatečného, ve všech třídách, vyššího náboženského vzdělání v rámci řádného rozvrhu hodin a nebude jim nijak stížena účast na náboženských výkonech.

8. Žádáme, aby na universitách byly zřízeny stolice pro křesťanskou filosofii.

9. Výměr náboženské výuky a náboženských úkonů na všech školách s katolickými žáky bude v dorozumění se školskými úřady stanoven biskupskými ordinariáty.

10. Zapovídá se a přísně se trestá jakékoliv, ať od profesorů, ať od žáků tupení nebo zlehčování náboženství žáků v kterékoli škole neb besídce československé republiky.

Pro tuto chvíli žádáme:

1. Do ministerstva vyučování budťež ihned povolání odborníci v katolické výchově a výuce.

2. Při obsazování míst učitelských neroz-
hodujž pouze stáří, nýbrž i vůle občanstva. Odsuzujeme každý teror v řadách učitelských, proti němuž budiž zakročeno z moci úřední.

3. V zájmu cti české dějepisné vědy budťež ihned odstraněny dějepisné učebnice od prof. Pešky a od Cáhy, Čítanky Mužíkovy, Obč. nauka Novotného a Svačiny, a čítanka Květen. Jiráskovo „Temno“ nebudiž označováno za dějepisný pramen. Budiž vůbec o učebnicích, pokud se týká jejich látky, slyšen hlas odborníků vysokoškolských.

4. Stavíme se plně za požadavky nejd. československého episkopátu, jak byly vysloveny v jeho rozkladu k ministerské radě.

5. Veškera agitace Volné Myšlenky na školách budť znemožněna. Ředitelé a správci

škola budtež dle náboženské většiny žactva a obyvatelstva spravedlivě ustanovování.

„Lidová Akademie“ v Praze a „Cyrilometodějská Matice“ v Olomouci a „Společnost sv. Cyrila a Metoda“ tamtéž musejí připravovat naši katolickou universitu.

Právem se ozvali biskupové listem ze dne 30. ledna 1926 proti zamýšlenému vyloučení náboženství na střední škole. Tato má připravovati pro všechna povolání státních občanů, tedy i prostav duchovní. Náboženské vzdělání patří k integritě (k celosti) vzdělání vůbec. Vzdělanec má znáti všechnu pravdu, tedy i původ, cíl a smysl života a světa a to zodpovídá jen náboženství. Výlukou náboženství utrpí celé národní vzdělání a bude ochuzeno o nejvyšší představy a ty, jež bude mít, budou nekriticky znetvořeny. Bez Boha není závaznosti mravní a člověk ve štěstí se stane obětí nevázanosti, v neštěstí obětí zoufalství. Jako je rozum podroben zákonům myšlení, tak je i vůle podrobena zákonům mravním. Ani rozum, ani vůle těch zákonů nevytvořily. Jsou projevem Nejvyšší Inteligence a nejvyšší Podstaty, Boha. Proto znalost Boha a úcta k Němu musí býti ve vzdělání i výslovně respektována. Dobře vystihl Pius XI. důsledky výluky náboženství, anebo jeho zdobrovolnění jak u nás: „Konečně se jim zdálo, vyloučiti Boha a Krista jeho z výchovy mládeže; tudíž důsledně bylo nábo-

ženství nejen ze škol odstraněno, nýbrž i ve školách tajně nebo i veřejně napadáno; dívky pak nabývaly přesvědčení, že náboženství nemá buď žádného významu, nebo jistě jen nepatrný pro náležitý život, kdyžť o něm neslyšely buď vůbec nic, nebo jen slova plná opovržení. Je-li však Bůh a jeho zákon z kázně a učení vyhoštěn, pak nelze již pochopiti, jakým způsobem mohou býti srdce mladých lidí vychovávána, aby se varovali zlého a byli počestně a svatě živi; aniž se možno diviti, že se rodině a státu nedostává dosti lidí mravných, milovných pořádku a pokoje, kteří by byli způsobilí a užiteční pro obecné blaho. (Okruž. list Mír Kristův v království Kristově.)

Zdroj pravdy, dobra a štěstí je Bůh. On je Pravda sama a Dobro samo. Jen v Bohu je úplné, dokonalé uspokojení. V utrpení, nezdaru, v pronásledování, v nemoci, ve smrti a v neštěstí jen u Boha najdeme uklidnění a síly. Bůh je původ, cíl a smysl života, přírody a světa a proto náboženství má býti nejen v čele výchovy, celé vyučování má býti jím proniknuto. A to se může díti jen ve škole katolické. Ta z vůle Boží musí býti naším cílem. Jen v ní se naučí děti katolické ceniti katolické buditele a hrdiny, světce, na př. Václava, Jana Nep., církevní učitele, hymny, katolické spisovatele, papeže a zásluhy církve. Jen katolická výchova a škola pro

katolické děti je důsledná, je zásadní. Dnešní mládež je těkavá, nepořádná, zesvětáčená, neposlušná, ba často nemravná, nepoctivá, nepravdomluvná. Jen živé vědomí vševědoucího a spravedlivého Boha a věčné pravdy o posledních věcech, pochopení viny ve světle víry jsou sto probudit srdce mládeže a uvést ji na cesty opravdového mravního života a svědomitého plnění povinností. Ne pouhé trestání, nýbrž vštípená od kněze úcta k rodičům, jako zástupcům Božím, vnuknutí, že rodiče mají právo žádati pravdu a poslušnost, vnuknutí, že dítě má povinnost pro Boha poslechnout a mluvit pravdu, dá základ. Bez víry není věrnosti. Bez víry v Boha smlouvy, příkazy, důvody, svědomí, povinnost jsou prázdná slova. Pro každé jich porušení si rozum najde odůvodnění v potřebě nebo křehkosti. Příklad o Marnotratném synu napravil miliony zbloudilých a vědomí: „I pro mne tekla krev Kristova i já Jej ranil“ pohnulo srdcí nejzarputilejšími. Ano, jen křesťanství mluví k srdci dítek mluvou dětskou a ničím je nenahradíte. Jesle, Betlémy, Boží Hrob, Boží Tělo, Velký Pátek — toť věčně živá dětem přiměřená výchovná informatoria školy katolické, jichž dojmy působí do konce. Dejte dětem, co jim patří, jinak kdysi se postaví proti vám a řeknou: „Proč jste v nás ubili sklony nejušlechtilejší a

okradli nás o blaho nejčistší?" Doby velké víry zrodily díla velkých věků.

Katolická škola je věcí církve i věcí lidu. Když se jednalo u nás o zavedení nuceného manželství civilního, lid se ozval; 2 miliony svými podpisy protestovali a návrh násilnický padl. Svoboda a demokracie musejí dáti volnost školy katolické ať soukromé nebo státem podporované. Lid musí býti na obět pro školu katolickou připraven jako na svatou povinnost, za niž bude těžce odpovídati. Sama politika nás nevytrhne. Škola „neutrální“(?) u nás je vlastně katolíkům dle codexu církve zakázána. Kdyby se bylo začalo dřív s akcí katolické školy, již jsme mohli býti daleko v práci o ni.

Nástrahy nepřátel musíme míti v evidenci. Víme dobře, že na universitě a v naší literatuře ještě se stále vnucuje posluchačstvu monismus (na př. Blaha) a naturalistická sociologie a nesociologie (člověk otrokem prostředí na př. Dušek, Schacherl, Srbecký atd.) i původ člověka z opice (Matiegka, Hrdlička a j.). V České Osvětě (1926 str. 302.) navrhuje Havelka místo modlitby školní ránočtení: Tolstoje. (Kruh četby.)

Musíme také míti soupis svých škol a ty musejí býti finančně zajištěny.

Snoubence třeba poučiti o katolických školách a o povinnosti katolických rodičů k nim. Ve spolcích: v III. Řádě, v Mariánské Družině, v Apoštolátě, v Orle a Omla-

dině třeba též o katolické škole častěji mluvit, studentům pak o tom, co jinde se děje. Na příklad v Itálii mají katolické universitánky svůj svaz, čítající na 600 členek. Jejich program je: Víra, věda, vlast. Měsíčně chodí k stolu Páně, společně se účastní v neděli mše sv. a ročně exercicií, pěstují hluboké náboženské vzdělání a pro akademické promoce volí za témata předměty osvědčující katolický názor světový. Chtějí-li zámožní rodičové své dcery poslati k vůli frančtině do ciziny, doporučují se ústavy katolické v Ingenbohl a v Menzingen ve Švýcarsku, kde jsou chovanky z Itálie, Japonska, z Číny i z Ameriky. Zkrátka ve všem se řídme zásadou: Svůj k svému.

Proti monopolu státní školy.

Paulsen dí: „Je-li úkolem školy vychovávat, je církev na svém místě, výchova patří do její oblasti, neboť tu jde o vedení duší — cura animarum — a to je záležitost duchovní“. Na katolickou školu máme právo přirozené, historické, národní, ústavní, demokratické, státní a etické a právo katolické majority žactva i lidu. Ještě jednou přihlédněme k církevním zákonům o škole a seznamujme s nimi lid, zvláště rodiče dětí a studentů.

Nařízení o této výchově jsou obsažena v od-

díle o školách, v titulu XXII. „De scholis“ (O školách). Kánon 1372.: Všem věřícím budiž od dětství zabezpečena taková výchova, aby jim nebylo nic vštěpováno, co se přičí víře a mravům, naopak náboženské a mravní vzdělání je prvním úkolem veškeré výchovy. Za to jsou před Bohem odpovědni nejen rodiče, nýbrž i všichni jich zástupci. Kánon 1373.: Ve všech obecných školách budtež dítky vzdělávány v náboženství, v *středních* a vyšších školách budiž toto vzdělávání výtečnými kněžími zdokonalováno. Kánon 1374.: Katolické dítky nechodtež do škol nekatolických, *neutrálních* čili smíšených, které totiž jsou zřízeny i pro nekatolické děti. Jedině biskup by mohl dle pravidel stanovených apoštolskou Stolicí rozhodnouti, zdali pro zvláštní důležité příčiny a za jakých opatření snad by byla v té věci přípustna nějaká výjimka, pokud by nebyla nijak ohrožena víra dítek. Kánon 1379.: Kde by nebylo škol obecných a středních, vyhovujících těmto požadavkům, tam budiž zvláště přičiněním episkopátu o jich *zřízení* pečováno; taktéž kde veřejné university nepracují v duchu katolickém, budtež katolické university zakládány. Věřící jsou povinni přispívat na zřizování a vydržování katolických škol. Kánon 1381.: Veškerá pak náboženská výchova katolické mládeže v kterýchkoliv školách podléhá vedení a doзору církve, pročez je právem

a povinností biskupů brániti každému útoku na víru a mravy, jehož by se dopouštěly osoby nebo knížky.

To jsou směrnice nás zavazující v bojích o katolickou výchovu naší mládeže. Církev má božské právo dávat rodičům pokyny církevní. Církev má přednostní právo na výchovu dítek. Na schůzích, v kostele na sjezdech, kursech a v Besídkách s rodiči tyto zákony sdělujeme lidu. Též s § 121. naší ústavy a s výnosy ministerskými ddto. 9. května a 14. února 1918 budiž lid obeznámen, aby se brániti dovedl.

Školská otázka je životní otázkou církve, neboť mládež je přítomná budoucnost. Školní výchova musí býti jednotna s výchovou rodinnou. Bere-li stát dle socialismu rodičům výchovu a staví sebe na místo rodiny, ruší přirozený řád a svobodu. Socialismus a svoboda se vylučují, neboť socialismus cílí k nucenému řízení jedinců. Napřed byla rodina, potom stát. Jako nemůže stát rušit všeobecně práva vlastnictví, tak nemůže rušit přirozené právo rodičů na výchovu a proto nemůže prohlásit školu za státní monopol. Tento ruší svobodu učení a svobodu přesvědčení zaručenou § 120. naší ústavy a činí ze školy jednostrannou, ztrnulou šablonu a přibližuje školu „čínanství“. Decentralisace je A a Z pravé demokracie a svobody. (Dr. Cauer, Stát a výchova 69—75.) V Anglii, v Americe, v Au-

stralii, ve Francii, v Belgii a v Holandsku je právě volná soutěž školní vzpruhou pokroku kulturního i hospodářského.

Stuart Mill napsal: „Nic nemluví pro to, aby všecko lidské bytí bylo zřízeno dle jednoho vzoru... Lidské bytosti nejsou jak ovce, a ani ovce nejsou nerozpoznatelně stejny“. (On Liberty c. 3.) Právě university a akademie pedagogické musejí býti volny, právě u vysokých škol a akademií byl by státní monopol proti svobodě vědy zaručené u nás § 118. naší ústavy a vrhl by ji do nehodné odvislosti dočasné byrokracie.

Taková katedrová státní vzdělanost je „žertovná vzdělanost“, řekl Schopenhauer. (Svět jako vůle II. 180.) Mocná minorita by chtěla celému státu předpisovati, jak má býti vzdělán učitelský stav a tím mládež.

To je duševní znevolnění. (Cathrein, Moralphilosophie II. 566.) Dnešní škola státní pěstuje přemíru a chce býti velmi pokroková. Přemíra nuceného vzdělání škodí tělu i duchu i společnosti. Bluntschli praví: „Dostali jsme se do víru „nadmíry“ a živíme mládež odpadky pokrmů vznešených, místo abychom ji živili zdravou stravou domácí“. (Nauka o moderním státě I. 463.) „Moderní školní zuřivost působí, že pozdvihuje každého nad jeho stav a tím seje všude nespokojenost“, pravil dr. Jörg 23. května 1878 na říšském sněmu. Církvi, to jest katolíkům musí býti ponecháno právo vlastních učitelských ústavů

a akademií, neboť mají přirozené právo na náboženskou výchovu a jsou přesvědčeni, že jejich náboženství je pravé. Důvodová zpráva pruského zákona z roku 1892 dí: „Názor, že společná jednotná výchova ve škole jednotné živí mír konfesní, se ne-
osvědčil“. Lev XIII. napsal francouzskému episkopátu 8. února 1884: „Církev vždy školy neutrální a smíšené otevřeně zavrhlá“.

Zamýšlené akademie.

Monopolní státní učitelské akademie jsou bezprávím na církvi, jež založila I. učitelský ústav, jež epochální zásluhy o školství uznali Palacký, Kádner, Comte, Paulsen, Raumer a jiní. Jsou proti smlouvě Saint-Germainské dtdo. 10. září 1919. Způsobí nedostatek učitelstva, zabrání chudším přístup k učitelství, jsou pro venkov a živnostnictvo nepraktické a nákladné.

Monopolní státní akademie učitelské jsou i proti § 124., dle něhož jsou všechna vyznání před zákonem rovna. Má tedy i katolické vyznání své právo.

Přetížení školou.

V Německu začínají se čím dále, tím více množit hlasy proti přetěžování národa školou.

Moderní školská organisace spěje k neustálému rozmnožování vyučovacích hodin a předmětů. Nemine roku, aby nebylo nařízeno pro ten neb onen obor „předběžné vzdělání“. Nač dříve stačila prima, na to se dnes žádá matura. Sám stát pro dráhy, pošty a různé podružné úřady žádá čím dále, tím větší „vzdělání“, které záleží ve dlouholetém vysezování ve školách, ačkoliv dříve stačila na tato místa docela dobře obecná škola. Největší hřích páše se na národě tak zvanými vyššími dívčími školami, které příští matky těžce poškozují na zdraví. A různí „odborníci“ a různé „odborníky“ nepřestávají vymýšlet nové a nové školy, nové a nové předměty a další hodiny. Moderní škola znamená takto úplné zneuznání zákonů duševního a tělesného vzrůstu. V Německu proto stále populárnějšími stávají se tak zvané svobodné školy, na kterých se děti v polovici hodin naučí více než na školách státních, kde se prostě maří čas.

Praktičtí učitelé takto vyslovují se o novém předmětu občanské nauky:

1. Látka, kterou dnes probíráme ve dvou zvláštních týdenních hodinách, byla dříve součástí mravoučného čtení, slohu, zeměpisu, dějepisu a příležitostně i předmětů ostatních. Zkušenost nás poučila, že k mravnímu vývoji žactva musí spolupůsobiti učitelé všichni a při předmětech

všech, nestačí jen výklad v předepsaných hodinách. Ne nový předmět, nikoliv počet hodin, nýbrž dobré působení učitelovo zaručuje dobrou mravní výchovu dítěte.

Mylným jest i názor, že občanská nauka a výchova nahradí ve škole náboženství.

Zapomíná se, že opravdová práce kvalifikovaného učitele náboženství jest vlastně občanskou výchovou. Náboženská výchova doplňuje základy přirozené mravnosti. Školní výchova jest pokračováním výchovy dítěte v rodině; ta na štěstí dosud buduje se na podkladu náboženském.

Má nový předmět vše to bořiti? Má české dítě býti zkušební květinou, pěstovanou v půdě nevhodné a zbavenou světla a tepla?

Za nynějšího systému školské praxe jest mládež obecných a měšťanských škol přetěžována.

Naše škola s hlediska vědy, národnosti a morálky.

Pravá svobodomyslnost či liberálnost žádá, aby i církvi katolické bylo zůstaveno právo zřizovati katolické školy a akademie a též i ve státních školách učit katolické děti jejich katolickému náboženství. Škola zmonopolisovaná je rostlina uměle pěstovaná,

jednostranná, neslučitelná s odlukou církve a státu.

Církev je společnost suverení, dokonalá a proto má právo na plnou výchovu svých členů i jejich potomků.

Žádáme katolickou školu svou, protože mezi vědou a vírou katolickou není sporu a katolíci na př. u nás Mendel mají o vědu. ohromné zásluhy. Haeckla zavržli Pasteur, Mareš, Klika, Velenovský, Rádl, Čelakovský, Paulsen a jiní. Reinke dí: „Křesťanství není přírodní vědou ohroženo. Přírodní věda nevede k ateismu; nepředpojaté přírodní filosofii zdá se pravděpodobnějším, že příroda má svůj původ v Bohu, než že bytosti povstaly náhodou“. Bůh je zdroj vědy, původce rozumu i přírody. Bohem má tedy vše býti proniknuto; v Něm se hýbeme, žijeme, jsme. Jen Boží Prozřetelnost dává nám klíč k porozumění dějinám. K Bohu má vše směřovati. Náboženství dovršuje vzdělání a zdůvodňuje mravnost. My katolíci se musíme emancipovat a osamostatniti. Máme vše své, máme své malíře, Rafaela a jiné, své hudebníky, Liszta, jehož Kristus vzor hudby, máme své básníky, Danteho a jiné, máme své umělce a herce, vždyť v Paříži, v Londýně a v New-Yorku utvořeny spolky katolických herců, kteří vydržují zde i svou školu. Konvertita lord Ashbourne, zakladatel Společnosti Rogera Bacona a přispívatel do prvních anglických

revue píše: „Katolická církev je jediné možnou básí pokroku a zárukou jeho“. (The Abbé de Lammenaise.)

Katolická církev má jasné, vznešené pravdy a krásnou liturgii a účinné prostředky. Krása je sestra pravdy a jas je důkazem jejím. Chesterton dí: „Veliká díra moderní etiky je úplný nedostatek živoucích obrazů čistoty a duchovního triumfu“. (Heretikové 93.) Laická morálka je modou a je zbytkem zbankrotělé nevěrecké filosofie a domýšlivé, dnes však bezradné vědy, jež má na nejhlavnější otázky: „Odkud, kam, k čemu?“ jen kusé odpovědi. Etika bez Boha je poslední křečovitý záchvat nemohoucího titanismu. Proč poslouchati, je-li člověk „bohem?“ Potom je představený a poddaný totéž, vlast prázdným slovem, obětování se jen pro nižší a neuvědomělé, každý krok je krokem k úpadku, nad nímž zase vítězně se zaskví Kříž, praporek Toho, jenž řekl: „Já jsem Vzkříšení a Život“. Obrat nastává, nutnost víry se chápe.

Je s dostatek známo, že poměry školské u nás jsou neudržitelné. V našem tisku objevují se často hlasy z ovzduší školské výchovy a ty jsou jakoby výkřikem bolesti všech těch, kdož pracují v tomto, rozpory přeplněném ovzduší, kde travičí studní, nevěrečtí a pokrokářští učitelé dnes řadí a dílo zkázy mravní provádějí nerušeně, ba za pa-

tronance svých inspektorů a protektorů na místech nejvyšších.

Katolíci marně dovolávají se svého práva. Musejí o ně bojovati. Je nám vždy zadostučiněním a posilou k novým bojům za katolickou náboženskou školu, ozve-li se s vrcholků nynější společnosti hlas, který nebojí se dáti pravdě průchod a postaví se na totéž stanovisko. V těchto dnech učinil tak vynikající pedagog a spisovatel, profesor university, dr. Förster. V nové své knize „Náboženství a výchova charakteru“ (Religion und Charakterbildung) píše zcela otevřeně, že jedině škola, v níž celé vyučování je provanuto náboženstvím, opravdu může vychovati ryzí charakter, a nikoliv škola bezkonfesní.

Slova Försterova jsou tak výstižná a přesvědčivá, že je uvádíme v doslovném překladu. Připomínáme, že profesor Förster je protestant, ovšem věřící protestant, který svým souvěrcům nebojí se říci trpkou pravdu. Byla doba, kdy se jeho spisy přijímaly i s katolické strany s jistou rezervou, ale je nesporno, že si tento učenec získal svojí neohrožeností v boji za náboženskou výchovu a mravní obrození německé mládeže nehynoucích zásluh. Förster píše ke konci jmenované knihy:

„Kdo přečetl pozorně tuto knihu, pochopí, proč se na konci díla vyslovuje přísný požadavek náboženské školy. V této jedině lze

jednotností celé osnovy, jež směřuje k centrální pravdě, vychovati skutečný charakter. Tato jednotnost chybí v neutrální škole bezkonfesní, jež je vyrvána už svými kořeny z organické půdy zdravé pedagogiky.

Okolnost, že snad neutrální, beznáboženská škola v některých státech byla zavedena a už působí, nesmí býti důvodem, aby se tatáž škola zaváděla jinde, by se vyhovělo požadavkům různých náboženských společností.

O skutečné křesťanské škole možno mluviti jen tam, kde není hodina náboženství vklíněna do ostatního rozvrhu hodin, v nichž se na náboženství nebere zřetele, ale jediné tam, kde i přírodopis, literatura, dějiny, mluvnice, ba dokonce i počty neustále proniknuty jsou jedinou pravdou vyšší, jež všem přirozeným poznatkům a uměním pozemského života vtiskuje vyšší ráz „jednoho potřebného“.

Přítomnost Krista v moderní škole jest také proto nepostrádatelná, ježto ve světle jeho pravdy, křesťanské pravdy, nutně zhrouť se veškeré *marnivé přeceňování poznatků a schopností* druhého a třetího řádu a v celé záři vynikne pak *to, co jediné má cenu pro život* a co dává sílu, pokoj a pravdivé poznání“.

Ve Vídni letos žádalo 40.000 rodičů katolickou výchovu svých dětí.

Máme na svou školu i právo národní, neboť katolíci byli hlavními buditeli našeho národa a katolické církevní školy na Slovensku, na Podkarpatské Rusi a v Srbsku udržovaly slovanskou národnost a katolíci nám zachránili řeč na Hlučínsku u Moravců a jinde.

Ve Švýcarsku je mohutný návrat ke škole náboženské. Vidí se v ní ochrana proti egoismu a zkáze mravní a vzpruha altruismu. (Züricher Zeitung 17. IV. 1926.)

Nejvíce touží po státní jednotné škole socialisté a to zcela v důsledku svých nauk. Hlásají vyvlastnění a zestátnění soukromého majetku a tedy i dětí. Obě je ovšem proti přirozenému a božskému právu. Škola má jim býti pouze beranem k průboji jejich zásad, k nivelisaci všech práv. Jedinec má býti pouhým kolečkem v mechanickém, otrockém stroji společnosti od nich zřízené. Duchovní život, vyznání náboženská mají býti potlačena, a co milionům svato, má býti zvráceno a proto již dítkám má býti nejdrahocennější poklad, víra otců, vzat a děti vydány na pospas pudům. Jak hrozná byla by zodpovědnost rodičů, kteří by ke všemu tomu mlčeli, ba dokonce to chtěli! Krev svých dětí by na sebe volali!

Velmi dobře napsal Boh. Simonides ve Vych. Listech roku 1915 č. 2.—3. str. 61: Paulsen (univerzitní profesor v Berlíně) píše: „Vyloučení náboženského vyučování ze

škol je vůbec nemožné, ale třeba je upravit. Bremské „objektivní“¹⁾ vyučování je však subjektivním, pokud vyžaduje subjektivního stanoviska jednotlivého učitele ku pravdě“.

Úplné vyloučení náboženského vyučování, jak je žádají přepokrokoví naši učitelé, je nemožné již z pedagogických důvodů. Jak porozumí žák dějinám bez znalosti křesťanství (tedy i Starého zákona)? Anebo vezmeme literaturu a filosofii, malířství, plastiku, hudbu, architekturu: bez znalosti křesťanství jim žák nikdy neporozumí. A i politické dějiny jsou spojeny s dějinami křesťanství a církve. Dále není spisů, na něž by se dalo lehčeji navázati poučení o všech možných lidských věcech, o duševních, mravních, sociálních poměrech, než na dějiny Písma sv.

Proč se vede právě u nás takový surový boj proti katolíkům, proč není jinde duchovenstvo tak tupeno a nenáviděno, jako u nás? Nemyslíte, že příčina leží v tom, že ani náš katolický tábor ani kněžstvo dosud nezahájilo opravdový a upřímný boj za katolickou školu? Ve veřejném životě se obráží naše škola, a chcete-li jako katolíci býti ceněni, chcete-li

¹⁾ Paulsen naráží na usnesení bremského učitelstva r. 1905, jež žádá vyloučení náboženství ze škol a připouští jen „objektivní“ vyučování o náboženstvích vůbec, jinými slovy: srovnávací dějiny náboženství. (Ale jak ohromné vědomosti by musel mít učitel, jenž by měl a mohl tyto vykládati).

jako. kněží míti příslušnou váhu, pak si dle toho musíte vychovati duše. Je to práce únavná, plná obětí, práce vyžadující dlouholeté trpělivosti, práce, která nesvítí bengály a neozývá se dupotem zorganizovaných a odhodlaných legií, je to práce, která mnohé přináší zklamání a skoro nikdy se nedožije ovoce, poněvadž vyžaduje dlouhá léta, ve kterých se ztráví lidský věk, ale tato práce buduje pro věčnost a z ní vyrůstají staletí. Ji nevynahradí žádný nářek, ale práce a nadšení plné nadějí, že křížem se jde ke světlu i ve školské otázce, *Per crucem ad lucem*.

Ve Vídni bojují za katolickou školu jinak než u nás. V Rakousku může katecheta dětí se vyptávat, byly-li na mši sv., u sv. zpovědi, tak zní ministerský výnos. Proti tomu však vydal socialistický učitel Glöckel, předseda vídeňské školní rady, ze dne 9. ledna 1926 nařízení, kterým ministerský výnos vykládá tak, že jest úplně zne-možněn. Ale Glöckel přecenil svou moc; zkázali mu to katolíci vídeňští, kteří hned na 21. února t. r. svolali protestní schůzi katolických rodičů do lidového sálu ve vídeňské radnici. Kdo zná tento sál, může si představit tisíce katolických rodičů, ale těch bylo ještě více před radnicí a tak se nerozebíralo troufalé nařízení p. Glöckela jen na radnici, nýbrž i před radnicí a mohutný protest končil ještě mohutnější resolucí, která ihned byla

za několikatisícíhlavého průvodu doručena školským úřadům vídeňským. V resoluci praví tisíce rodičů toto: „Slavnostně prohlašujeme, že si nedáme pokoje ani klidu, dokavad naše katolické děti znovu nebudou směti denně se ve škole modliti, dokavad naše katolické děti nebudou zase od věrných katolických učitelů vyučovány a rodiče svého práva znovu nenabudou“. To je boj za katolickou školu a ten povede k vítězství a ne jako u nás.

Mužná slova napsal dr. Vašek ve svých „Problémech dnešní společnosti“: „Oč výše by stál již dnes společenský řád, kolik hrotů by bylo již obroušeno, kdyby smělo opravdu křesťanství rozvinouti plně své poklady a kdyby našlo se hodně Lvů XIII. a Manningů, jež dovedou k těmto zásadám podávati dnešnímu člověku srozumitelnou interpretaci“. (141.) Všecky školy, sociální, politické, etické, náboženské, vzdělávací si z křesťanství vypůjčovaly. Z něho čerpají nechtějíce. Co zmůžete s laickou morálkou? Vrháte zápalku do moře. Co zmůžete školními paragrafy a disciplinárními řády? Donutíte na čas a snad na čas zadržíte zlo, ale nezlepšíte nitro a zlo vás zatopí.

V Anglii objížděl v boji za podporu na katolické školy biskup z Ledds, msrgr. Vilém Gordon, svou diecési a 12. listopadu 1906 pronesl před 20.000 katolíky tato slova: „Chtějí zabiti církevní školy. Avšak mý pra-

víme: „Ne, nezničí katolických škol! A když my řekneme „ne“, pak to platí. Katolíci, umíme se modlit, ale my umíme ještě jiné věci. Umíme voliti, umíme trpěti a ještě více, umíme bojovati. A za obranu církve a její školy jsme odhodláni trpěti; ale, co je povážlivější, jsme odhodláni se bít. Jděte a řekněte vládě, jděte a řekněte zemské správě, v řeči úplně jasné, aby se nikdo nemýlil, že katolíci, znásilnění ve svém svědomí, budou zavázáni bojovati všemi prostředky své moci proti bezpraví a tyranii, které jim hrozí“. Kardinál Bourne téhož roku v boji za právo na katolickou školu prohlásil, „nespokojíme se pouze odporovati, nýbrž se přičiníme zvítěziti“. Nuže, i v našich zemích jde o svobodnou katolickou školu a proto se přičiňme, abychom zvítězili!

Katolíci v Anglii, v Holandsku, v Americe, ve Švýcarsku jsou v menšině a mají svá práva. My v československé republice jsme v absolutní většině a přece ve škole zcela porobeni, ve škole, na nejdůležitějším úseku fronty, a lid ve většině míst netečně spí, ač polnice k probuzení znějí ze všech stran, z míst nejvyšších i z denních listů a od školských pracovníků. Zavádí se do škol umění, tělocvik, ruční práce, laická morálka, ale to vše jsou fresky a obrazy; napřed vystavte mohutné základy a pevné zdi, napřed postavte katolické školy a do nich zaveďte pravého křesťanského

ducha a zavěste do nich zase zázrak božské lásky, Kříž!

Biskup Keppler v Ulmu promluvil v březnu 1926 toto: „Škola by měla býti oblastí míru, rájem, z něhož by měl býti vyloučen všecken hluk politiky, ale právě tu se odehrávají boje. Škola zbavena víry a modlitby. A když se bráníme, volá se: „Svoboda školy je ohrožena“. Zatím je to tyranie, jež si nasadila masku svobody“.

Že v Americe se ukázala taková zanícenost pro Eucharistický kongres v Chicagu roku 1926, dá se vysvětliti jen horlivým činným katolickým životem. Svědčí o něm toto: V arcidiecési chicagské jest jeden a čtvrt milionu katolíků. V městě pak samém jest 234 katolických chrámů. V celé arcidiecési je 353 chrámů katolických. V osadách a institucích katolických působí 1168 kněží. — Chicagská arcidiecése má 386 katolických škol, akademií, kolejí a universit, které navštěvuje asi 160.000 katolických žáků a studentů. Katolickou školou docíleno toho eucharistického nadšení. Ano, zájem vlastní katolické školy probudí i nadšení pro pravý náboženský život. Školou katolickou lidstvo samo i náš národ soustředí se kol Krista — Krále Eucharistického. Školou ke Kristu!

Jen škola katolická mohla při kongresu shromáždit ke stolu Páně v Chicagu 60.000 dítek.

Dosud vedli boj o katolickou školu jednotlivci a soukromé organizace, Cyrilometodějská Matice, Rady rodičů, Sdružení přátel náboženské výchovy, Rada katolíků, ale teď je již nutna církevní školní organizace s episkopátem v čele, která uvede i do našeho českého života zásady církevního zákoníku. Dějiny naše nás poučují, že náboženství vždy mělo ohromný vliv na vývoj všech poměrů: mravních, kulturních i sociálních. Nepravé náboženství, husitské a protestantské přineslo národu úpadek, rozbroje, rozvrat, poušť, jalovost, dobrodružství, jako svědčí Palacký, Tomek, Denis, Skála, Vavřinec z Březové. Pravé náboženství katolické přinášelo nám klid, pevnější zásady mravní, jednotu, rozkvět, svobodu pravou, blahobyt a vzrůst školství. Toť jsou prostě historická fakta. S těmi moudrý vůdce lidu musí počítati. Sektářství rozleptalo občanské ctnosti, katolictví je vzpružilo a lásku čínorodou rozplamenilo. Je tedy škola duchem katolickým vedená nejlepší zárukou lepší budoucnosti národa. Kolika běd mohl náš národ zůstatí ušetřen, kdyby byl zůstal věren původní křesťanské víře otců, víře cyrilometodějské! Potřeba katolické školy je životní otázkou národa českého. Stát je povinen přáti dětem katolickým slyšeti řádné poučování ve víře katolické ve škole veřejně.

Katolicismus zachránil třikrát náš

národ. S postupem víry katolické na příklad za doby probuzenské u nás rostla i pravá mravnost, vyšší vzdělání a vlastenectví nabývalo vyššího posvěcení. Katoličtí kněží zachránili český jazyk, vybudovali novodobou literaturu, zakládali knihovny a školy. Roku 1866 vymohli i rovnoprávnost češtiny na školách a zřizovali české normální a hlavní školy, v roce 1848 vybojovali první české střední školy, založili jen v Čechách (mimo Slezsko a Moravu) 83 studenských nadací a nadané hochy posílali na studie a vychovávali tajně uvědomělou českou inteligenci. Havlíček vyznal: „Vlastně duchovenstvo katolické bylo počátkem a zakladatelem našeho vlastenectví“. (Ep. kutn. 45.) Totéž vyznali Palacký, Malý, Nejedlý, Hanuš a Pekař. Někdejší dozor kněží nad školami umožňoval jim bojovati pro právo češtiny a pěstovati lásku k vlasti. Rautenkranc, Sláma, Vinařický a Vrána sepsali protesty na obranu českého školství roku 1831, 1832 a 1838. Kněží konali do let 50tých poslání českých apoštolů ve školách. Na příklad Doucha, Durdík, Procházka, Krátký v Brně a jiní jinde.

Ze seminářů bohosloveckých vycházeli nadšenci pro věc národní. Dobrovský a Dobner vykonali práci Herkulovu. Na Museum přispívalo 283 kněží, na Matici českou přes 1000 kněží členů zakládajících. Piarista Voigt první vystavil požadavek české literatury. Zkrátka: Katolicismus dal národu zá-

klady civilisace, kultury, existence, mravnosti, víry, literatury, umění, svobody, hospodářství a samostatnosti, školství, vzdělání a blahobytu a národnosti a vzestupu na první kdysi místa v Evropě. Katolicismus a kultura jdou v souběžné linii. Stoupajícím katolictvím stoupala a stoupe naše kultura v dějinách. Katolictví vykazuje vždy vyšší kulturu. Smysl našich dějin dává katolíkům plné právo na katolickou školu. Chceme školu katolickou, protože víme, že katechismus katolický obsahuje vskutku všechny životní a mravní pravdy a pravidla.

Náboženství a škola.

Člověk cítí potřebu zjednat si pevnou orientaci ve velkých otázkách vnitřního a zevnějšího života a duchovně se posílniti pro každodenní boj. K tomu jest katechismus zrovna výborně sestavenou knihou, která odhalí svou hloubku a krásu teprve duchu pečlivě zkoumajícímu. — Když slavný francouzský právník Troplong, předseda senátu v roce 1869, v těžké nemoci cítil, že se blíží jeho konec, řekl ke svému okolí: „Když člověk mnoho přečetl, mnoho studoval a dlouho žil, teprve tehdy, až se blíží jeho konec, správně pozná, že jedině pravdivým je katechismus“. Slavný konvertita Zachariáš Werner (zemřel 1832)

ukázal v jednom svém kázání ve Vídni shromážděným katolický katechismus a řekl: „V této malé knížce jest obsaženo více pravd než jich nashromáždili filosofové celého světa!“ —

Italský ministr školství, Gentile, pravil r. 1923: „Příčinou rozvratu je rozklad nábožensko-životního názoru. Jsem přesvědčen, že katolicismus lépe než kterékoli jiné vyznání uvádí ducha do náboženského životního nazírání“.

V „Nár. list.“ ruský uprchlík A. S. Izgojev, líčící bídu dnešního Ruska, píše o tom obšírněji a končí svoje trpké, ale pravdivé zkušenosti životní: „Svrchované kritérium (úsudek) všeho svého konání a svých odhadů musí lidé hledati v oblasti naprosto jiné: ve sféře náboženské, v oblasti pocíťování a poznávání Boha. Bez Boha nemůže býti na zemi nic pevného a nic dobrého. Dáte-li se v Rusku nyní s kým-koliv do hovoru o smyslu běžných událostí a začnete-li důsledně prohlubovati otázku, tu každý, s kým zahájíte tuto besedu, ať je to prostý sedlák anebo dělník, ať věřící neb pochybující inteligent, ať sociální komunistatheista, konec konců téměř vždycky dohovoorí se s vámi této pravdy. Inteligent racionalista řekne: „Lidé nedorostli ještě do takového stavu, kdy společenský život může býti stavěn na rozumu a lásce k bližnímu“. Starý sedlák vyjádří to prostě: „Lidé za-

pomněli na Boha, došli tak daleko, že začali jeden druhého pojídati . . .“

Ponořte se hlouběji a najdete společné niti v odpovědích i nevěřícího, dobromyslného inteligenta i prostého nevzdělaného sedláka. Zbývá dokonce ještě otázka, na čí straně je víc uvědomění a myšlenkové přesnosti.

Lidové masy žádají si bezprostřední víry a chtějí slyšet zřetelně jasný a určitý hlas Boží. Historické náboženství zjevené je náboženství římsko-katolické jediné, protože má apoštolskou posloupnost a tradici a proto je nutné ve škole, neboť má právo na rozum i vůli.

Universitní profesor dr. Heveroch napsal v Pedagogických listech: „V náboženství má společnost mocnou páku ku povznesení a udržení mravnosti“. (XIX. 1, 72.)

V ministerstvu, v zemské školní radě, mezi inspektory by mělo býti více respektu k státo-
tvorným stranám. Ve školství u nás nutno udělati rukou železnou pořádek v čas a založiti školu lidově-katolickou, jež by se řídila heslem: „Z lidu, s lidem, pro lid“.

Jak důležitá pro integritu vzdělání a pro porozumění dějin a literatury je katolická škola ukáží tyto řádky.

Nedávno vyšel u Laichtera další svazek díla Novotný-Kybal: „Jan Hus, život a učení“. Kybal si dal práci a snažil se podati svědomitě obsah učení římsko-katolické církve —

t. j. učení mistra Jana Husa. Dnešnímu pokrokáři věroučné odchylky zcela unikají.

Skutečnost jest horší, jak ukazuje tento obrázek: Student (sextán) je tázán, co je to transsubstance (předpodstatnění) a jaké stanovisko k ní zaujímal Hus. Krčí rameny, a když se profesor podivuje jeho neznalosti v tak kardinální otázce, odpovídá: „Prosím, já nechodím do náboženství, já jsem bez vyznání“. — Studenti čeští, ctitelé Husovi, nebudou Husovi rozumět, protože nechodí do náboženství. Jak bude vypadat za chvíli naše historická věda, až z těchto studentů stanou se profesori? Za chvíli ani profesori nebudou muset znáti obsah učení Husova, protože jsou bez vyznání.

Nejen historie, ale i literatura bude trpěti víc a více ignorancí bezvěrců. Naše minulost, naše kultura byla křesťanská a z dětí vyrůstají vlivem bezvěrectví a špatně chápané pokrokovosti ignoranti, kteří nedovedou vysvětlit sebe známější biblické rčení. Bez znalosti věrouky, bible a morálky katolické neporozumějí žáci bludům Husovým, Lutrovým, Kalvínovým a českobratrským a jiným o Trojici, o církvi, o dobrých skutcích, o predestinaci, o autoritě, sporu o odpustcích, které i v učebnicích se nazývají „prodejem odpuštění hříchů“. (Bidlo, Střední děj. 146; Pešek III. 18.). O těchto věcech dnes dítě školy obecné by ony bludaře „poučilo“, slyší-li katolické náboženství.

Dobré je připamatovati slova Palackého našim vychovatelům dnes: „V té samé míře, jak dobrý učitel náleží k největším dobrodincům, náleží učitel špatný také k nejhorším škůdcům veřejným, třeba by se ničím více neprohřešoval, nežli že nejdražší klenot lidu, srdce i mysl, vzrůstajících pokolení, obmeškává vésti k dobrému. Také čtenář každý svěruje srdce i mysl, tedy vše, co nejvýtečnějšího do sebe má, aspoň na okamžení tomu spisovateli, s kterým se právě obírá; i běda každému, kdo lichými snad vnadami svodí svěřence svého s cesty pravdy a spravedlnosti. (Slovo pronesené ve valné hromadě Svatobora dne 17. května 1863.)

Pánové! Vám dáno pevné veslo do rukou, vám svěřen náš budoucí národ. Z vás mohou býti buď hodní učitelové, rozumní vychovatelové a tím největší dobrodincové lidstva, aneb vy se státi můžete největšími a nejzuřivějšími záhubci těch, jižto vám svěření. (K učitelstvu, které Palackého uvítalo v Rožnově dne 23. července 1873.)

Postátnění a zmonopolisování školy státem zbyrokratisuje školství. I pokrokový učitel Skořepa pravil při anketě v Praze dne 1. listopadu 1925: „Postátnění pedagogiky znamenalo by škodu pro školu“. Ano ti, kteří vzdalují ze školy zvěst o Bohu, jsou katy dětské inteligence a oddalují z oblasti ducha dítek nejvznešenější předmět, do něhož by se mohl ponořit, loupi srdci dětí nej-

vyšší blaho, na jehož perutích by byli unášeni do čistých výšin. Žel, dnes smí do školy každý omyl, každému bludu jsou otevřeny dveře školní dokořán, jen Ten tam nesmí, jenž je — Pravda sama. Židé kdysi Ho nepřijali a výsledek byl kletba, rozpad a zánik jejich říše. Na Slovensku 774.000 hlasů se ozvalo, když mělo býti sáhnuto na katolické školy. Když toto nešlo, má býti sáhnuto na katolické učitelské ústavy. Maďarský ministr školství popřevratový, volnomyšlenkář, dr. Kunfi pravil: „Nemíním katolické školy postátniti, jen katolické učitelské ústavy musejí býti státní, ostatní jako zralé ovoce mi padne do klína“. Výchovy katolické třeba pro rozum, cit, vůli, charakter a kázeň.

„Tma přikrývá příchod a odchod člověka“, dí Gräfe v Allgem. Pedagogik. Filosofie nestačí, třeba světla zjevené víry. Pře krásně píše katolický Slovenský učitel: „Kedže ale zásada príčinnosti rozum privedie z poznania sveta nás obklučujúceho k poznaniu pôvodcu jeho, k Bohu, nedbanlivosťou a nedostatkom vedy by bolo neoboznámiť s ním človeka od mal'účka. Veď už aj dieťa viac zaujíma „prečo“ (príčina), ako jakosť veci. Boh je stredišťom celého sveta, a tento opisovať bez oboznámenia mládeže s pôvodcom jeho, by bolo vysvetľovať kruh bez stredného bodu, okolo ktorého sa krivá čiara točí“. (1926, č. I. 17.)

Srdce nic tak nepozdvihne jako myšlenka Božstva.. Oč úchvatnější jsou slavnosti církevní, než různé školní slavnosti! Vůle se bude řídit jen stálými pravidly a ta má víra zjevená. Každá myšlenka z ní vyplývající je úderem kladiva, jímž se kuje charakter. Bez bázně Boží není kázně. Slovenský učitel cituje na str. 18. toto: „Slyšme co píše o tomto voľnomyšlienkar E. Lepelletier: „Rozmach kriminality maloletých je veľké memento pre tých, ktorí kedysi s ovocím vedy, ako prostriedku sosl'achtením mravov, mámili nás. Isté je, že praktické výsledky nedokázaly ich vysokoletné theorie... Uznám, že som aj ja týmto sadol na lep... Takto sme pyšne rečnili: „Učiteľ nám zbytočného spraví kata, a, b, c premôže guillotinu škola vymôže zánik trestníc! Tohoto sme sa museli zrieknuť. Naraz sme prinútení stavať so školami aj trestnice“. No konklúzia jeho z týchto skúseností je veru divná. To odporúča, aby sa zaviedla tortúra!! Jeho súdruh Alfréd Fouillier, ktorý kedysi tiež bol za laickú školu v „Revue des deux mondes“ sa vyslovil za náboženskú školu, lebo vraj tamtá len inteligentných zverov vychováva. Sapiienti sat!“

(*Dr. L. Mihalovič.*)

Státní ludová škola v Nitře na Zahore podala upřímně tento referát o zkušenosti s občianskou naukou: „Občianska výchova jako zvláštny vyučovací predmet s osobitnými hodinami v rozvrhu sa vôbec neosvedčuje.

Dl'a výnosu min. šk., ktorým sa vyhlásily osnovy občianske nauky a výchovy, má mať tento predmet na nižšom stupni ráz praktický, ktorý možno na krátko vyjadriť: ukáznenie žiakovo. Nedoporučuje sa túto výchovnú činnosť jaksi kumulovať na určité hodiny, lež mať ju na zreteli jako výchovný princíp (nie jako vyučovací predmet!) pri všetkých predmetoch, pri každej príležitosti, ktoré sa v škole alebo v prostredí žiakovom udajú. Dl'a vzorov mnohých príručiek mravná tendencia mnohých jakoby za vlasy pritiahnutých poviedok z nich nápadne kričí a ani zďaleka nemá tej výchovnej ceny, pôsobivosti na osvojenie si určitých dobrých zvykov, mravov, jako ju majú konkrétne prípady, o ktoré sa život pre školu jakoby sám stará. Život v škole je taký rozmanitý, že je skoro nemožná vec, aby z výchovného plánu pre nedostatok vhodných príležitostí voľ'áčo vystalo, alebo jako sa to učiteľ'skou rečou hovorí, aby sa voľ'áčo cez celý rok „neprebralo“. Občianska výchova na nižšom stupni osobitných hodín vôbec nepotrebuje, a to tým viac nie, lebo jej náučná čiastka sa úplne kryje s latkou prvouky, poľ'ážne vecného učenia.

Na vyššom stupni má občianska nauka dl'a osnovy za cieľ', aby si vytvoril žiak pomer ku spoločnosti ľudskej, aby si utvoril svetový názor, a podľa toho riadil svoje skutky. V tejto tak dôľežitej

veci občianska nauka a výchova vôbec nepostačuje, aspoň v takom spôsobe, jako to osnovy a dl'a nich spísané rôzne príručky podávajú, rozhodne nie. Vybájené poviedky, ktoré núkajú, chvália nejaký dobrý mrav, sú veľmi slabé, neposôbivé pohnútky k mravným činom. Bájký o zvieratkách, o kvetinkách môžu byť vhodným šľachetným zábavným čítaním pre deti, môžu zošľachtiť, zjemniť jeho city, vypestovať v ňom lásku a smysel' pre prírodu, v istej miere aj vzbudiť lásku k bližnému, ale nemôžu byť dostatočným podkladom normy, ktorou sa má riadiť človek vždy a všade. Taký svetový názor človekovi vôbec nepostačuje, taká mravnosť nemá žiadného účinného dôvodu, a nemá sankcie mravnosti a nemravnosti. Ako sa nedá vysvetliť veškerenstvu i s jeho prírodnými zákonmi bez prvej príčiny všetkého jestvujúceho, bez Boha, tak nemožno mravnosť, mravné zákony chápať bez zákonodarcu Boha. Osnova je v tejto veci macošská. Pripúšťa síce, aby mohlo byť výchovne využité prvkov náboženstva, náboženstva to jakéhosi ľudského, avšak tol'ko mravným zákonom, ak chceme aby byly stále a pevné, nestačí. Nestačí mravný príkaz: Rob takto a nie inak! — bez odpovedi na otázku: Prečo tak a nie inak? Výchova bez zreteľa na cieľ človeka, na pomer človeka k najvyššiemu Zákonodarcovi — ani nie je výchovou. Mravy, ktoré osnova

predpisuje, nie sú mravnosťou, iba zákonmi spoločenskej slušnosti, ktoré prirodzenejši príležitosť sa dajú prebrať, než akoby na zavolanú.

Názor svetový dá jenom náboženství. Držíme za potrebné, aby bola týždenne vymedzena hodina pri dejepisu, v ktorej by sa preberalo učenie v štátnom zariadení“.

Pripomeňme si veľmi vážna slova Lva XIII.: „Školská otázka je pro křesťanstvo otázkou života a smrti“.

Dne 8. listopadu 1925 řečnil ve Vídni dr. Th. Verhoeven, správce holandské ústřed. kanceláře pro katolickou výchovu. Právě dle Slovenského učitele asi toto: „Už před převratem sa začal zjavovat v praxi názor, ktorý tak ťažké a složité dielo nábožensko-mravnej výchovy školskej mládeže 1—2 hodinou katechetom udelenou chce a chce odbaviť a odpraviť. Vynaučovanie v ostatných „svetských“ učebných predmetoch a tiež smer školskej kázne a výchovy a celý vnútorný život školy vraj nemusí dbať o nejaký súlad s požiadavkami kresťanského stanoviska; katechéta si povie a robí svoje a učiteľ zase svrchovanou neodvislosťou od hoci ktorého iného činiteľa dl'a svojho zdania si počína, ako rozumie. Máme tu nový typ voza v ktorom jedon kôň na pravo, druhý na ľavo tiahne, a voz predsa má vraj napredovať“. Dr. Verhoeven dokazoval v prednáške osudný nesmysel' tohoto stanoviska. „Osud-

ným ho nazývam pre to, lebo pri takýchto pokusoch akiste náboženský život nesmrteľnej duše školského dieťaťa stále bude len živorit, lepšie rečeno jakoby suchotinami umierať!

Styky s inými dítkami znivočiu, čo katecheta vypestoval. Nie vyučovanie náboženské nauky, ale ovzduší a smer svetských predmetov je vŕchou školy. Čo je teda zahrnuté v pôjmu opravdu katolíckej školy: vystrojenie, ozdobenie školy dl'a katolíckych zásad, učebná látka presiaknutá katolíckymi zásadmi, v katolíckom duchu písané učebnice, katolíckým zásadám odpovedajúce učebné pomôcky.

Treba to vždy znovu prizvukovať: aj vynaučovanie svetských učebných predmetov je so svetovým názorom najužšie a nerozlučiteľne spojené, ako vodík a kyslík vo vode.

Neutrálne, z ohľadu svetového názoru bezbarevné vynaučovanie svetských učiteľských predmetov je nesmyslom!

Možno je pokúsiť sa o to z čítaniek, mluvníc, z piesní, z prírodovednej nauky, zemepisu, dejepisu všetko povytierať, čo by sa na Boha a náboženstvo vol'ajak vzťahovalo; možno sa o to pokúsiť; nikdy však sa to nevydarí, a ak by sa čosi aj vydarilo; to čo by sa tak podávalo, nebolo by neutrálne, ale beznáboženské vynaučovanie. Lebo rozvrh alebo sústava

učebnej látky, ktorá o Bohu, o náboženstve zásadne mlčí, učebný plán, ktorý v čítankách taký názor na život ľudský učí, ktorý pravý pôvod a posledný, najhlavnejší účel nášho života zatají; učebný plán, ktorý nedopraje miesta nábožnej piesni; učebný plán, ktorý dáva síce návod dieťkam, ako majú prírodu poznať, bez toho však, že by srdce a um jejich k Tomu boli obrátené a a pozdvihnuté, Kto prírodu stvoril; učebný plán, ktorý ovšem dejepisu vynaučuje, ale pri tom nepoukazuje na Boha, ktorého ruka osud národov riadi; taký učebný plán môže seba síce neutrálnym menovať, skutočne je ale beznáboženským, bezbožným. Všet od Syna Božieho pochádza slovo: „Kto nie je so mnou, je proti mne“. — Vynaučovanie bez Boha, je vynaučovanie proti Bohu!

Práve tak, ako učebný plán nemôže byť neutrálnym, bezbarevným, tak ani osobnosť učiteľa nemôže byť neutrálnou. Môže sa pokúsiť o to, aby bezbarevným spôsobom vynaučovanie svoj svetový názor zakrýval, utajil. Sotva sa mu to vydarí. Zrak detských očí je ostrý. Dieťa prísnu pozornosťou sleduje učiteľa, ako v škole, tak aj pomimo školy.

Každý rodič by to mohl dosvedčiť. Sotva že deti 8 dní do triedy chodia už doma povyprávajú, že učiteľ je katolíkom, protestantom, socialistou, alebo komunistom.

Čím viac je voľakto úplne odovzdaný svojmu učiteľskému povolaniu z celej duše, tým viac bude vplývať jeho svetový názor na svetový názor jeho žiakov. Dobre vedia to protivníci naši. Ak by to nevedeli, neusilovali by sa ustavične na miesta katolíckych učiteľ'ov, správcov škôl a dozorcov škôl nekatolíkov ustanoviť. Neutrálne vynaučovanie svetských predmetov je nesmyslom. Čo sa tým nazýva, je dl'a pravdy protináboženskej, bezbožnej vyučovanie. Rovno sa takému protiví katolícky smer vynaučovania svetských učiteľ'ských predmetov. Už z prúčelia školskej budovy možno rozoznať, akého vynaučovania sa tam dietkam dostáva. S katolíckom smerom vynaučovania aj vnútorné vystrojenie školy čo najužšie sa shoduje. Vystrojenie tiež pomáha katolíckej ovzdušnej vytvoriť, v akom aj v kostole a v katolíckej domácnosti dýchame.

Následkom toho, že sa do takej školy výlučne len katolícké dietky pripúšťajú, odpadne pre tie dietky obava, že by sa im spolužiaci pre vieru posmievať mohli, ich tupili.

Čo je katolícky smer vynaučovania, to po katolícky vychovaný a pre učiteľ'ský úrad dl'a katolíckych zásad, na katolíckom učiteľ'skom ústave vzdelaný učiteľ' veľmi dobre vie! Horí v srdci jeho svätý oheň: byť horlivým laickým apoštolom katolíckej viery! On si jasne a z hlbokosti srdca je povedomý

veľkej svojej odpovedlivosti ako námestník katolíckych rodičov a ako spolupracovník božích námestníkov: kňazov. Čoho je srdce plné, tým ústa pretekajú. Zná on vyhl'adať a použiť tie mnohé príležitosti, ktoré mu svetské učiteľské predmety poskytnú, aby vnímavé duše dietok poučoval o božských veciach a bázeň božiu a dobré mravy zaštepil do duše dieťaťa. A žitie-bytie, celý život jeho sa úplne shoduje se slovami jeho a vplyvá neodolateľne na dieťa smerom k dobrému. Šťastlivý opravdu ten národ, ktorý dietky svoje takým učiteľom môže sveriť a učiteľov takých si vie aj tým uctiť a oceniť, že sa usiluje dl'a najlepšej možnosti im starosť o chlieb vzdajší ul'ahčiť.

Učebná látka v katolíckej pedagogike je presiaknutá pravými zásadami katolíckymi. Čítanky a mluvnice, a rozprávky v nich povznesú obrazotvornosť dietok do čistej sféry, kde Boh, ako nekonečne dobrý Otec, p. Maria a milí boží svätí a pútavé príklady zo života terajších a nebohých ľuďí čerpané učie dieťa, aby sa zlého varovalo a dobré konalo a sa tak na ten ťažký boj príchystalo, ktorý čo skoro v terajšom svete pôdstúpiť bude museť. Vety, zrnká pravdy, príslovia, ktoré vелеbné myšlienky obsahujú a dietkami do písaniek písané bývajú, vhlbia sa do jejich pamäti a vôľu jejich nateraz a pre neskorší čas smerom k dobrému upravujú". Toť verný ideálny obraz katolíckej školy.

K tomu ještě dodávám: Jak dojímají děti naše krásné náboženské písně, na příklad mariánské a vánoční!

Oč praktičtěji a užitečněji hledí dítky na dějiny, když spatřují v nich Prozřetelnost Boží a rozeznávají falešné reformatory od pravých! Oč vznešenější se jim jeví příroda, vidí-li v ní odlesk krásy Boží! V zeměpise upozorní učitel náš na velechrámy a místa, jež mučedníci naši skropili krví. V ručních pracích co mají děti vzorků pro výšivky liturgických věcí, co modelů a diagramů předmětů bible a církve! Nepřátelé víry všude stejně chtějí svět odkřesťaniti, totiž školou. Tak i v poslední době v Americe. Je to strach ze škol katolických. Potvrdili mi chovanci i chovanky z katolických ústavů řeholních u nás poslední dobou, že se naučili na nich více a hlouběji, než na světských, z nichž přešli na řeholní. Zacházení se jim líp zamlouvalo na katolických ústavech a stálý styk s učiteli a učitelkami napomáhal jim v učení a chápání. Kázeň je vůbec na katolických ústavech rozhodně lepší, život srdečnější a společenské chování si líp osvojí na katolických ústavech.

Útok atheismu platí především školám. Vědí, kde mají udeřiti, aby se dosáhlo toho, k čemu směřují držitelé moci v Mexiku a Rusku. Ale ovšem, je zase v Americe řada lidí, která ví, čím náboženství pro lidstvo je. Tak president Spojených států před

šesti měsíci prohlásil veřejně: „Pouhé bystření vtipu, holý výcvik rozumu, pouhé nabytí vědy, to všecko zvyšuje moc pro dobro, ale také pro zlo. Rozumový vzrůst jen zvýší dnešní zmatek, nebude-li ho doprovázeti také vzrůst mravní. Co se mne týče, já nevím o žádném zřídle mravní moci, leda o tom, kteréž přichází z náboženství“ (Coolidge 1926.)

Námitky proti škole katolické jsou nicotny. Děti prý jsou členy státní společnosti. Ano, ale prostřednictvím rodičů; těmto tedy přísluší v první řadě právo výchovy. Prý „blaho veřejné“ dává státu právo výhradní na výchovu. Potom by si mohl stát přisvojiti všechna práva jedinců, a je veta po svobodě. Právě omezování soukromé výchovy dítek odporuje blahu veřejnému. Toto nejvíce prospívá, je-li co nejlíp postaráno o blaho jedinců. Stát není pramenem všeho práva; rodina byla dříve než stát. Lev XIII. dí: „Voliti školu je právem rodičů“. (Affarivos.) „Úkolem církve je bdíti nad naukami, jež se mládeži katolické přednášejí“. (Nobilissima Gallorum Gen's.) Výstražně píše dr. Skácel: „Politikové katoličtí mají celým vlivem o to se zásazovati, aby zakládány byly volné, konfesielní, státem subvencované školy. Jest nutný tu a tam kompromis, ale vždy třeba míti na zřeteli, že kompromis v otázkách školní výchovy je zlem, které se vymstí na kato-

licích“. (Politika podle zásad katolických 143.) Snad nelze slova tato bráti příliš tragicky, ale nutno u nás všemi silami pracovati, aby provisorní stāv naší bezkonfesní státní školy byl pro nás katolíky co nejdřív ukončen.

Školy konfesní ve Francii i letos měly větší počet žactva než státní. V tomto plebiscitu je zřejma vůle lidu. Avšak dosud usilují zednáři o monopol nevěrecké školy dle zásady Dantonovy z r. 1789: „Děti patří republice“. Tak chtějí zabít školy konfesní a veškeru mládež zesocialisovati intelektuelně a mravně znásilniti.

U nás kdysi při dobývání Naumburku poslali bílé oděné děti k Prokopu Holému, aby prosili za rodné město. Prokop se sli- toval. Dnes prosí statisíce dětí, abyste jim zachránili nevinnost a víru a štěstí proti dobyvatelům jejich Bohem vdechnutých duší. Neslitujete se?

Právo rodičů není ovšem neomezené. Je omezeno právem Božím a právem církve. Jakmile dali dítě pokřtiti dobrovolně, dobrovolně sebe i dítě podrobili kanonu 1113: „Rodiče jsou nejpřísněji zavázáni pečovati o náboženskou a mravní výchovu dítek“. V Holandsku usilovali katolíci 17 let o svou školu a mají ji. I liberálové uznali, že energie lze líp užítí k povznesení národního vzdělání a šfem 192. opraveným usnesli podporu svobodných škol jako státních, svěcení svátků

pro žáky katolické, platy učitelů katolických škol. (Za svobodu školy, dr. Fr. Nossek.)

Katolické university se množí.

Důkaz to, že katolický názor světový je zcela svěží a dovede kráčet po boku vyšší vědy opravdové zcela svorně. Kdekoli jsou horlivě podporovány vysoké školy katolické, všude tam je mnoho uvědomělé inteligence věřící, která protivníkům imponuje. Nejstarší z nynějších katolických universit jest proslulá lovaňská. Je na ní zapsáno 3400 studujících a přednáší tam 150 profesorů. Není tedy divu, že v Belgii katoličtí vzdělanci jsou tak četní a že se tam katolíci domohli rozhodujícího vlivu na věci veřejné přes všechny fanatické útoky socialistů. Francie má 5 katolických universit, ve Švýcařích jest jedna ve Frýburku, ve Španělsku 4, v Portugalsku 1, v Polsku 1, v Itálii 1, v Holandsku 1, na Filipínách 1, v Chile 1, dále též po jedné jest v Argentině, Syrii a Japonsku. V Číně 4. Ve Spojených státech amerických je dnes 20 vysokých škol. Vynikají tam university v Georgetownu, St. Louis, Fordhamu, Milwaukee a Washingtonu. V Chicagu jsou 2 katolické university, dále po jedné v New-Yorku. v Omaze, Daytonu, v Notre Dame (v Indianě). V Kanadě jsou 3. Celkem má katolický svět 60. vy-

sokých škol. Mnoho profesorů těchto škol dobylo si ve světě vědeckém zvučných jmen. Katolické přesvědčení je na postupu i v kruzích nejinteligentnějších. Rozbředlý liberalismus, racionalismus a jiné pokrokářské experimenty jeví zřejmý úpadek, třebaže je udržovaly při životě i katedry universitní, draze od států placené. Katolická obětavá svépomoc překvapuje jinověrce a bezvěrce pružným rozmachem.

Není tedy neomluvitelnou zbabělostí, stydí-li se katolík za své přesvědčení, které jest kredem i tisíců universitních profesorů? Vždyť i na universitách, které nejsou výslovně katolické, velmi mnoho profesorů hlásí se veřejně ke katolickému názoru světovému.

Školství jinde a u nás.

Rakouští katolíci mají na obranu katolické výchovy časopis: „Die Schulwacht“ s přílohou hned pro dítky „Österreichs Zukunft“; to by se doporučovalo i u nás.

V Americe musejí katolíci též býti pohotově, aby pohotovostí zabránili zrušení svých svobodných škol ve státě Oregonu, Washingtoně (dvojnásobnou většinou), v Michiganu 610.699 hlasy proti 363.917 hlasům; vydali přes 100.000 dolarů na letáky a ochranné listy. V Pensylvanii musí dáti správce školy

katolickému žákovi volno ku návštěvě vyučování náboženství.

Budovy škol státních mají býti propůjčeny k výchovným účelům i katolíkům.

Katolické školy vykázaly loni přírost žactva až o 33⁰/₁₀₀.

Ve Francii bylo na státních školách r. 1924 dítek 53.5⁰/₁₀₀, na katolických 46.5⁰/₁₀₀, ale roku 1925 bylo na státních školách jen 49,4⁰/₁₀₀, na katolických 50.6⁰/₁₀₀. Toť plebiscit nejvýmluvnější, které školy lid má za lepší. Naše nynější škola stala se via facti školou konfesní, ovšem husitsky nebo česko-bratrsky konfesní, a její učebnice se budou moci bez závady užívat i ve školách česko-bratrsky konfesních. Ale pro děti katolické se naprosto nehodí.

Velmi výstražný je pro nás vývoj školství ve Francii.

Když r. 1881 radikálové předložili francouzskému parlamentu návrh nových školských zákonů, byli si dobře vědomi toho, že je veliká většina francouzského národa proti škole beznáboženské. Proto, aby hned na začátku nepobouřili lid, vynalezli si hezké slovíčko, jímž hleděli uspati svědomí katolického lidu, totiž slovíčko „neutralita ve škole“.

Již roku 1913 pravil sám ministr školství Viviani, toto: „Mluví se nám o neutralitě ve škole? Jest nyní již na čase říci, že tato neutralita ve škole nikdy ničím jiným nebyla, než diplomatickou lží, přetvářkou, kterou si

vynutily okolnosti. My jsme o ní mluvili, abychom uspali něžná svědomí lidí úzkostlivých. Ale dnes už toho není potřebí. Dnes už otevřeně můžeme přiznati barvu! Nikdy jsme nic jiného nezamýšleli, než zavést školu beznáboženskou a to beznáboženskou v aktivním, bojovném a válečném smyslu!“ Pod heslem neutrality stala se škola v rukou zednářských válečnou zbraní v boji proti církvi, škola stala se státní vzdorocírkví.

Školní učení stalo se státním vzdoroevangeliem, učitel se stal na obci státním vzdorofarářem. A to všechno pod heslem náboženské neutrality! Za tím účelem byla do školy zavedena i laická morálka, která dle úmyslu zednářů měla býti ex professo vzdoroevangeliem, „un contre evangile“, t. j. měla prostě všechno potírat, co dřívější morálku činilo náboženskou a katolickou. Ministr školství Goblet to výslovně prohlásil v senátě r. 1886: „V boji mezi církví a školou slouží laická mravouka jako válečné pole; při vyučování laické morálce vyzývá učitel jménem laického státu theokracii k boji“. Tak se časem také neutrální škola také na venek projevila, čím vlastně už od počátku byla, totiž školou atheismu. Zasvěcenci to ovšem věděli již od počátku. V senátě již roku 1881 bylo z radikální strany otevřeně řečeno: „L'école sans Dieu est l'école contre Dieu, nous n'y pouvons rien. Škola bez Boha

jest školou proti Bohu. Na tom nemůžeme nic měnit“.

Moderní státy veliké mají školu náboženskou, oč více my! Jde velmi o katolické učitelské ústavy, neboť dobře vychovávatí může ten, kdo sám dobře vychován. Rodiče nutno přesvědčiti, že jen za konstelace občanských stran ve vládě jest možno rychleji postupovati za dosažení náboženského školství u nás. Žádná z občanských stran nemůže se vysloviti po zralé úvaze pro školu bez Boha, protože to by znamenalo tolik, jako hlasovati pro budoucí anarchii a neštěstí národa. Náboženstvím stojí i padají státy i národy.

V Holandsku si zřídili katolíci i svou Obchodní školu v Tilborgu a město slíbilo roční podporu 25.000 zlatých. V Anglii za posledních 5 let vystavěli si katolíci 47 nových škol, 47 starých rozšířili za 417.580 liber šterlinků a mimo to řadu kostelů. Je čas, vyrazit ze zákopů a dobýti škol!

Význam katolické výuky.

Jaký věcný význam má výuka katolického náboženství, o tom napsal do „Lidu“ článek městský zdravotní rada dr. Kettner velmi výstižné některé věty: „O mravním významu učení se náboženství, nelze po mém soudu pochybovat. Než přenechávám tuto stránku

peru povolanejšímu a omezím se ukázati na to, jakou cenu má ono po stránce věcné. Již ono vypravování zajímavých příběhů z biblické dějepravy, neb jejich přečítání, nutí žáka znovu si je vybavovati a po svém vyprávěti. Pamatuji si z dětství, s jakým zájmem sledoval jsem příběhy Josefa egyptského a jak rád a dobře jsem je dovedl vyprávěti. Většina žáků, chodících do hodin náboženství, označí vám, že ten předmět má nejraději. A jak rozšiřují se reální vědomosti žáků! Zde slyší po prvé o moři Středozemním a Palestině, starém Egyptě a jeho faraonech, zde pozná veletoky Nil a Eufrat, slyší o říši babylonské, o světové říši římské, zde slyší po prvé o velbloudech, o lvu a poznává jiné kulturní stupně lidstva, primitivnější, nežli náš způsob života. Podněcuje se obrazotvornost dítěte a toto, pohroužejíc se do minulosti, rozšiřuje svůj obzor co do času i prostoru.

Znám bibli podrobně a vím, jakou službu mi to prokazovalo na mých cestách při prohlídkách obrazáren. Můj „Baedeker“ vězel klidně v kapse a nepotřeboval jsem též žádného mnohomluvného průvodčího. Jediný pohled na obraz mi stačil a věděl jsem, co mistr chtěl zobrazit, a malý štítek na rámu mně prozradí jeho jméno, ačli jsem ho již z dále nepoznal. Tak mohl jsem se celý oddávat požitku krásy a pojetí

i studiu techniky mistrový. Až ti, co nechodí do náboženství, dospějí a budou cestovat, co ztratí času a námahy, aby z prohlídek galerií vůbec něco měli.

Radím otcům, kteří jsou třeba z přesvědčení nevěrci, ač právě matrikových příslušníků má tato třída lidí nejvíce, aby své děti do náboženství posílali. Slýchám ledacos o vyučování nekatolického náboženství: „My se tam nic neučíme, jen se strkáme“, nebo „Slečna nám čte pohádky“ atd. Děti přicházejí o mnoho. Proto končím tím, čím jsem přefal rozhovor s jednou pensionovanou učitelkou, která mi domluvou chtěla vnutit, abych synka dal vyškrtnout z náboženství, že prý mi to bude jednou vyčítat: „Čemu jsi mne to dal učit?“ Řekl jsem jí: „Dítě mé není pro mne pokusným králíkem a já prostě po svých rodičích opakuji to, o čem jsem přesvědčen, že se na mně osvědčilo“.

Náboženskou konfesní výukou dána dítkám pevná orientace v labyrintu dnešních duchovních zmatků. Proto uvědoměli katolíci němečtí roku 1926 ve Vratislavi a polští co nejvážněji manifestovali pro katolickou školu. Kdy projeví se u nás živelný společný čin pro katolickou školu?!

Vzorem našich učitelů ať jsou učitelé katoličtí v Mexiku.

Nedejme se však ničím másti a spějme za cílem své školy. Francie učí: Francouzský liberální pedagog J. Delvolle napsal knihu,

v níž úžasně kritisuje francouzskou laickou morálku, zavedenou v tamějších školách, a ji odsuzuje. Tato morálka, píše, vycházela z naivního předpokladu, že pouhý výklad mravních pravidel stačí, aby vůle byla ochotna jimi se v praktickém životě řídit a dle nich jednati. Je nesprávně se domnívati, že osvěcený rozum dovede vždy poručiti vůli, aby rozumovými poznatky se řídila. Rozum vůli neovládá, ale naopak vůle diktuje rozumu a snaží se pro své rozhodnutí jej získati, rozum přesvědčiti a sobě podrobiti. Delvolve dokazuje, že je nutno duši člověka nejprve poučiti o jejím původu, cíli, o věčném životě a teprve potom je možno s úspěchem vštěpovati jí pravidla mravní. A toho bez náboženství nelze. Kniha Delvolveho „Rationalisme et tradition“ (Paris, F. Alcan), je dalším dokladem, že i mezi liberálními učiteli dochází se k přesvědčení o bezúčelnosti a neplodnosti tak zvané laické morálky.

Neméně pociťujeme nutnost křesťanský přednášené vědy na školách středních a vysokých. Náboženství je všude stejně cenným, poněvadž je všude stejně nezbytným k blaženosti časné a věčné. V náboženství nacházíme pokoj, klid, nacházíme klíč ze zamížených bludišť dnešní steorisované filosofie. Proto tolik vynikajících mužů mluví dnes o náboženství, proto tolik konversí, proto tolik rozkvětu v katolických školských

podnicích a prázdnota duševní i početná ve školách liberálních.

Lovaňská universita vykřikla a ohlas se roznesl po světě celém. Kardinál-zakladatel odešel sice na onen svět pro věčnou odplatu, ale jeho duch nás povzbuzuje i nyní, neboť jest to duch spravedlivého. Vidíme přeplněny katolické university všude, kde se jen poněkud mohly rozvinouti. V Itálii se připravuje pro rok františkánský otevření nové katolické university v Assisi. Návrat k sv. Tomáši, k církvi, k Bohu je nutným! Na universitě turinské přednáší scholastiku svobodný docent profesor Mazantini a aula je vždy plna.

Profesor Mazantini je zjevem ve vědeckém moderním světě úplně zvláštním. Ač poměrně mlád, prošel již všemi školami filosofie a dospěl k sv. Tomáši. V 16. roce svého věku četl již Kanta, idealismus jej nedovedl uspokojiti, poněvadž mu nedovedl rozřešiti velké otázky životní a dováděl k skepticismu, nihilismu atd. Positivism se vyhýbá nejstěžejnějším otázkám vyšší části člověka, podobně agnosticism atd. Tak mladý profesor podporován P. drem Cojazzi, presidentem salesiánského lycea v Turině, ocitá se v ruce se Summou sv. Tomáše a nachází, jak to sám potvrdil ve své přednášce při oslavě sv. Tomáše na filosofickém studentatě salesiánském v Turině, velký klid, svatý klid a Boha. Je dojemno pozorovati takového uče-

ného muže, jak v 27. roce věku svého přistupuje ponejprv k sv. přijímání a s jakým přesvědčením, s jakou zbožností.

Profesor Mazantini ve své přednášce na-nejvýš vědecké, objektivní, naprosto nic citové neb zájmové, pronesl i podobná slova: „Ztrátu duševní, ztrátu dvaceti let planého studia, ztrátu spokojenosti, tápání ve tmě za pravdou, kterou mně a mnohým nechtěl žádný ukázati, zavinila jedině a zlomyslně liberální, tajně monopolisovaná škola skrytými lóžemi. Kolik to ztráty pro duši, pro lidstvo, pro národnost, církev a čest, spočítáme-li všechny ty nešťastné oběti podobných škol“.

Ano, nebudou-li rodiče plniti svých katolických povinností vůči katolické škole, dočkají se jako v Mexiku, že jejich děti nynějších škol budou katy jejich katolického náboženství.

V Itálii čtou studenti výňatky ze sv. Augustina, Minut. Felixe, Ambrože, Bonaventury, sv. Tomáše atd..

Tedy toto se již může nazývati alespoň školou objektivní, neb neutrální a student může nazískati kultury všeobecné a může se orientovati dobře cestou dobrou, poněvadž mu byla ukázána.

U nás se studuje poněkud jinak. Ale což takový student je potom skutečně všestranně vzdělán?

Tedy katolická škola ` náš stálý cíl, neboť jen ona dá katolického ducha, katolické prostředky a příklady, katolickou výchovu. Co pomůže národu, říká-li někdo: „Jsem Slovan“ nedokáže-li toho skutkem! Co znamená říkati: „Jsem katolík“, nedokážeme-li to činem. Školy naše jsou otráveny, kříže jsou odstraněny, pověsili tam Husa a lží to zdůvodnili. Otroky Talmudu chtějí z nás učiniti. „Pokrok musí býti souzen a „odsouzen“.

Jest povinností každého katolíka, tedy i takového, který nemá děti, pracovati pro katolickou školu?

Ano, a je to povinnost svatá, nesmírné důležitosti, ze které budeme jednou všichni skládati účty před soudcem nejvyšším a to z mnohých důvodů.

Předně to žádá spása naší vlastní duše. Špatně vychovaná mládež, způsobí naší duši mnohé starosti, o kterých nemůžeme vždy říci, že jsme je správně rozřešili anebo po křesťansku snesli. Špatně vychovaná mládež, vyžaduje množství soudních budov, zástupy soudců a soudního úřednictva, vyžaduje káznice, robotárny, polepšovny, blázince, nemocnice, chorobince, a všechno to jest možno vydržeti jen z peněz poplatnictva. Čím zpustlejší mládež, tím větší náklady veřejné. Ptejte se lékařů, kdože plní blázince a naše ústavy pro slabomyslné, a odpoví vám, že přes 90 procent těchto ubohých obyvatel pochází z rodin propadlých opilství a smilství. Kdyby

nebylo tedy tolik opilců a smilníků, ano, kdyby jich vůbec nebylo u nás, neměli bychom na Moravě blázince tři, nýbrž jen jeden a to ještě malý, a byl by skoro o 40 milionů korun menší náš rozpočet. S těmito ústavy by také poklesl počet našich nemocnic, počet soudních budov, věznic atd. Zkrátka mohli bychom klidně říci, že by se na veřejných dávkách ušetřilo dobré půl miliardy jen na Moravě.

Do arcibiskupského gymnasia v Praze přihlásilo se roku 1926 k zápisu 300 žáků. Bohužel nemohlo býti pro nedostatek místa přijato více než 50. Ačkoliv toto gymnasium je výhradně určeno k výchově dorostu kněžského, přece tak neobyčejný počet přihlášek! Z toho nejlépe vidno, že je povinností státu zřizovati katolické školy státní, anof přání rodičů musí tu býti respektováno! Nutno proto přiložiti ruce k dílu, duch času je toho neodbytným příkazem.

Kultura žactvu vnucovaná je lež maskovaná pravdou. Pravda musí zvítěziti, ale pravda „skutečná“.

Katolický občan má právo na nadpřirozené sebeurčení. A tu rozhoduje autorita Boží a církevní. Tato má právo jediná na vedení duší. Člověk sám, jenž mění své názory, nemůže tu rozhodovati. Činí-li to, mluví o věcech, jimž nerozumí. Proto žádáme svobodnou školu katolickou, neboť v dnešní škole naší k pravé svobodě náboženské děti

vychovávány nejsou. Hlavně však stanovisko mravní nás nutí žádati katolickou výchovu. A tu se dovolávám českého socialisty Malého a cituji z jeho „Akordu motivů“ toto: „Socialismus, jenž chce, aby mravnost byla opravdovým bratrstvím nemůže zanedbávat, co je nejjistější podmínka mravní závaznosti: jsoucnost Boha. Bez Boha byl by svět tupý jako pařez, řekl Malebranche. Víra neodvrací od skutečnosti, naopak sbližuje s ní. Uvěříme-li v Boha, svět se nám stane rázem srozumitelným. Morálka byť i vědecky vypracovaná nezamezí zlo tajné, nikdy neobrodí srdce. Jen morálka náboženská lidstvo vyprostí z nenávisti a vnitřní sprostoty a zavede nový lepší řád“. (110—113.) Co se dovoluje u nás židům a jinověrcům, totiž zřizovati jejich učiliště, musí býti dovoleno nám dobrým katolíkům a dobrým Čechům. Napřed byl chrám, potom škola. Školy vznikaly teprve kol chrámů. Tedy chrámem kdysi se šlo do školy, nyní se má jíti školou do chrámu. To velí vděčnost.

Rodiče by si měli uvědomiti, že nedbají-li o řádnou výuku dětí v náboženství, že jejich vinou ztrácejí dítky oporu a pozbývají síly, upadají mravně, a že nevěří-li, nelze věřiti jim. V náboženství, zvláště v třídách vyšších, učí se žáci a studenti mysleti samostatně, čerpati z života a zkušenosti a proto má náboženské vyučování skutečně

cenný praktický význam. Kultura, filosofie, rozum, civilisace, humanita, škola, smlouvy zklamaly; nedaly klidu ani spokojenosti ani míru. Kristus, Král dá to vše, sbratření a lásku. Gonzague de Reymold, universitní profesor v Bernu praví v článku „Budoucnost civilisace“ (r. 1926): „Civilisace je schopna života, je-li její duší princip duchovní; teprve vírou stává se člověk civilisovaným. Veliké činy kulturní byly založeny na náboženství. Civilisace bez náboženství vede k rozkladu, k materialismu, k anarchii, k barbarství“. Škola sama ovšem, i když se v ní náboženství učí, nestačí; v ní se pouze učí a povzbuzuje; ve chrámě však se dostává prosícím síly. Pro chrám však vychovává škola katolická a proto je pro katolické žáky nezbytně nutna.

Učenci a víra.

Byli nevěrci, kteří se neobrátili, ale byli nešťastni: Voltaire, Alambert, Diderot, Schopenhauer, Nietzsche a jiní. Byli nevěrci, obrátili se a byli a jsou šťastni: Sládek, Retté, Joergenson, Coppé, Plate, Ghéon, Moreau, Foerster, Huysmans, Klosterman a jiní. Nevěrci nejsou ani důsledni, ani jisti, ani šťastni. Ne jisti: To uznal Voltaire i Bail.

Intelligence nemůže věřit v Boha — touto povídačkou krmí a otravuje se i namnoze

již studenstvo, jen aby se dalo zlákat k od-
 padu. Že intelligence, rostoucí vzdělanost, může
 býti právě důvodem k návratu k Bohu, toho
 dokladem je universitní profesor Dr. Plate,
 Haeckelův žák a nástupce v Jeně. Kdysi
 patřil k nejčelnějším propagátorům Haeck-
 lových nevěreckých teorií a byl hlavním
 odpůrcem známého učence Jesuity Wassmanna
 při jeho přednáškách v Berlíně v r. 1907.
 Roku 1925 učinil zajímavé doznání v článku
 o světovém názoru v „Mitteldeutsche
 Zeitung“: „Mé stanovisko ke všem těmto
 otázkám je stručně toto... Boha si dovedeme
 představit pouze jako zosobněnou bytost
 nejvyšší duševní síly a dokonalosti. Neosobný
 panteistický pojem Boha ve smyslu Haecklově
 je bezcenný a není dále ničím jiným než
 zastřeným ateismem... Nikde není tak velkých
 rozdílů materialismu a idealismu —. než
 v oboru etickém. Materialista věří jen v tu-
 zemskost, idealista ve věčnost, v které se trestá
 zlo a odměňuje cnost. Věřil jsem kdysi sám,
 že lidstvu stačí morální princip, aby člověk
 dobro činil k vůli dobru, ne aby později za
 to vzal odměnu. Haeckel však svou neupřím-
 ností a nesvědomitostí přesvědčil o něčem
 jiném. Mohl-li duševně tak vysoko stojící
 člověk, který sebe ještě k tomu považoval
 za zakladatele náboženství, eticky tak selhat,
 pak tím méně pouhým tímto principem dá
 se na uzdě držeti velký dav Morálka
 dá se vybudovati pouze na ideali-

stickém křesťanském základě. Hluboký smysl obsahuje stará věta, že se lidu musí zachovati náboženství. Lid bez víry krátce nebo dlouze zahyne vnitřní hnilobou. Myslím, že jsem dokázal, že boj materialistů a ateistů žádnou oporu nenajde ve výsledcích přírodovědeckých“.

Věda prý zapudí víru. Toho prý se brzo dočkáme, tak to aspoň slyší dnes naše mládež již i v nižších školách. Všichni vědci súčtovali s vírou náboženskou, tak to dospělí slyší v rozmluvách na schůzích, čtou v novinách, ve všech možných variantech. Nelze upříti, že byli zdatní mužové vědy a opovrhli vírou. Než přihlédneme-li k jejich životu, vysvětlí se nám jejich jednání. Buď ve věcech náboženských byli úplnými ignoranty, anebo klamné zásady a zlé náruživosti nedovolily jim víru vyznati, aneb nějak ji osvědčiti. Dr. Rud. Eisler ve své knize „Handwörterbuch der Philosophie“ (Berlín 1913) z moderních filosofů počítá k theistům celou řadu. V Boha dle něho věřili: Descartes, Malebranche, Leibniz, Locke, Newton, Clarke, Berkeley, Chr. Wolff, Kant, Fries (odpůrce Kantův), F. H. Jacobi, Beneke, Herbart, Drobisch, Baader, Günther, pak přívrženci Hegelovy „pravice“ Gabler, Hinrichs, Göschel, Daub, Trendelenburg, Rosenkrantz, mladší Fichte, Ulrici, Thiele, Sigwart, Dorner, Baumann, Busse, Wentscher, Külpe, Uphues, Glogau a jiní. O některých učencích máme zajímavé

zprávy, jak hluboce věřícími byli lidmi. Newton, znamenitý astronom, uměl zpaměti celou bibli a při vyslovení jména Božího hluboce se skláněl. Ke konci své knihy o harmonii světů Kepler Bohu díky vzdává, že poznal krásu všeho stvoření. Skromně předpovídá o této své práci, že ještě za sto let budou se jí lidé zabývat a ono zatím uplynulo 300 let a kniha jeho neztratila ničeho na své veliké ceně a čtena je opět a opět. „Zákony Keplerovy“ platí dosud v astronomii. Výsledek svých hvězdářských badání připisuje též Kepler své vroucí modlitbě (*Opera omnia* I., 108). Když v roce 1879 v Římě umíral největší astronom 19. století jesuita Angelo Sechi píše o něm P. Braun, že jako věrným dítkem byl církve katolické v životě, tak to kázal i na sklonku svého života. Vyjádřil se, že svými pracemi chtěl jen obhájit pravdu a čest církve katolické. Kopernik, zakladatel nového hvězdářství, stal se ve svém 30. roku knězem. O svém systému říkával, že není jeho, ale že je vše Boží. Galilej byl věřící, Galvani byl zbožným členem řádu jesuitského. Ve všech továrnách setkáme se vždy s dvěma jmény znamenitých katolíků: Volta a Ampère. Bez jejich jmen nemůžeme si ani představití rozvoj elektrického proudu. Volta denně se modlíval růženec a účastnil se mše sv. Ampère zvláštní společnost pro poznání víry křesťanské založil. Kolikrát s Ozanamem

o Bohu pln nadšení mluvíval. „Zlatou knížku o následování Krista“ znal nazpaměť. Podobnými zbožnými lidmi byli: fysik Robert Boyle (zemřel 1691), Leenwenhoek (zemřel 1723) fyziolog Kinby, badatelé Roderik Murchison, James Prichard, Jameson, astronom Brinkler (zemřel 1835), chemik Priestley (zemřel 1804). Objevitel elektromagnetismu Oersted pojal úmysl svými spisy povznést své žáky k Bohu. Nejlepší matematik 18. století Euler učil své děti denně katechismu. Spisovatel Stöver, který napsal život vědce Karla Linnéa, praví o něm, že krásou přírody uchvácen, často obdivoval moudrost Boží. Švýcarský přírodopysk Osvald Heer modlitbou počínal a končil své výzkumy. Fysikovi Humphreyovi, Davymu byla víra hvězdou večernicí, která zaleskne se v čarovném novém lesku jako jitřenka na věčnosti. Při pohřbu věhlasného anatoma Jana Müllera roku 1899 Virchov ocenil jeho zdatnost vědeckou a biskup Pelldram promluvil o jeho vzorném katolickém životě. Známý byl svým smýšlením katolickým Louis Pasteur; tento vědec, který slávou svého velikého jména se stal nesmrtelným v kultuře lidstva, umíral s křížem v rukou. Roku 1883 zemřel na zámku Frohsdorfu u Vídeň. Nového Města Jachym Barrande, badatel českého siluru, o němž dosud pamětníci v Praze vypravují, jak dojemně projevoval své náboženské city. Co jsou vůči těmto učencům nevěrci Büchner,

Czolbe, Häckel, Vogt. Chemik Liebig o nich praví, že jsou lidmi, kteří krácejí na *pokraji* vědy. Proto rozumnější z nich aspoň o záhadě světa s profesorem Du Bois-Reymondem řeknou „Ignoramus et ignorabimus“, t. j. bez Boha nemůžeme si stvoření vyložit.

Ředitel hvězdárny v Palermě kněz Piazzí nazývá se ve hvězdářství Kolumbem malých planet, které objevil. Je to práce ohromná; 7000 hvězd na ní vyznačil. Piazzí byl důvěrným přítelem papeže Pia VII. Jemu podobný byl jesuita Sechi († r. 1878). Kritika všeobecně oceňuje jeho dílo. Zdá se, jako by to byla práce několika učených akademií a nikoliv jednotlivcova. Pomocí spektrální analýzy studoval 6000 hvězd a mimo to podrobil důkladnému zkoumání slunce. V roce 1867 v Paříži byl oslavován jako genius. V Římě na Monte Pincio umístěn je jeho pomník. Barnabita František Denza († roku 1894) položil základ k dnešní meteorologii. Ve hvězdářských atlantech dosud poznačena vlasatice Vico, která má jméno po svém objeviteli slavném hvězdáři Fr. Vico, jesuitovi. Zajímavé památky po českém premonstrátu Aloisu Davidovi († roku 1836) chová klášter tepelský. Byl ředitelem pražské hvězdárny, svými spisy astronomické své doby vynikal. Ještě mnoho a mnoho jiných kněží oddalo se astronomii, jako Perry, Koller, Oriani, Inghirami, Relshuber, ale též katoličtí laici.

Kdo by neznal slavného Leverriera († roku 1877), který objevil planetu Neptuna. Na základě výpočtů svých a pozorování ji objevil, dříve než ji okem spatřil. Toť čin, který náleží k nejskvělejším činům moderní astronomie. Francouz Faye († roku 1902), popisuje ve svém díle o vzniku světa Stvořitele Boha dojmavým způsobem. Píše: „Není jenom hmota a tyto zářivé hvězdy, ale jest i duch a myšlenka. Jako svůj rozum jsem si sám nevytvořil, tak musí ve světě vládnouti vyšší intelligence, od níž naše má svůj původ. Čím má člověk vyšší pojem o ní, tím bližší je pravdě. Nemýlíme se, když v ní nalazáme původce všech věcí, na němž tkví odlesk krásy celého hvězdného obzoru. Nutí nás k přemýšlení, v němž dospíváme k poznatku, který vyjádřen je slovem „Creda“: Bůh, všemohoucí Otec, Stvořitel nebe i země“. Podobní věřící hvězdáři byli Lamont, Kreil, Heiss, Mädler. Náš zemřelý astronom Zenger řekl při audienci papeži Lvů XIII.: „Jako pravý astronom ve hvězdách hledám a nalazám jejich Stvořitele“. Reinke ve spise „Mein Tagewerk“ praví: „Křesťanství není přírodními vědami ohroženo. Vědy nevedou k ateismu“.

Ovoce školy bezbožecké.

Ovoce školy bezbožecké osvětlí několik v pravdě otřásajících příkladů. Dle časopisu „Feierstunde“ byl zaslán pařížskému politickému presidentovi Lepinovi dopis, v němž se ohražuje vůdce lupičů proti jeho výnosu, aby byli apači postříleni: „Proti těmto názorům protestuji. Kdo vychovává apače? Jsou to učitelé, kteří nás učili, že blbcem je, kdo věří v Boha. Jsou to všichni učitelé, kteří nám hlásali, že není rozdílu mezi člověkem a zvířetem, a že jediným a skutečným bohem pro člověka je plná peněženka. Tito učitelé jsou to, kteří apače vychovávají. A tito učitelé jsou francouzskou vládou placeni, jsou od poplatníků živeni, aby vychovávali apače. A francouzská vláda je to, která nás chce nyní nejlacinějším způsobem odstraniti, ač nás sama stvořila. Proč nás chtějí postřílet? Protože každého večera procházíme ulicemi a hledáme si chléb — ovšem jiným způsobem než ostatní lidé. Není-li žádného Boha, koho bychom se měli báti? Vy, pane presidente, jezdíte v drožce a automobilu, navštěvujete divadla, na vašem stole kouří se z nejjemnějších jídel. Vám donášejí peníze do domu a my? Plahočíme se v dešti a sněhu a pojídáme kousek svého chleba v odlehlých koutech pevnostních staveb. Když vy večer sedíte ve Velké opeře, my vyhladovělí a vymrzlí číháme jako bídné

kočky v koutech na chodce, kterému bychom vzali peněženku. Je to ona vychvalovaná rovnost? A teď k tomu dáváte rozkaz, aby nás 10 centimetrovými kulkami stříleli. Je to spravedlnost? Proč bych si násilím neměl vzít to, čeho potřebuji, když přece není Boha, jenž mne potrestá? Proč já mám stále hubnouti a vy stále více tloustnouti? Vysvětlete mi to dostatečně, proč tak musí býti, a já zítra již nebudu apačem“. Zde vidíme, kam vede důsledně provedená výchova bez Boha.

Jiný obrázek: V Paříži byl projednáván před válkou soudní proces před porotou s 18letým vrahem. Jméno jeho bylo Sandot. Předseda se táže: „Sandote, pro jediný frank zavraždil jste stařenu R. Meniovou. Zajisté, že byste ji nebyl o živobytí připravil, kdybyste věděl, že u ní tak málo najdete?“ Sandot: „Proč ne? Já pracuji za každou cenu“. Předseda: „Vaše odpověď musí zachvěti největším zlosynem. Je vám teprve 18 let a jste již tak hrozným zločincem. Kdo vás naučil takové zvlčilosti?“ Sandot: „Což já vím?“ Předseda: „Doznáváte svoji vinu?“ Sandot: „Doznávám vše a směji se tomu“. Potom ujal slovo jeho obhájce a pravil: „Mám velmi snadnou úlohu; obžalovaný se přiznal a nelze jej hájiti. Přece však si dovolím několik slov. Nevím, jak porota otázku viny zodpoví, tolik však vím, že mnohý z přítomných zde má

větší vinu než tento zločinec Sandot. Vinníky ty chci blíže označiti. Vinníky jste vy, pánové, kteří reprezentujete nynější společnost, jež sice trestá zločiny, která však si netroufá odčiniti vlastní zchátralost, vlastní lehkomyslnost a mravní úpadek. Vidím tu na stěně Ukřižovaného. Visí zde v této síni, kde jsou souzeni zločinci. *Proč nevisí ve škole*, kam své děti posíláte? Proč byl Ukřižovaný ukázán Sandotovi teprve nyní, když mu jest odpovídati ze zločinu? Kdyby byly Sandotovi, když ještě chodil do školy, na paměť uváděny obraz Ukřižovaného, jeho příklad a učení, nebyl by jistě přišel na tuto lavici obžalovaných. Kdo učil Sandota, že má nesmrtelnou duši? Že má milovati Boha i lidi? Kdo jej učil Božím přikázáním? Duše jeho beze vší mravní opory a ochrany byla ponechána na pospas všem zlým vašním. Mladík tento vyrostl jak divé zvíře z pouště, uprostřed lidské společnosti, jež jej nyní dá na popraviště zabíti jak divokou šelmu, ač by z něho mohla učiniti beránka. Ano, vás, pánové, kteří jste representanty společnosti, vás zde musím viniti. Vás, kteří se chlubíte svým vzděláním, v pravdě však jste hrubými barbary. vás, kazatelé občanské morálky, vás, kteří v lidu šíříte slovem i písmem nevěru a nekázeň a kteří pak žasnete, splácí-li vám lid zločiny, zesurovením

a naprostou zchátralostí. Odsudte si Sandota, máte k tomu plné právo, ale já viním vás a tím se zhostuji své povinnosti". Porotci odpověděli po krátké poradě na otázku viny kladně a vrah byl odsouzen k smrti. V tom vrahu byla odsouzena beznáboženská škola se svojí občanskou morálkou, v tom vrahu byli odsouzeni ti, kteří vyhazují kříže ze škol. — A v časopisu „Figaro“ píše Constans: „Mravní zkáza šíří se mezi školní mládeží nejútlejšího věku se šílenou rychlostí. Denně přináší centimový tisk zprávy o nejprohnatějších a nejhroznějších zločinech. Hoši a děvčata vyměňují mezi sebou pornografické knihy. Malá děvčata ztratila již všechn stud. — Jiné případy: Roku 1900 stál před porotou mayennéskou 14 letý uličník Kamil Baudriller, že zabil několika ranami nožem chudou ženu. Jeho otec, učitel v La Bibottiere, byl předsedou Volné myšlenky v Mayenne. A víte, jak ho advokát hájil? Slyšte: „Když v mladých mozcích není žádných překážek, těžce se zastaví na špatné cestě. Ze srdce toho chlapce vymýtili velmi záhy všechny myšlenky náboženské; příliš brzy odstranili víru z tohoto mladého srdce, jež se pak neobávalo ani spravedlnosti božské ani spravedlnosti lidské". — A když roku 1894 odsoudila porota v Limoges 17letého jinocha Bouchareicha, že zavraždil svého zaměstnavatele, obhájce mladého provinilce mezi

jiným volal takto: „Táži se společnosti lidské, zda vyplnila i ona veškerou svoji povinnost k Bouchareichovi. Vyhnavši Boha ze škol, nevyhnala s ním zároveň veškerou mravnost? Pravá příčina nynější zne-mravnělosti a předčasného páchání zločinů spočívá v tomto vyučování bez Boha, které se lidu vštěpuje“. — To jest jen malá ukázka.

Statistika zločinů spáchaných od mládeže závratně stoupla ve Francii působením laické, beznáboženské školy. Ejhle její ovoce! Zároveň vidíme, nač se můžeme těšiti, když se u nás s takovou rychlostí předělávají školy státní na laické, beznáboženské. Když po převratě viděl francouzský vyslanec v Praze Simon třeštění, s jakým vyhazovali kříže ze škol, varoval: „Pomáhal jsem též vyvážeti na kolečkách kříže ze škol, ale nyní toho lituji, škola bez Boha vychovala nám zločince a lotry“. Když byl výrok onen uveřejněn v našich novinách, byl otázan, zdali skutečně jej pronesl. On odpověděl: „Ano, trvám na něm“.

Katoličtí rodičové, vy vidíte, že beznáboženská škola, která se na Francii tak vymstila, zavádí se u nás pro vaše děti. Neuklidňujte se tím, že se v našich školách ještě učí náboženství. Všechny předměty jsou již na půdě beznáboženské a osamocené postavení 2 náboženských hodin v týdnu, které nepronikají ostatního vyučování, má slabý vliv,

a to tím slabší, čím více jest autorita kněze podkopávána. Ovoce též již začínáme okoušet, jen pozorujte tu naši „zlatou“ školní mládež a mládež škoie odrostlou. Kdo má příležitost hodně z blízka to všechno viděti, děsí se toho a s hrůzou myslí na další budoucnost.

„Jest jen jediný prostředek, aby zlo vymizelo, a ten prostředek je: křesťanské náboženské vyučování“, prohlásil anglický státník Rob. Art. Salisbury ve svém volebním manifestu v New Portu roku 1885. A známý Wil. Ew. Gladstone prohlásil v parlamentě roku 1878: „Každá vyučovací metoda, která posunuje náboženství do druhé řady jest nebezpečná“. Musí vám tedy záležeti nanejvýš na katolické škole!

„Naše země se utěšeně rozvíjí, naše vláda jest bezpečná. Ale tento rozvoj a bezpečí vyvěrá ze školy a církve“, prohlásil prezident Coolidge, dle zprávy týdeníku „The Universe“, na počátku března před výborem Národního vychovatelského sdružení (National Education Association).

Protestantský generál Carleton prohlásil na kongresu Severoamerických států: „Přihlížím-li k faktům, musím doznati, že, kdybych mohl, ustanovoval bych jenom katolíky za učitele a kněze u Indiánů, protože umějí nejlépe klásti základy k civilisaci“.

Má-li tedy člověk jíti bezpečně a cílevědomě životem, je třeba, aby o tak důležitých pravdách poučen byl záhy, již v útlém mládí. Všudy na světě staví se milníky a ukazovatelé cesty na počátek a nikoliv až na konec. V úpadku mravů, do něhož dnes národové se řítí, jedinou záchranou jest návrat k ideálům víry a ty lze pěstiti jen v katolické škole a universitě.

Od roku 1924 se každoročně v určitý den konají ve všech farních kostelích italských sbírky peněžní pro katolickou universitu v Miláně. Roku 1924 vynesly sbírky 1,200.000 lir, roku 1925 1,700.000 lir. U příležitosti 700 letého jubilea sv. Františka má býti založena nová katolická universita. Sídlem jejím má býti Řím nebo Florencie. Kromě této „františkánské university“ doufají italští katolíci, že během let budou moci založiti ještě třetí katolickou universitu. Co peněz stojí různé organisace a spolky, co daní musíme odváděti státu každý rok? Naproti tomu, jak malou oběť od nás žádá církev! Toť nepatrná almužna!

Hlásá se, že moc je z lidu. Nuže lid, rodiče mají rozhodovati, patří-li kříž do školy, a kterým směrem se má díti výchova lidu. Aby byla výchova katolickou, třeba vychovati katolické učitelé a profesory a to se stane katolickými ústavy učitelskými, katolickou universitou a exerciciemi. Roku 1894 byly pořádány první učitelské exercicie na

Velehradě. Tehdy † arcibiskup dr. Stojan napsal do pamětnice: „Podaří-li se na dále zřizovati exercicie, bude škola katolickou ve skutečnosti, i když ne na papíře“. Holandsko má 13 exercicijních domů. V jednom jen z nich „Manresa“ Venlo vykonalo od r. 1908 do 1923 tedy za 15 let exercicie 15.672 intelligentů mimo jiné.

Katoličtí Američané blahoslaví dnes své katolické vysoké školy. Nemíti jich, všecku inteligenci by ztratili, neboť na př. v New-Yorku na universitě světské „Columbia“ studuje 32.000 studentů a přednášky dle schematu vydaného jsou zcela pozitivisticko-materialistické. Zůstane u nás volání po katolické universitě hlasem volajícího na poušti?!

Francouzští katolíci, kteří prožili to, co prožíváme my, už před několika desítkami roků, mohou zcela oprávněně nám říci: „Čím jsme my byli, jste nyní vy, a čím jsme my nyní, tím vy budete“. Neplatí-li to v plném rozsahu ve všech směrech, tedy aspoň na půdě výchovy školní. A jaké tu máme vyhlídky, ukazuje bývalý radikální socialista, volnomyšlenkář G. Hervé ve svém deníku „Victoire“ z vlastní svojí zkušenosti: „Jednoho krásného dne 1880 nebo 1881 nahradili řeholníky v naší obecné škole v Brestu, až do té doby řízené školskými bratry, laičtí učitelé. Za 6 měsíců přešli jsme my usmrkani en masse, chci říci jako jeden muž, k ideám „republikánským“. Přestali jsme

věřiti v Boha i v ďábla, pohlíželi jsme na kněze jako na nepřátele lidu a nebezpečné ohlupovatele. Věděli jsme velmi dobře, že středověk byl dobou tmy a odpuzujícího barbarství... Tohoto „občanského“ učení, které není ničím jiným, leč ustavičným apelem k třídní nenávisti, atheismu, vzpouře, dostalo se všem pokolením, která prošla veřejnou školou od roku 1881 až do dnešních časů“. Několik těch řádek, které jsou adresovány voltairské protestantské buržoasii, seskupené kolem „Temps“, jenž se rozčiluje nad zrevolutionováním francouzského učitelstva, které nepřímo zavinil svými ideami, je zajímavé z úst volnomyšlenkáře. Pendantem k uvedenému citátu jsou slova, která napsal ministerský předseda Poincaré po svém návratu z Alsasko-Lotrinska rektoru štrasburské university: „Ve školách konfesních katolických, protestantských nebo židovských... ve školách řeholních, kde jsem se zvláště znovu shledal se sestrami z Ribeauville, které tolik přispěly k brilantnímu udržení plamene vzpomínek po 50 roků cizí vlády všude byl jsem svědkem těchže schopností rozumových i citových. Republikánská Francie slibuje respektovati tradice znovu vrácených území“.

Montalembert zvolal ve francouzské sněmovně panské: „Volám za svědky rodiče naší mládeže. Vezměte namátkou deset jinochů

vyšlých z našich (bezkonfesních) škol a hledejte, najdete-li mezi nimi jediného křesťana“.

Revoluce červencová (r. 1830) a únorová (r. 1848) otevřela ustrašené francouzské veřejnosti oči, když ji objevila propast komunistického socialismu v učitelstvu a veškerém dorostu národa. Za souhlasu veliké většiny parlamentu mohl Montalembert dovozovati pravdu i pro naši dobu důležitou: „Veškeré prostředky proti nebezpečí komunismu jsou jen palliativní (povrchní), nebude-li použito prostředků náboženské výchovy mládeže ve škole. Každá vláda, která zavedla školu beznáboženskou, vychovala si generaci, která ji svrhla, jakmile dozrála“.

V Mexiku učitelé, kteří nedělají ochotné otroky mexické vládě proti katolické církvi, jsou okamžitě propuštěni. V Guadalajaře doručila vláda všem veřejným učitelům, počtem 400, přípis, v němž stálo, že okamžitě bude propuštěn každý, kdo pro své náboženské přesvědčení by nebyl ochoten plniti přesně a ve všem své povinnosti vůči vládě. Bylo nařízeno tento cirkulář podepsati. Ze 400 učitelů odepřelo podpis 375. Okamžitě byli bez chleba. Takové učitele si musíme u nás vychovati. Nelamentujme, že katoličtí učitelé málo dělají. Hleďme si činné učitele vychovati, jich práva potom hajme jsouce sami stateční trpěti a pracovati.

Mlýny škol melou a melou — a melou na prázdno. Chybí v nich duch lásky Boží.

Je u nás náboženství katolické chráněno zákonem? Dle zákona na ochranu republiky mělo by býti chráněno i katolické náboženství před hanobením. Jsou však ještě i jiné paragrafy proti urážkám náboženského citu. To všechno je na papíře, ale skutečnost jest jiná. Máme před sebou tři knížky, vydané letos v Praze Volnou myšlenkou: Jean M. Guyau „Zánik náboženství“, Fr. Kupka „Bohové, náboženství a kněží“, dr. Evžen Hins „Co nás čeká na onom světě?“ „Hrůzy španělské inkvisice“. Jsou to pamflety plné urážek a hanobení katolického náboženství. Po stránce vědy, kultury a civilisace je to ostuda, že něco tak hloupého může býti vytištěno a rozšiřováno. Po stránce svobody náboženské jest to ostuda pro stát, že něco takového dovolí tisknouti, a nedbalostí pro povolané činitele, kteří mají dbáti o to, aby svoboda náboženská nejevila se jen ve svobodných útocích na náboženství katolické.

Tyto pamflety našly se i u studentů v hodinách světských předmětů. Nelze věru jinak zachrániti mládež než co nejlíp vybudovanou katolickou školou.

Rodiče katoličtí buďtež seznámeni s výnosy na příklad: Dle paragrafu 8. vládního nařízení ze dne 4. dubna 1925, kterým se provádí zákon ze dne 13. července 1922 číslo 226 Sb. z. a n., jímž se mění a doplňuje zákon o školách obecných a občanských, jest „ohlášky nároku na osvobození

dětí některého vyznání náboženského podle 2. věty, odstavce 5. paragrafu 3. zákona podávati jednotlivě za každého žáka orgánům tamže jmenovaným, a to před zápisem do školy na počátku každého školního roku“. Odstavec 3. tohoto paragrafu zní: „Všemu učitelstvu je zakázáno, aby vykonávali ve službě jakýmkoli způsobem vliv na svobodné rozhodování rodičů nebo jejich zástupců, buď ve prospěch náboženského vyučování a náboženských cvičení nebo proti nim. Ustanovení platí tehda, nezná-li strana příslušných předpisů, nebo, žádá-li o jejich výklad; v takovém případě budiž příslušné poučení omezeno jen na to, že se strana seznámí s předpisy o věci platnými“.

Ve Francii státní laická škola vykazuje čím dále tím špatnější výsledek. Ministr vyučování Herriot zaslal proto organizaci učitelů státních škol francouzských přípis, v němž ukazuje na „naprosto nedostatečné vzdělání mládeže v pravopise i počtech“. Oproti tomu škola náboženská ve Francii, ačkoli učitelé jsou hůře placeni a školy málo vybaveny — katolíci francouzští vydržují svobodné školy dobrovolnými příspěvky! — vykazuje výsledky skvělé. Není pochybnosti — jestliže francouzští katolíci vytrvají, že jejich škola náboženská zvítězí na celé čáře. Už dnes náboženské školy svobodné konkurují úspěšně bezbožeckým školám státním, kdež návštěva klesá rok od roku. Místo školy

starají se o boj proti „klerikalismu“. Také u nás klesá u dětí znalost mateřského jazyka, mluvnice, pravopisu a počtů.

Podobně bylo a je v Mexiku. Vláda po 70 let školy katolické a sirotčince zabírala. Biskupové vědomi si svého práva a svých svatých pastýřských povinností, jednají neohroženě. Zakázali katolickým rodičům posílati děti do veřejných škol, které urážejí katolické náboženství a ničí víru. Rodiče poslechli. Zakázali čísti nevěrecký tisk a lid uposlechl.

Hlas pastýřů nevyznívá na prázdno. Při otevírání škol nevěreckých obyvatelstvo zatrasilo cesty ke školám a školy jsou polo-prázdné, v některých obcích úplně prázdné.

V Mexiku I. universitu zřídili jesuité. Nevěrci ji zavřeli a z kaple učinili putyku, ač universitní rektor v Limě, dr. Belaunde veřejně vyznal roku 1926, že Mexiko má za veškeru kulturu děkovati missionářům. Časopis Mauth v Londýně vyznal, že bylo v Mexiku poměrně více sirotčinců a méně analfabetů než v Anglii. Světu se však lže, že církev tam ničeho neučinila.

V Bavorsku má konkordát s Vatikánem tyto články:

Článek 5. Vyučování a výchova dětí na katolických obecných školách státních budou svěřeny jen takovým silám učitelským, které jsou způsobilé a ochotny vy-

učovati spolehlivým způsobem katolickému náboženství a v duchu katolické víry vychovávat. Stát při nové úpravě vzdělání učitelstva se postará o ústavy, které zajišťují učilelským silám, určeným pro katolické obecné školy takové vzdělání, jež odpovídá řečeným zásadám.

Článek 6. Ve všech obcích musí býti zřízeny k návrhu rodičů aneb těch, kteří rozhodují o výchově, katolické školy, jestliže přiměřený počet žactva zajišťuje pravidelný provoz školy, třeba společné oběma pohlavím.

Článek 7. Nauka náboženská jest řádným vyučovacím předmětem na všech obecných školách.

Článek 9. Duchovní řády a kongregace mohou zakládati a řídit soukromé školy, podrobí-li se všeobecným zákonným ustanovením.

U nás roku 1925 byl již připraven návrh na úplné vyloučení náboženství ze škol a na zákaz všech svobodných konfesních škol. Doufáme, že bude opak uskutečněn z vůle lidu. Záchrana Evropy před barbarstvím Asie vyžaduje křesťanského obrození Evropy a to je podmíněno křesťanskou školou a křesťanskou rodinou. My Čechové jsme mostem mezi Západem a Východem a proto naše škola musí býti křesťanskou v pravém smyslu slova.

S jakými lidmi je nám zápasiti, ozřejmuje výrok „Práva lidu“ v prosinci roku 1926:

„Kříž je znak passivnosti, symbol utrpení pro nic a za nic“. Právě tento výrok nám osvítil, že máme co činiti s moderními nevěrci, horšími pohanů, ale zároveň nám přímo bleskem připomněl povinnost nejvyššího úsilí o katolickou školu.

Najdeme přátel dosti. Vždyť, jak dí Zeyr: „Jsou mnohé duše dnes, jež unaveny věčnou skepsí naší chladné doby“. Universitní profesor Rein se ptá: „Skloní se dělnictvo pod jeho světské školy a vzdá se svobody svědomí v otázkách výchovy? Mravnost vyplývá především z náboženského přesvědčení. Jen ono uchvátí mysl a srdce. Občanská nauka není rovnocennou náhradou náboženského vyučování“. (Deutsche Blätter f. Unterricht 1925 č. 51./52.) Nestačí říkati: „Škola má rozvinouti všechny síly“. Ale k čemu? Ke kterému cíli? Kristus vytkl cíl ten: Boha, absolutní dobro, synovství Boží a království Boží a universalismus lásky. „Osvobodí-li vás Kristus, budete v pravdě svobodni“. (Jan 8, 36.)

Ideálu katolické školy státem vydržované dosáhlo Holandsko. Tamní episkopát zřídil roku 1919 „Ústřednu pro vyučování“, která dává pokyny, určuje učebnice, studuje nařízení a zákony, zřídila odborné kursy pro hlubší vzdělání učitelů, založila ústřednu pro volbu povolání, institut pro výchovu vůdců mládeže, 12 lidových universit a katolickou

universitu v Nymwegách a pořádá kursy apologetické.

Náboženství a pravá kultura.

My katolíci pravíme: „Vezměte nám vše, ale dejte nám osvícené, katolicky uvědomělé, o mládež žhavou horlivostí pečující učitele a máme dosti!“ Žádáme katolickou školu ve jménu osvěty a vědy, ve jménu vzdělání a pravdy. Na doklad uvedu stať z článku Rud. J. Malého: Věda a víra, který byl uveřejněn v „Ruchu filosofickém“, ročník III., z roku 1923: „Náboženství může a má odmítati každou „vědeckou“ teorii, jež není nesporně prokázána a jež nad to snad ještě i odporuje některým pravdám evidentním, jako je na příklad o Boží jsoecnosti... Ale náboženství musí také hledět silou své víry a všemi důvody působiti na filosofii a vědu, aby i ony se zřekly zase svých zřejmých bludů (jako na příklad atheismus i výlučný utilitarismus.) Náboženství, zkrátka, se musí státi věrnou i rovnoprávnou spolupracovnicí vědy a filosofie na důkaz lidského poznání. Náboženství nejenom nemá od dobré vědy se čeho obávat, ale je to dokonce v samém zájmu náboženství, aby věda vzkvétala, aby byla věda čím dál, tím čistší a silnější, lepší, neboť víra touží vědět. A věda, pokud jest věrná své podstatě a

neobrací svůj zřetel výhradně k výbojům utilitaristickým a technickým, již sama sebou vlastně nutně po každé směřuje k Bohu, a to tím, že se snaží uvést rozmanitost a složitost přírodních jednotlivostí na obecné a jednoduché zákony, řád, jednotu, rozum. Kromě toho arci, jak již bylo řečeno, náboženství, i při největší jeho úctě k vědě, není čeho od vědy se obávati již také proto, že i věda nejideálnější, která by skutečně svůj hlavní zřetel obracela jen k prvním a posledním tužbám člověka: poznati Boží vůli, absolutno, absolutní štěstí, pokud budeme lidmi nikdy asi nebude moci říci, že již ví všechno, a nikdy tudíž nebude moci víru cele nahraditi. Byť naše vědění jakkoli vzrostlo, vždy zůstane jen skrovným ostrůvkem uprostřed celé skutečnosti, kteráž jest předmětem víry. Nynější věda jest zvláště příznačná: prohřešuje se tím, že z předmětu svého poznání předem vylučuje všechno, z čeho nekyne nijaký zisk pro naši „praktickou potřebu“. Novodobá věda nestuduje skutečnost v její totalitě, nýbrž abstraktně vyjímá ze svých předem osamocených „jevů“ jen určitá, kusá a povrchní pravidla, která by zvláště mohla nějak prospěti našemu utilitarismu. Celá její nynější metoda má jen tento původ a cíl. Čím více však věda půjde tímto směrem, tím více se bude zvětšovati pole víry. Lidstvo nikdy nebude moci se trvale spokojit pouhou užitkovou redukcí

skutečnosti, nýbrž vždy bude toužit poznat pravdu úplnější. Člověku nestačí, že, díky vědě, může jezdit v tramwayi, vlaku, aeroplánu, že může mít elektrické světlo, kompas, pušku, telefon, člověk se bude také vždycky ptáti, jaká je podstata, jaký je původ i cíl všech těchto jevů elektrických, magnetických, jaký je celkový řád, původ i cíl světa, jaký je smysl života, v čem je právě lidské štěstí... A proto nechť filosofie a věda jakkoliv pokročí, vždy bude tu ještě dost místa i pro víru. Vždy ještě bude i náboženství z nejnaléhavějších lidských nutností... Bůh jest nám na každém kroku a v každé chvíli tak blízký jak dýchání, ba bližší než všechny věci“.

U nás byly škrtnuty hodiny náboženství v nejvyšších třídách střední školy. Tento čin přivodí v budoucnu malému státu a národu našemu velmi zlé zkušenosti. Slovo Bismarckovo, „že ten, jemuž chybí fossilní principy nábožensko-mravní výchovy, nemá svědomí, nemá vyšších ideálů a stává se za daných okolností hravě zrádcem svého národa a státu“, jest slovem historickým, velmi často citovaným Angličany. Stůjž zde i úsudek našich profesorů: „Ministerstvo školské Habrmanovo, zdeptavši v prach autoritu náboženství, v prach zdeptalo i autoritu naši, většina žactva je na našich školách udržována v mezích discipliny, a to jenom vnější kázně, pouze nejkrajnější přísností, v níž

nutno vložit veškeru energii, což ovšem síly vychovatele (možno-li vůbec takto ještě naše povolání nazvat) docela ničí a činí náš životní úkol velmi obtížným“. Známo jest, s jakými pocity přijala veřejnost zprávu nedávno listy proběhnuvší o skandálním případě, že akademici, to jest studenti vysokoškolští, se vloupali do ústavu, na němž po 8 let studovali, a jej okradli o věci ceny několika tisíc korun! Jakž jinak? Pouze do tercie inkusive je náboženské vyučování ve dvou hodinách týdenních, v kvartě a kvintě po jedné hodině a od sexty počínaje vůbec ne! Je totiž degradováno na předmět nezávazný, tedy menší prý ceny praktické nežli tělocvik! (Dle Lidu.)

Vliv zednářský je patrný v našem školství. Dvě třetiny universitních profesorů jsou zednáři sdružení v lóži „Národ“. I Sokol má samostatnou lóži. Dr. Rašín poznáv zákulisí zednářů z jich společnosti vystoupil.

Náš úkol.

Arcibiskup pražský dr. František Kordač odpověděl spolupracov. „Deutsche Presse“ na otázku: Co je nejdůležitějším úkolem budoucnosti:

„Za nejdůležitější úkol jednotlivců a celých národů v nejbližší budoucnosti považují jejich *duchovní obrodu* z materialismu minulého sto-

letí, který se nyní v Rusku projevuje bolševismem, tendencí této propagandy v celém světě.

Jen duchovní obroda národů západoevropských zjedná podmínku ku pravé a nepřemožitelné Společnosti národů, aby kulturní národové Západu byli uchráněni před bolševickým barbarstvím Východu.

K této obrodě národů západních a k jejich obnovené misijní činnosti mezi národy východními jest především nutnou *výchova jejich dětí v křesťanských rodinách a školách* vůči státnímu monopolu školnímu a vůči beznáboženské školní výchově učitelstvem“.

Správně napsal v Lumíru kdysi ministerský rada, Madlmayer: „Katolíci by si měli uvědomiti, že nejsou příslušníky nějaké malé sekty, nýbrž církve světové“. Třeba počítati s ušlechtilým výbojem. Vládnoucí strany u nás musejí se dohodnouti na cíli a směru výchovy. Že to nemůže býti směr nevěrecko-materialistický, je jasno, nýbrž cíl a směr idealisticko-vlastenecký. Suverenita státu je suverenita lidu a lid je většinou katolický. Jeho vůle a jeho názor výchovný musí padnouti nejvíc na váhu v řešení otázky školské.

V Belgii roku 1925 rozdaly státní školy 711 propouštěcích vysvědčení, školy konfesioní 1500. Místo protikatolického štvání by se měli u nás vlivní činitelé a učitelé starati o dostatečný počet zkoušených odborných učitelů pro školy občanské. Nedostává se

2000 zkušených odborných učitelů. Pražský Večerník zaznamenává, že inspektor Pátek ve vzdělávacích přednáškách osvětové komise v Českém Brodě zlehčoval výchovu náboženskou a prohlásil: „My bezvěrci jsme odstranili božství ze škol, učíme na základě vědeckém.(?) Písmo jsou ničím nedoložené pohádky“. Školní inspektor chlubí se veřejně, že rve dětem víru ze srdcí, že jim zesměšňuje to, co jim rodiče v ohledu náboženském do duše vložili. Hrubě útočí na Písmo svaté, které tolik milionů lidí ctí jako inspiraci Boží. A tu nevyburcuje takové případy volání po katolické škole!

Škola musí být u nás vyvlastněna stranám třídním a zase vrácena národu. Po stránce mravní musí být idealismus směřodatným ve škole, neboť jen, co je ideální, zůstává. Po stránce filosofické musí být směřodatnou filosofie aristotelo-tomistická, dle níž poznání naše je objektivní a vychází od věci a smyslu, na jichž základě rozum tvoří představy a úsudky.

Učitelům, kteří se dovolávají svobody škol a svobody učitele, připomínáme toto stanovisko Komenského: „Vrchnost (stát) jest povinna zřízením inspektorů a defensorů, kteřížby nad školami ruku drželi. Jmenovitě nad školou mateřskou dohlídači budou kmotrové, rodiče, aby při dítkách povinnost konali, přidržující, nad obojími pak správce církevní

se staršími jedné každé církve. Nad školou obecní inspektorem bude správce církevní. Nad školou lätinskou děkan kraje toho s přidányi rozumnými a pobožnými scholarchy. Nad akademií (universitou) pak biskup a zvolení k tomu ze stavů vyšších scholarchae nebo defensores“.

Didaktiku a Navržení, z nějž citujeme, vydala pražská Budeč učitelská a vydavatel dr. Beránek datoval vydání: v Praze, na den svatých učitelů Cyrila a Metoděje roku 1871. Svobodným je učitel v občanském životě, nikoli ale ve škole, kde se musí řídit školním řádem. Ani v životě veřejném není učitel jako zaměstnanec veřejný tak zcela volným, má-li na mysli prospěch svěřené mládeže, jejíž otcové jsou příslušníky různých politických stran. Škola nesmí bořit náboženský názor dětí, naopak posilovat jej.

Státní nakladatelství vydává časopis pro Občanskou nauku a v něm někteří pisatelé zavádějí do školy politické stranictví, odporučují protestantský časopis „Nový lid“, nesprávně líčí původ legií atd. Nutno tedy učiniti pořádek v redakci časopisu a ve Státním nakladatelství. Nesmíme trpěti ničeho, nikde, nikdy a od nikoho, čím se pravda, skutečnost a náboženské přesvědčení žactva může poškoditi.

Nelze též na konec pominouti, aby i ze školních knihoven byly odstraněny knihy protikatolické a mravně nebezpečné.

Osnova pro dějepis na učitelských našich ústavech káže vyučovati našim dějinám v „souvislosti s českou reformací“. Toť výslovná tendence husitská a tím protikatolická, jednostranná. Žádati musíme vymýcení toho z osnovy a svobodu vědy a skutečné pravdy v dějinách ve škole pro katolické děti a žáky.

Katolíci! S vámi je pravda a právo, ctnost a mravnost, ideály nepřemožitelné, které vítězí. Trochu boje se nebojte! Vůdce německých katolíků, Windhorst pravil za vřavy kulturního boje: „Teď je teprve radost býti katolíkem“. Nuže vzhůru za svobodnou vlasteneckou a katolickou státem vydržovanou školu! Jihočeský katolický sjezd roku 1927 v lednu se usnesl, aby v místních školních radách zasedal pouze 1 učitel správce školy každé a též v okresních školních výborech 1 zástupce učitelstva s hlasem rozhodujícím, inspektor s hlasem poradným. Obě instituce musejí se státi institucemi demokratickými, skutečnými orgány rodičů, lidu.

I američtí protestanté a židé uznávají nutnost náboženské výuky ve škole. Novoyorský vzdělávací spolek židovský konal na podzim roku 1926 celou řadu schůzí, na nichž se radil, jak to zařídit, aby dětem mohlo býti udělováno hlubší vyučování ve víře a mravech. Všichni účastníci souhlasili v tom, že školní systém, jaký je nyní v Americe, činí roz-

luštění této otázky velmi těžkým, ne-li vůbec v mnoha případech nemožným. „Pouhé vyučování“, pravil bývalý člen kongresu Siegel, „nestačí, aby byla chráněna mravnost před tolika nebezpečími denního života“. Proto je vyučování náboženské podstatným požadavkem nejen pro blaho dítěte, nýbrž i pro zajištění obecného blaha. Předseda Jonas J. Goldstein mluvil zrovna tak otevřeně. „Vyučování náboženské jest nad všecko pomyšlení důležité“. Dr. Luther A. Weigle, profesor university yalské, mluvil pro důkladné náboženské vyučování. „Nechce-li státní škola o náboženství ničeho vědět, pak vzbuzuje v dětech představu, jako by náboženství bylo nepravdivé a bezcenné. Stává se tak nechtíc podporovatelkou bezvěří a atheismu“. Novoyorské „Times“, píše zřetelněji (číslo z 13. listopadu 1926): Umlčení náboženství v amerických školách překáží dalšímu trvání mravního a náboženského smýšlení, jež bylo kdysi nejušlechtilejší známkou amerického života. Ničí budoucnost náboženství v naší zemi a s náboženstvím ničí i budoucnost našeho lidu.

Zákonem ze dne 29. ledna 1920 č. 75 Sb. z. a n. byly u nás zavedeny lidové školy zemědělské, v nichž tam, kde jsou pro to podmínky a škola se zřídí, činí se docházka do školy povinnou pro zemědělský dorost do 16 roků.

Pouštíme se zřetele okolnost, že někde jsou tyto školy tak nedostatečně vybaveny, že vlastně dorost školy navštěvující z toho nic nemá. Je jisto, že lid venkovský hodnotí školu podle výsledků, jež bohužel nejsou právě skvělé, a proto pokládá takovéto nové vzdělání za obyčejné chikanování a nic více. Přesto podrobuje se zákonné povinnosti a dítě do školy posílá, třebaš byl jinak přesvědčen, že je to zbytečné.

Na lidových zemědělských školách vyučují učitelé obecných škol. A podle toho nutno voliti vyučovací dobu. Že páni učitelé mají nejvíce času a nejvíce chuti ku práci v neděli dopoledne, jest přece známo. Proto ve většině míst voleno nedělní dopoledne za nejvhodnější dobu k vyučování. Počáteční hodina stanovena tak, aby žádný ze žáků nemohl se zúčastniti ani ranních služeb Božích. To má sňad býti hlavním účelem opatření: zne-možniti dorostu návštěvu kostela. V zimě na př. bylo by možno vyučovati ve čtvrtek, ale to se pánům učitelům nelíbí — tedy musí to býti nedělní dopoledne.

Namnoze tedy katoličtí rodiče posílají děti do kostela, a do školy jdou teprve po skončených službách Božích. A za to jsou děti vyznaménávány špatnou známkou z chování, nebo rodiče dostávají upomínky a hrozí se jim pokutou.

Na tohle jsme přece lidových zemědělských škol nepotřebovali. Ministerstvo zemědělství,

jemuž patří hlavní dozor, mělo by si těchto věcí více všímati a dbáti toho, aby myslí občanstva nebyly zbytečně jitřeny proti institucím, které v budoucnu mohou býti velmi důležitý a užitečný. Připomínáme rodičům, aby všude tam, kde takové poměry jsou, oznámili věc ministerstvu zemědělství a žádali o nápravu. Takovéto zvůli protikatolických fanatiků musí býti učiněna přítrž v zárodku!

Naše dnešní škola je stará rakouská interkonfesní škola ve zhoršeném vydání. Prohlédneme-li si sbírku školských zákonů (a je jich hezká kniha), poznáme, že rakouské zákony převládají. Jelikož byly protináboženské, proto byly u nás přijaty přes všechna hesla a výzvy o odrakouštění. Dnešní naše škola nemá tedy v sobě nic českého, svérázného, domáciho. Pramení v německém Rakousku a dovršena jest internacionální nevěrou, přijatou českými pokrokaři. Se školou Komenského, kterého se pokrok často dovolával, nemá nic společného. Ve směru filosofickém stojí na neslovanském pozitivismu, který k nám byl zaveden universitními profesory z ciziny.

Roku 1920 založena Rudá učitelská internacionála majíce členy i u nás s hesly: třídní boj, osvěcovati v duchu revoluce.

V Polsku musí se vyučovati povinně náboženství, kde je aspoň 12 dětí katolických. Úkony náboženské (i rekolekce třídní) patří do programu výchovy.

Učebnice.

Episkopát slovenský dal sestaviť učebnice bezvadné, „alebo aspoň pomerne najobstojnejšie. Že dl'a našich zákonov štátny dozor nad učebnicami katolíckych škôl len ak ďaleko siahla, o tom vid' hore uvedený výnos ministerstva školstva č. 132.459-I-1923.

Spolok sv. Vojtecha z poverenia bisk. sboru pracuje na zostavení ďalších učebníc pre katolícké školy všetkých stupňov. Niet ale prekážky, aby aj inými nakladateľmi vydané učebnice Katolíckej školskej rade (terajší predseda je ndp. Jozef Čársky, biskup, apošt. administrátor v Košiciach, Hlavná ulica 34) schválenia obsiahly, ak zodpovedajú požiadavkám vecnej pre katolícké školy prípustnej učebnice.

Soznam tu uverejnený cirkevnou vrchnosťou schválených učebníc bude postupne doplnený a soznam neskoršie udobrených učebníc katolíckym školám zaslaný.

Dp. predsedovia katolíckych školských stolíc a dp. školskí dekáni sú povinní na užívanie len cirkevnou vrchnosťou schválených učebníc dôsledne naliehať. P. T. učitelia katolíckych škôl tento veľmi dôležitý rozkaz ako katolíkov vo svedomí zaväzuje a ako katolíctí učitelia aj pod farchou služebnej disciplíny sú povinní sa presne týchto pravidiel ohľadom učebníc pridržať dl'a svojej úradnej prísahy“.

Nejd. episkopát slovenský jeví velikou aktivitu a vypsál ceny na sepsání nových dobrých časových učebnic. Největší potíž je o dějepisy a přírodopisy. Nečestno je se u nás vymlouvat, že katolický učitel může aspoň na nesprávnost učebnic našich poukázat, užívaje jich. To může i bez nich. Čestno je, abychom na katolických školách pro katolické žáky měli učebnice od katolických autorů s katolického stanoviska sepsané. Knihy dějepisné od Pekaře, Šujana, Dvořáka, Kameníčka, Rukověti Menšíkovy, čítanky Máchalovy, Pedagogika od Švadlenky by ještě ušly. Máme dobré dějiny Vychovatelské od Kobosila a Košáka. Nové učebnice naše by mohli napsati P. Vraštil, Ráček, náš profesor Antonín Novák, Hanzelka a jiní profesorové z Velehradu, Bubenče, u sv. Jana pod Skalou, na arcibiskupském gymnasiu v Kroměříži atd. Matice cyrilometodějská a spolek katolických učitelů a profesorů mají tu pole nejvděčnější nové v nejvýš naléhavé činnosti. Slováci nás tu předstíhli. Nuže i u nás k skutkům! Episkopát i českomoravský projeví a vlastně již též jeví živý zájem o otázky katolického školství.

Důvody pro katolickou školu.

„Katolíci nesmějí nikdy zdřímnouti“ napsal dobře náš list. Každý katolík, ať laik, či kněz, je povinen dopomáhati k vítězství pravdy. Jsme za to zodpovědni svým potomkům. Profesor Peroutka napsal v „Tribuně“ r. 1922: „Českému národu přestal již býti katolicismus můrou“. Nuže, tím více můžeme žádati svobodnou státem vydržovanou katolickou školu. V Londýně zamítnut návrh vyloučení náboženství 263 hlasy proti 162 ve sněmovně. I belgičtí socialisté zamítli požadavek jednotné veřejné státní školy jako falešné dogma. Kdyby tento požadavek měl platit, jakým právem byli bychom mohli protestovat proti germanisaci někdejší ve školství?! Na neutralitu (nestrannost) ve škole nedáme ničeho. Payot napsal: „Neutrality mezi pravdou a lží není. Nikdo nepřeloží a nevyloží ani jednoho místa z Tacita a z Demosthena, aniž k němu zaujal svého stanoviska“. (Revue de Clergé 61.) K čemu se stále v dnešní škole hádat, když učitelé nerespektují vůle rodičů, ani vůle Boží! Rozejděme se! Systém škol státních a katolických se v jiných státech osvědčil. Nuže, rozejděme se a bude ve školách klid. K čemu sebe, děti a lid otravovati! Pracujme i o vybudování škol řádových a ulevíme poplatnictvu. Protestantský hodnostář dr. Martin James v Pittsburku prohlásil: „Seli jsme vítr bezbože-

ckého vzdělání a nyní žneme bouři anarchie a zločinů. Systém veřejné školy selhal“. Dobře též řekl v Lublani v březnu 1926 dr. Tersglav: „Nynější nábožensky bezbarvá škola náleží do haraburdí přežilého liberalismu“. Univesitní profesor dr. Stefani napsal ve „Vitae Pensiero“: „Křesťanská mravověda předčí ostatní; káže lásku a oběť a tím vyhovuje sociálním potřebám. Opanovala nad pohanstvím a tím ukázala, že je božského původu. Proto jistě božským je i to náboženství, jež této mravovědě učí. Máme tedy přijmouti i křesťanskou věrouku“. Když tomu tak, k čemu zavádět do škol lidské neo-svědčené morálky! „Národní republika“, ústřední to orgán československých národovců (fašistů) napsala 21. března 1926: „... Celé naše zbahnělé poměry mají hlubší kořeny, nejen světovou válku. Nemůžeme dosti hlasitě volati po nápravě a po veřejné morálce! Nemůžeme dosti hlasitě burcovati poctivé a čestné lidi k práci. Není dostatek smyslu pro poctivost, není smyslu pro osobní čest! Ani vrata kriminálu neodrazují už od skutku zločinného! Vinu této mravní dekadence vidím nejen ve válce, ale hlavně v celé pseudopokrokové, volnomyšlenkářské, beznáboženské, marxistické výchově posledních třiceti let. Morálka bez Boha nemá prakticky ceny, řeknu mírně, ani fajfky tabáku. Je to tak smutná kapitola, jako všecka z toho pochodící znemravnělost“. Napsal profesor Jan

Khéres. Jen malá hrstka katolíků v Dánsku si vymohla státní příspěvek na svobodné školy katolické. My bychom u nás téhož nedocílili! Proč chceme a musíme chtít katolické školy své? Důvodů mimo uvedené je mnoho. Chceme katolickou školu, poněvadž v nynějších školách vládne nekázeň a znemravnělost. Dr. Jitro napsal v „Člověku“: „Dnešní mazlivý, krajně shovívavý tón výchovy je výsměchem výchovy“. Ano, chybí výchově často i domácí základ a ten je náboženství. Chceme katolické školy, poněvadž nutno i zde jednati zásadně. Školní překotné reformy rozvrátily školu a učinily z ní ústav pokusný mírně řečeno. Čtyřikrát se ozval rázně episkopát a mimo to arcibiskup dr. Kordač zaslal ministerstvu memorandum. Vše marně. Nezbyvá, než rázně žádat katolickou školu. Do anket a porad školských nejsou zváni odborníci katoličtí. Činnost katechety ve škole i mimo ni ať perem ať praksí omezována a ztěžována. Celý duch školství je zřejmě protikatolický. Kříž a modlitba většinou odstraněny. Rodičové jsou otroky školy. Katolickým žákům i přes výnosy ztíženo svěcení svátků. Ve škole šířeny lži o svatém Václavu, Janu Nepomuckém, Vojtěchu, o odpustcích a papežích. Inspektoři pronásledují katolické učitele. Zaváděno nepedagogické pohlavní poučování, někde i od — Žida (Olomouc). Tělocvik nešetří patřičné stydlivosti, koe-

dukace je záhubná. Škola vychovává lidi zaujaté a nesnášlivé: nešetří práva rodičů, které jim patří, jak Castelnau ve Francii 13. května 1923 skvěle vysvětlil. Škola, vlastně mnozí učitelé, učí nevědecky, zvláště v přírodopisu, češtině a v dějepisu. Dobře kdesi řečeno, že škola by potřebovala zákona na ochranu vědy. Víra a církevní dějiny dostávají ve škole nejhrubší „kopanou“. Učebnice Peškovy na střední škole, čítanky od Cahy, Flosa, Jursy, Rokyty, Gebaurové jsou plny děsných urážek víry naší a lži. Čítanka „Květen“ je přímo trestně urážlivá, ač státním nakladatelstvím vydána. Psychologie Krejčího je materialistická. Odsoudili ji dr. Mareš, Chalupný a Pelikán. Taktéž materialisticko-darvinistická je „Zologie“ dra Davida. Z článků Raise, Erbena a Mrštíka Bůh škrtnut a autoři tím zmrzačení. Učitelé urážejí hloupě víru, na příklad: „Na jakém rendlíkú se pekou duše (!) v pekle?“ „Nač šuškáni ve zpovědi?“ Časopisy dětské, na příklad „Kohoutek“ a jiné, též studentské časopisy, urážejí Boha, církve, dogmata a kněze. Při oslavách školních (na příklad ve Vršovicích, Hradišti, Střelcích a jinde) katolictví tupeno. Tak ve Střelcích zvány katoličky Jezi-babami, Orlům dána nižší známka a Římanům voláno „hanba“. „Květen“ zmíněný nemá o svatém Václavu, Cyrilu a Vojtěchovi ničeho a o Karlu IV. jen půl druhé řádky. Laická morálka má dle „Kostnických jisker“

dáti Římu poslední ránu. Jenom že raní nejvíc děti a národ. Občanskou nauku odsoudil i dr. Nikolau v „Národní politice“. Školní výbory jsou v rukou učitelů. Zpívá se ve školách „Hranice vzplála“. Dnešní škola je husitsko-protestantsko nevěrecká a znásilněná Volnou myšlenkou. Úvodníky „Času“ byly na příklad žákům čteny k debatám. Ve školách je zmatek mravních pojmů. Žáci na příklad na lež svou řekli: „My nemáme hříchu za to, jsme bez vyznání“. Potom že nepůsobí víra na mravnost! Úcta kněze je podrážována. Učitelů je na Moravě 18 procent, v Čechách 30 procent bez vyznání, mimo ještě jiné církve. Tělocvik přemršťován, vzdělání srdce zanedbáváno. Přijímání svátostí ztíženo, z náboženství se lze odhlásiti, bohoslužby z dobrovolněním zlehčeny, v neděle pořádány výlety. Žáci na školní slavnost a majáles nuceni obléci se sokolsky. Učitelé katoličtí jsou terorisováni. Styk s jinověrci a nevěrci působí na žáky katolické zhoubně. Toť asi čtyřicetpět důvodů pro školu katolickou. Trváme na požadavcích své školy, vyslovených v Kroměříži a v Olomouci. Ve Württembersku hlasovalo pro náboženskou školu 360.000 voličů, v Badensku 600.000, v Bavorsku 2,170.000. Shodují se s námi v požadavcích zmíněných i němečtí katolíci na sjezdě, konaném v Brně dne 14. května 1924 a Sdružení katolických rodičů v Čechách.

V rámci jubilejních slavností, uspořádaných k oslavě 25 letého jubilea Matice cyrilometodějské, konal se v pondělí 24. srpna v Olomouci 1925 pracovní sjezd, na němž promluveno bylo s různých hledisk o katolické škole, jako o nezbytnosti, která vyrůstá z dnešní žalostné situace. Nato přečtena resoluce, která byla schválena.

Resoluce zní:

1. Demokratický stát, který v základních zákonech prohlašuje, že veškerá moc pochází z lidu, nesmí se prohlásiti pro monopol školský, dokud plebiscitem vůle lidu nebyla známa. Prohlašujeme za nedemokratické snažení ministerstva národní osvěty a organisace pokrokového učitelstva, jímž chtějí postátniti školy na Slovensku a vytvořiti jednotnou státní školu bezkonfesní. Tato snaha odporuje principu demokratickému a šlape práva lidu v republice.

2. Ve státě, v němž základními zákony jest zaručena svoboda přesvědčení a náboženství všem, není možný výnos nebo názor obmezovati konfesní soukromé školství. Vláda ať povolí tolik konfesních škol, kolik si jich budou jednotlivé konfese přát, do té doby, než bude uzákoněna státní konfesní škola.

3. Katolíci nemohou posílati svých dětí do škol, v nichž všechno vyučování jest vybudováno na bezkonfesním názoru světovém, poněvadž jest to proti suverénnímu přiro-

zenému právu rodičů a proti principu jednotné výchovy s rodinou. Žádáme tedy revisi všech učebnic, odstranění z nich urážlivých míst a prohlášení za nezpůsobilého k učitelskému úřadu každého, který nedovede zachovati objektivnost a nestrannost k dětem katolickým.

4. Odsuzujeme jako nedemokratické a státu škodlivé prohlášení 10.000 organisovaných učitelů, kteří chtějí ve škole i mimo školu pracovati proti náboženství katolickému. Vidíme v tom vzpouru proti základním státním zákonům, neúctu k republikánskému demokratismu a snahu po absolutismu reakcionářském a překročení stanov státem schválených.

5. Otázka školská jest životní otázkou katolického lidu, proto nepřestaneme pracovati všemi prostředky, jež demokratický stát dává, k tomu cíli, aby pro děti katolických rodičů byly zřízeny konfesní školy, s věřícími učiteli, s učivem v duchu náboženského světového názoru státem vydržované.

6. Jelikož výchova dítek jest částí pastorage, musí vedení boje za katolickou školu převzít episkopát, jak tomu je v jiných státech. Za tím účelem musí býti zřízena jednotná nábožensko-kulturní organisace v celé republice, která by stála za svými biskupy jako hradba.

7. Jelikož zřizování katolických škol bylo by uspíšeno rozmnožením řádů u nás, vy-

zýváme celou katolickou veřejnost českou, aby všemožně podporovala dílo salesiánské a Školské bratry a jiné školské řehole, aby také u nás zakotvily hojným počtem členstva.

8. Učebnice naše jsou plny historických nepravd; je nutno, aby v Matici cyrilo-metodějské zřízena byla komise, jež by byla pověřena prostudováním všech učebnic a vyhotovením memoranda ministerstvu národní osvěty, by závadná místa byla odstraněna.

Náš školský program.

Všeobecně se pociťuje potřeba náboženství. Proč? Protože náboženství má význam kulturní a morální a proto i nepřekonatelný význam výchovný. Věda nestačí. „Věda je zlomkovitá, náboženství celistvé, věda badá věci zevní, přirozené, náboženství duchovní a nadpřirozené“, napsal dr. Hoppe v „Ruchu fil.“ IV., č. 6—7, roku 1924. Jen náboženství, ovšem božské, zjevené poskytuje jednotný názor světový. Teprve náboženství dává člověku poznání života, dějin a přírody. Byť věda, technika, civilisace sebe více pokročily, navždy zůstane otázka: Odkud první popud, odkud hmota. Každé zrnko, každý strom hlásá Boha. I ty, člověče, jsi tvorem Božím, jsi od Boha, jsi pro Boha. Žasneme nad divy radia, ale učenci je pouze

objevili. Není tedy člověk bohem. Byl čas, kdy nebyl. Ani on, ani příroda nejsou od věčnosti ze sebe, neboť věčné klade sebe celé najednou, nepřipouští vývoje. Tvor může najíti štěstí plné jen v Tvůrci. Bůh je zdroj pravdy, dobro samo, bytost nejdokonalější. Jen On úplně uspokojí rozum a srdce. Nemoc a smrt a hřích zůstanou, a proto i náboženství zůstane přes všecek pokrok. Bůh je alfa a omega (A-Z), Bůh je původ a cíl. Jen v Bohu má mravnost základ. Bez Boha jsou smlouvy, příkazy, důvody, svědomí, čest a povinnost prázdnými slovy. Člověk se přes ně přenesse a vše si odůvodní potřebou. Bez víry není věrnosti, není pravdomluvnosti. Jen náboženská výchova je charakterotvorná, protože důsledná a zásadní. Jen pochopení viny ve světle víry probudí i zarputilá srdce k opravdovému životu mravnímu. Děti vidoucí v rodičích a učitelích *zástupce* Boží, poznávají, že rodiče mají právo žádati pravdu, a děti povinnost pravdu jim říci — pro Boha. V Německu zavírají bezbožecké školy, v Americe stavějí katolické školy. I u nás počet bezkonfesních žáků klesl na 4 procenta. Vylučovat náboženství z výchovy a školy je největší tmářství. Jen náboženský duchovní život skytá pravý jas a půvab, blaženost a nebeskou slast, svatou veselost a pokoj a mír. Jesle, Betlem, Boží Tělo, Boží hrob nenahradíte ničím. Ty mluví

k dětem řečí dětskou, nikoliv jiné umělé náhražky. Ty vždy za nic nestály, neb za málo. Chceme katolickou školu. Ta je, bude a musí býti cílem naším. Jen v katolické škole poznají žáci správný smysl různých „ismů“, buddhismu, protestantismu, liberalismu, socialismu atd. . . . Jen v katolické škole se dozvědí správně o *původu člověka* a duše a správně pochopí *sociální* otázku ve světle křesťanství a evangelia.

V katolické škole budou míti učebnice dokumentující soulad vědy a víry, psychologii, noetiku a logiku dle sv. Tomáše a dle principů filosofie křesťanské. Všecky předměty budou koncentricky směřovat k jednomu světovému názoru, všecky budou harmonicky vychovávat dle *neměnného měřítka dobra*. Katolická morálka a kázeň, katolický duch bude pronikat všecky žáky, učitele i předměty. V katolické škole se teprve naučí žáci cenit katolické buditele, katolické spisovatele, církevní hymny a církevní umění a naše světce a velikány, Jana Nep. a Sarkandra, Václava, Prokopa, Ludmilu, Arnošta, Karla, naučí se teprve znáti zásluhy papežů o školství a charitu. Budou čísti bibli a církevní sv. Otce a životy konvertitů. Katolická škola bude míti svou katolickou metodu (Boscovu nebo Sallovu), svou katolickou péči o mládež, svou gymnastiku, svou katolickou askesi Kempenského, své katolické časopisy pro

mládež a inteligenci („Život“, „Na hlubinu“ atd.) a svou katolickou pedagogiku a hudbu. Bude katolická škola na výši doby ve všech oborech práce a soběstačná. Máme pro vše genie své, ve vědě i v umění. Čas je, abychom ze sna povstali a ideu katolické školy úsilně popularisovali, řehole podporovali, učitele si vychovávali a více lid, bez rozdílu stran, pro katolickou školu nadchli a ji všemi prostředky zákona vymáhali. Náboženství doplňuje vzdělání, pojí je v celek harmonický, zdůvodňuje dobro, blaží a proto nutno ve škole.

Rodičům na začátku školního roku.

Světová válka přestala, ale začala válka o duše dětí. Zase listy pokrokové a socialistické začínají vybízet k odkřesťanění národa pomocí školy. Itálie má dnes zaručenu náboženskou výchovu, též Holandsko a Francie a Belgie, i Německo, Anglie. Amerika si již pomáhá ve státních školách zaváděním četby bible a — my se dáme zahanbiti? Nikdy ne!

Podejte, rodičové, slušnou žádost sboru učitelskému, že žádáte šetření náboženského citu od všech učitelů, začez vy budete školu ve všem podporovati. Žádejte od školních okresních výborů a inspektorů katolické učitele! Máte na to právo, neboť školy

vydržíte a zastupujete na prvním místě u dítek místo Boží. Nechcete-li, rodičové, míti ze svých studentů rozervance, posílejte je rozhodně do katolického náboženství, a to zvláště ve 3 nejvyšších třídách. Nedbejte na žádné výmluvy, snad že mají moc práce a málo času. Dříve měli studenti v VII. a VIII. třídě 2 hodiny náboženství týdně, museli je pilně studovati a maturovali dobře a moc znali. Ani výmluva, že je náboženství odpoledne, že mají snad žáci daleko, nesmí platit, poněvadž jde o „jedno potřebné“. Co důležitých věcí pro život uslyší student právě ve 3 nejvyšších třídách! Žáci se mohou ptáti na vše a žádati vysvětlení. Probíráti lze, a to většinou na přání žáků v nejvyšších třídách, na příklad tyto věci: O moderních proudech filosofických (o racionalismu, liberalismu, positivismu, intuicionismu, evolucionismu), o katolické moderně, o husitství a Táboritech, o době temna, o klášteřích a papežích, o Ymce a Armádě spásy, o inkvisici, o Božství Kristově, o starokatolicismu, o svatém Janu Nepomuckém a Sarkandru, o konvertitech cizích i našich (Retté, Salomé, Lopez, Cheriz, Klosterman, Sládek, Zeyr, Fuchs), o slavných učencích, jako jsou Pasteur, Cerrutti, Ferrini, o středověku, spiri- tismu, o spalování, dějiny školství, o bud- hismu, o sociální otázce, o indexu a Galileovi, o charitě, o jesuitech, o dějinách poměru církve a státu, o humanismu, determinismu,

o theosofii, o svatém Václavu, Karlu IV. a Vojtěchu, o unii, volbě stavu, o Velehradě, o zázracích, o nejsvětější Trojici o nesmrtelnosti, o očištění, o sektách, vyhovuje-li katolicismus modernímu člověku, o charakteru, o povolání, o výchově letory, o cviku vůle, o přírodním náboženství, o původu člověka a života atd.... Jak velenutno, aby studenti právě v nejvyšších třídách do náboženství chodili! Působte na ně, ať se hned na počátku směle přihlásí do Orla neb do mariánské družiny, kde je, ať odbírají „Jitro“ a „Apoštolát“! Dnes volá se po posílení vůle mládeže. Jen z náboženství plyne síla mravní. „Ono vzpružuje a soustřeďuje“, dí náš učenec Rayman. „Ono tvoří hrdiny a dodává obětavosti“, dí Bourget. (Smysl smrti 318.) Ono dává zásady a ideály, cíle, sílu a jistotu a budí nejkrásnější city. Jak v zájmu dítek mohou býti rodičové rádi, že kněz je ještě ve škole, neboť chrání svobodu dítek a spravedlnost k nim! Podporujte, rodičové, kněze ve škole a dobrého katolického učitele i profesora! Posílejte žáky a studenty každou neděli i svátek na žákovské a studentské exhorty a služby Boží a ke svátostem. Nevěřte žákům a sami se přesvědčte, byli-li skutečně u svátostí. Žel Bohu, i dobří rodičové se často ve studentech velmi klamou. Studenti se kazí četbou, spolužáky a často vlastními bratry, pokrokovými učiteli a akademiky. Vy, rodi-

čové, máte právo, vše od dítek věděti, co slyší a co čtou. Pryč se zbabělostí a lichou láskou! Musíte čísti katolické časopisy a listy! Máme-li jednou školskou věc vyhráti, musí dojíti k činu! Slov již je dost! Moc a zdar našich požadavků spočívá v lidu. Je nás tolik, jak vidíme o poutích a sjezdech, že je opravdu úžasno, že jsme ještě nedosáhli svého tak spravedlivého školského programu. Toho dosáhneme, až budou rodičové energičtější. Ne-li, darmo naříkat nad zhoubou dítek.

Naše školní cíle a cesty k nim.

Ve Francii začal zápas o odkřesťanění země bojem o školu. I u nás je již náboženství víc než z polovice ze školy ven. „Právo lidu“ z 22. června 1923 žádalo pomocí školy odkřesťaniti národ. Katecheta nemůže učit dějepisu ani češtině, třídy se stahují, v nejvyšších třídách škol středních náboženství není, ani na školách odborných, kříž a modlitba většinou odstraněny, z čítanek Bůh téměř úplně škrtnut, bohoslužby zanedbány, z dobrovolněny. Je až úžasno, že toto vše si dal lid katolický líbiti! Tomu se budou dějiny diviti. S katolíky se jednalo a jedná ve školství jako s vydědenci. Neutrality se ve školách nešetří, jako se jí kdysi nešetřilo v Belgii a Holandsku. My katolíci

nejsme ve škole vůbec jisti. Jen sokolské písně a „Hranice vzplála“ se zpívá ve škole a na výletech, jako by školy byly filiálkami Sokola. Několik katechetů smrtí odneslo a otřesem zdraví školské převraty a děti některé se staly mučedníky. Z náboženství se děti kdykoliv odhlašují. Učitelé pokrokářští se výnosům přímo smějí. Některé učebnice činí z dětí janičáry protikřesťanské. Topíme se v reformách, nevědouce, má-li být škola ideovou nebo technickou, národní nebo bolševickou. Státní nakladatelství tiskne i příručky laické morálky, protikatolicky zahrocené, na příklad Dejmka, jenž kostelu a nejsvětější Svátosti oltářní se přímo rouhá! To vše se děje, že z nás mají nevěrci strach, bojí se naší soutěže. Ústavy katolické vykazují zřejmý rozkvět a vysokou vědeckou úroveň. Poměry dospívají vrcholu. Nutno účelně soustřediti všecky síly našich organizací, spolků a bratrstev za vybojování katolické naší, státem vydržované školy všech stupňů. Státní monopol školský je nekulturní a v celém světě dnes se spěje k svobodné škole. Lev XIII. odsoudil pětkrát nynější „neutrální“ (?) školy, zakázal roku 1878 okružním listem Inskrutabili účast na bezkonfesních školách, schválil odpor biskupů v Belgii a v Baltimore proti takovým školám roku 1880 a 1889, nařídil roku 1897 okruž. listem Militantis ecclesiae, aby všecko vyučování bylo proniknuto kvasem

náboženství a v souhlase s ním. To chceme u nás pro své děti i my. Směr výchovy dětí určovat mají právo rodiče. To uznáno i v Německu 18. července 1919. To u nás povoleno nevěrcům 15. dubna 1920, a proto musí to býti povoleno i nám katolíkům. § 120. naší ústavy a článek 8. a 9. míru saint-germainského zaručuje nám právo žádati katolické školy. Ústava polská i konkordát lotyšský připoustějí školy vyznáňové. Ve Frýburku mají vyznání všecky školy své zcela autonomní a od státu placené, v Thurgavě, ve sv. Havlu, v Zugu a Obwaldenu ve Švýcařích, v Anglii a Holandsku dostávají školy katolické podpory. Ve Švýcarsku všude je oficielní výuka náboženství na středních školách v rámci dopoledního rozvrhu. Ve Francii skoro na všech lyceích (městských školách středních) je vyučování náboženství a bohoslužby. V Portugalsku chce vláda zavést sama školy vyznáňové a tím dáti každému vyznání, co mu patří a tak přivoditi mír mezi vyznáními a státem a zabrániti vylidňování. Profesor filosofie na universitě v Paříži dr. Henry Joly pravil: „Jsou dva způsoby důstojné civilisovaného národa: buď necháme každého si platit učitele dětem, anebo rozdělíme důchody ze společných daní mezi školy. To dělají státy jistě prosperující. Stát zaručující svobodu svědomí dostává se do rozporu sám se sebou, zařizuje-li školy proti svobodě katolických ob-

čanů“. Ve všech státech jsou povolávání na university katoličtí učenci, ba i mniši, proto právem žádáme totéž i u nás. Ani klerika nebrání vědecké zdatnosti. Jakým učencem je dr. Gemelli, mnich, rektor university milánské!! Università musí vyhovovati všem povoláním, všem potřebám, všem oborům. Proto žádáme v Brně, v Praze a v Bratislavě stolice křesťanské filosofie. Stát je povinen vyhověti všem stavům a poddaným. V Irsku stát vydržuje i katolické střední školy. Rakousko se rozpadlo, že nebylo spravedливо ke všem. Má se to státi u nás?! Náboženství musí býti zase řádně vyučováno i v nejvyšších třídách škol středních, neboť právě tu toho žáci nejvíce potřebují a mají na to přirozené právo. Občanské nauky nesmí býti zneužito. Švýcarsko odvolalo výnos z 21. června 1880 a učinilo morálku světskou nepovinnou pro katolické děti. Ani my nesmíme, dle slov Pia X., mlčet, kdyby se občanské nauky zneužilo. Třeba býti na stráž! V Curychu osvobozeny děti též od laikální morálky, poněvadž ze 726 učitelů jen 292 nevybočilo z mezí. Naše děti nesmějí býti dnes nuceny zpívati sokolské a husitské písně. Žádáme revisi učebnic, knihoven a zpěvníků. Kdo se dal jednou do náboženství zapísat, nesmí kdykoliv v roce z něho moci vystupovati. Okresní výbory nesmí býti obsazeny většinou učiteli. Třeba konati schůze

školské a dům od domu agitovati pro naše školské požadavky. Sami však již teď sáh-
něme k svépomoci, sbírajíce na katolické
nové učitelské ústavy v hlavních městech.
Belgie má šest učitelských ústavů mužských
a 9 ženských katolických. V Itálii a v Anglii
i chudí dělníci obětují, co mohou, na kato-
lické školy. V Paříži za 4 leta sebraly dámy
28 milionů na katolické školy. V každé obci
musí býti akční školní výbor rodičů
katolických bez rozdílu stran a vše
ve školách místních sledovati. Dnes máme
23 katolických universit, 24. musí býti u nás!
Exhorta je dle zákona z 20. listopadu 1871
podstatnou součástí výuky, a proto budiž
zase jí skutečně. Pro sv. svátosti budiž
žákům dáno volno, jak tomu je v samé
Francii. Modlitba zase budiž uvolněna a
kříže na slušném místě zase pověseny všude
i na středních školách jako jiné pomůcky.
Styk katechety s žáky nesmí býti ome-
zován a mu uvolněno žáky, i když jich
není 20, učit. Všeci katolíci samozřejmě
dají na všech obecných i středních školách
žáky do náboženství zapsati. V Německu
z 21 milionů žáků obecných škol jen 2000
nechodilo do náboženství, a z 51.000 stu-
dentů pouze 230 ne. Katolické školy v Ame-
rice mají 1,922.420 žáků. Teror učitelstva
pokrokářského musí býti zlomen, neboť za-
kazovati někomu ve svobodném státě jíti na
průvod, zazpívati nebo zahráti v kostele, je

zcela protizákonné. Ze všech měst a ze všech obcí, ze všech organisací musí zazníti jeden mocný hlas: Chceme a žádáme pro katolické děti státem vydržované katolické školy s katolickými učiteli a katolickými učitelkami. Stavíme se plně za 14 požadavků, jak byly ve všech listech našich dle resoluce olomucké uveřejněny. Katolické rodiče vyzýváme, aby své děti dali do katolických vzdělávacích spolků a pokud mohou, do katolických ústavů a žádali všude na školách veřejných pořádek a nepřipustili žádné reformy školství, jež ve vyšších třídách nepojímá i výuku náboženství. Inspektory a správci škol obecných i středních buďtež mužové neustranní a je-li většina žáků katolíků — katolíky.

Ve Španělsku bojují proti bezbožecké škole katoličtí universitní studenti, jichž ve Svazu je 20.000.

Konfesní škola.

Mnohý odpůrce školy konfesní vychází z předpokladů, že všechna náboženství jsou stejně dobrá, nanejvýš jen stupněm různá. Je to nesprávný názor agnosticismu. Jiní jsou též náhledů Spencerových, dle něhož nic není objektivně platného, vše se stále vyvíjí a mění, tedy i pojmy náboženské.

Náboženství je snad jen věcí citu, věcí číře subjektivní a proto články jejich prozrazují jistou náboženskou indiferentnost, lhostejnost, jež dnes mylně se kryje názvem tolerance a neutrality, nestrannosti. Tuto horlivě žádají pro školu a předem vylučují školu konfesní. Nemožno však oddělit člověka věřícího od učitele. City onoho určují řeč a počiny tohoto. To již vyznal Laveley. (Protest. a katol. 54.) Zcela neutrálním stále se nezdrží nikdo, ani president, ani kněz, ani učitel a neudržel se ani pan Čapek, neboť by nebyl napsal věty o „netoleranci kteréhokoli konfesijního popa“. (Lidové Noviny 1923.) Neutrální škola se nikde neudržela, ani v Belgii, ani ve Francii, ani v Itálii. Církev školy neutrální jen z nouze trpěla. Papež Lev XIII. roku 1897 žádal, aby náboženství jako kvas pronikalo všecko učení, a aby všecko učení bylo v souhlase s ním. Všecky předměty mají vésti k Bohu. *Ignorovati Boha již je bezbožnost*. V Lidových Listech píše Čapek: „Náboženský pokrok žádá úctu a pozornost ke každé víře“. Dobře, ale potom je nejlíp, když má každá víra své školy, své učitele a své učebnice, neboť skutečná *pravda je jedna*. Tomek roku 1862 pravil: „Tváříte se, že chcete zavést rovnost práv všech náboženství, ale připravujete rovnost snížení všechněch“.

Děti jsou velmi bystré a vycítí z očí a

z chování učitele jeho názory. Stýkají se ve škole neutrální s žáky nevěrci a jinověrci a tak se plní: „Pověz mi, s kým obcuješ, já ti povím, kdo jsi“. V neutrální škole nevidí dobrého příkladu a vzoru a již to působí neblaze, neboť „slovo nahne, příklad táhne“. Zkušenost nás zřejmě učí, že škola neutrální *vede k atheismu*. Jen kde škola neutrální z nouze býti musí, tam neměly-li by děti býti vychovány v „nevíře“, musel by učitel s nimi aspoň Otčenáš všem konfesím společný se modliti a častěji úctu k Bohu vzbuzovati. P. Čapek píše: „První možný náboženský pokrok je tolerance“. My katoličtí kněží v náboženství — a v příští konfesní škole totéž budeme činiti — konfesní mír a pravou snášelivost pěstujeme. Naší zásadou je Augustinovo: „Bludy potírat, ale osoby milovati“. Vyzýváme žáky, aby nikdy o náboženství mluvíti nezačínali mezi jinověrci, aby neprovokovali, nýbrž se jen bránili.

Kdyby mnohý při své dobré vůli znal lépe poměry školské, jinak by psal a soudil! Kdyby znal čítanky, na příklad Jursovy anebo Květen, dějepisy Peškovy a Novákovy, přírodopis dra. Daňka, příručky Novotného, Cahy, básně Rokyty, různé psychologie, kdyby slyšel někde oslavné řeči 28. října, 21. června atd., užasl by a řekl by sám: „Nejlíp, když každá víra bude míti své školy, své učitele a své učebnice!“ Právě tyto neudržitelné

poměry nás donutily, abychom žádali katolickou školu. Kdyby i byla neutralita uzákoněna, každý učitel přece má své stanovisko, na příklad o Husovi, Bílé hoře. Jak je neprojevit při zužitkování, to jest při vyvozování životních pouček! Mnohý se velice mylí, myslí-li, že se bojíme „volné soutěže ve věcech víry“. Právě *ve volné soutěži vždy vítězíme* a právě různost škol dle vyznání soutěži přispívá. Kde by se měli děti náboženství učit, ne-li ve škole? Snad v zimě v kostele, snad ve spolkových místnostech? Že by dítě ve škole nesmělo o Bohu slyšet, myslím, ani neutrál neschvaluje, neboť člověk není zvíře, aby neměl o Bohu slyšet. Bůh je všude, vše je od Něho, patří tedy i do školy. Miluje-li dítě hodného učitele, zamiluje si snadno i jeho víru. Jistá evangelička, učitelka, by byla téměř celou třídu strhla k protestantské víře, což by ovšem ani rodiče ani zákon nedovoloval. Neutralita tedy v teorii je pěkná, ale v praxi selhává. Má-li dítě jednou samostatně soudit, musí mít návod a poučení náboženské a to konfesní. Má-li konfese oprávněnost — a to má — je oprávněna i konfesní školní výuka. Rodiče si přece daněmi školními učitele platí. Dítě musí býti vyučováno v určité konfesi, nemá-li se státi „*liberálním neutrem*“. Podmínka výchovy *je shoda školy a rodiny* a proto i ráz a duch školy žádá konfesní výuku. *K inteligenci* člověka patří

i náboženské uvědomění a proto řádná školní náboženská výuka nutná. Dítě, sobě ponechané, může nabýti představ nesprávných ve víře, což doznává i Kant. Život je krátký a proto záhy musí býti dítě poučeno o poměru k Bohu, k věčnosti, k světu, o smyslu a cíli života, o původu vesmíru, o původu člověka a života a na to vše jen náboženství a to zjevené bezpečně odpovídá. Rozum pronáší úsudky dle pravidla do něho od Původce vepsaného, dle zákonitosti do něho vetvořené, jež je odleskem zákonitosti v Bohu samém. Vědomí, že zákon mravní je zákonem Božím, sesiluje jeho autoritu, činí zákon milým a uvádí nás v soulad s veškerenstvím. Teprve v Bohu se cítí zákon jako zákon. Svazek náboženský a mravní je přirozený a proto: „*Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj!*“ Náboženství vytyčuje *význam života*, zkrátka vychovává mravně. Cit sám k mravnosti žádné nevede a pud potřebuje sám pravidla. Pokrok se musí měřiti mravností, ne naopak. Rozum je jen potencí (možností), jež přechází v kon, ale není poslední instancí. Je odvislý od řádu, od vztahů a vztahy ty určil Tvůrce. Rozum tudíž musí oceňovati kony a předměty, odpovídají-li Tvůrci. Mravní řád námi vládne, my jej nemůžeme změnit, ani se ho zbaviti. Jím mluví v nás Kdosi vyšší. Mravnost sama *nevyplní žití člověka*; nemá člověk

jen vůli, má i rozum a ten chce věděti důvod mravnosti, její poslední cíl a účel a smysl života. Toť jsou otázky ducha a ty jsou nejpálčivější. Náboženství je tedy nenahraditelné a sílí v' útrpení. „Nejvyšší učitelský úřad mravnosti je náboženství“, dí Beaulieu v „Návratu k evangeliu“. Náboženství je vodotryskem idealismu. I St. Mill uznává, že náboženství je zdrojem vznešených myšlenek. Proč zaváděti něco horšího! „Největší reformátor a věčný vzor mravnosti je Kristus“, píše Sabatier v „Nástinu filosofie“ (320). Velmi dobře praví v Lidových Novinách 1923 p. Čapek: „*Ve škole* nemá padnout jedině křivé a nenávistné slovo proti bližnímu, ať je to v ohledu náboženství, národnosti nebo politiky“.

Pro nás katolíky rozhodujícími jsou výnosy autority církevní, osvědčená zkušenost, skutečné poměry a principy víry a rozumu a všeci tito činitelé žádají jako prakticky nejlepší a jedině zásadně správnou školu katolickou pro katolické děti. Pravá svoboda nám jí musí popřáti. Blaho republiky a věčná spása jedinců ji žádá.

Naše školské resoluce.

Kolik článků již napsáno o věcech školských, kolik schůzí, táborů a kursů o nich pořádáno

kolik resolucí již na sjezdech usneseno! Co peticí a protestů odesláno — a výsledek?

Čí je povinnost, aby resoluce na sjezdech strany usnesené byly uskutečněny? Někomu se zdá otázka školská již „otřepanou“. Ano, je to pravda, ale ač je tak otřepána, co provedli ti, jichž je povinnost vůli lidu vyplniti?

Americký zednář Louis Peters, jenž navštívil naši republiku, si pochvaluje v dopise ze dne 19. července 1924 v „Massonic Chronicler“, že úspěch zednářský se dostaví u nás v „mladším pokolení“, které musí býti odkřesťaněno a vyučování katechismu zapovězeno.

— Přišel ke mně otec, menší rolník. Učitel si tropil z jeho chlapce takové blázný, že se chlapec celý třásl, máje jíti do školy, až skoro skutečně bláznil. Otec druhé své děti raději dal do vzdálené klášterní školy na svůj náklad, než by je byl dal nelidsky týrat. Tento otec mi pravil: „Lid u nás, agrární i socialistický, proklíná nynější školu; žáci ztrácejí smysl pro zemědělství, lukařství, zahradnictví, dělajíce hračky do noci, a toto bude pro venkov — katastrofální“. — A přece lid tolik na školy platí, a co z nich má? Co se rodiče doma navyvracejí lží od učitelů dětem cepovaných! Nutno, aby naši lidé četli mnoho našeho. Četba katolická dá základ, na němž lze stavěti náboženský život; ona zvroucní zbožnost a prohloubí náboženské přesvědčení.

Lid musí býti stále uvědomován, burcován a veden. Obnova rodiny a náš tisk do rodin, toť hesla, jež musí být do důsledku provedena. ~~Elsasko~~ je pro nás vzorem v otázce školské. S úžasem jsme četli, co se stalo na gymnasiu v Brandýse nad Labem, v Poříčí a v Přelouči, a všichni, kdož to četli, se ptali: „A co se stalo proti tomu s naší strany? Co učinili proti tomu v oněch krajích?“

Jsme v obraně, a proto máme právo a povinnost z lásky k dětem využití zákonů zaručujících svobodu, na příklad § 121. a výnosů ze dne 9. května a 14. února 1919, zakazujících úrážky náboženství dítek. Jest přece uzákoněna rovnost vyznání, a proto nesmí býti pašováno do škol jen a jen husitství. Je to terorismus nutit děti, aby zpívaly „Hranice vzplála“. Je to nedovolená politika nutit děti do sokolství, jež se dle „Věstníku“ ze dne 6. května 1920 prohlásilo pro bezvěří a zvláště proti katolictví. Výnos ministerstva ze dne 17. září 1921 káže šetření místních poměrů, to jest vyznání většiny dítek a svornosti s domem dítek. Učitel je pro lid, ne lid pro učitele. Rodiče musí býti energičtí, mají první zodpovědnost za děti. Dobře řekl roku 1924 v Brně na sjezdu jistý učitel, když si bylo stěžováno, že děti v neděli a třeba i na Boží Tělo voděny jsou na slavnosti a výlety: „A proč rodiče pouštějí v ty dny děti na výlety?!“ Lid nesmí mlčet! Musí si vymoci, aby inspektoři ne-

byli štváči a řídící učitel aby byl vyznání většiny žactva. Co si někde učitel dovolí, je výsměch zákonům . . . Na příklad v Dombrové pravil učitel tělocviku žákyni: „Kříž dělat, to umíš; myslíš, že kříž tě spasí?“

Jaké jsou poměry ve škole, o tom můžeme nejlépe mluvit my, kteří ve školách působíme. Nikdo jiný toho tak necítí. Nejhorší jsou nyní ve školách učebnice a to čítanky a dějepisy. Čítanka „Květen“ zesměšňuje kněze otevřeně, čítanky Jursovy zesměšňují život posmrtný, Krista staví na roveň s Mohamedem. O Bohu nemají ničeho, ale zato báseň o „bálu“ bohů, jak Jupiter tančí s Venuší.

Zajímavé, že učitelé musíce učit občanské nauce, jsou nuceni čerpati ze starých čítanek. Dějepis „Má vlast“ od dra Peška má nepravdy, na příklad, že proti Husovi falešně svědčeno bylo, cituje píseň — Koniášovu, jíž on nesložil, ani nezpíval, dále, že prý Jesuité „bitím“ nutili ke katolictví a hrůzami pekel vymáhali odkazy; posměšně mluví Pešek o ustrašených sedláčcích, a líčí první lidi jako vyvinuté ze zvířete. V díle II. „Z domoviny a ciziny“ učí Pešek mezi řádky, že původní náboženství byl polyteismus; velebí Budhu, umlčuje, že život byl mu zlem, sebevražda dovolena, že skutků soucitu skutečně nečinil, že hlásal pessimismus a nirvanu a neznal sebeoběti. Maury moslemínské velebí Pešek nad křesťany, nerozeznává klatby cír-

kevní od klatby říšské (Reichsacht), a přisuzuje oné, co patří této, (že každý mohl prokletého zabít). Klatba církevní dle papežských bul značila odmítnutí bludů, hrozbu posledním soudem a vyloučení od sv. přijímání. Biskupa Zdíka Pešek líčí, jako by násilím chtěl víře získati Lutice a Prusy, zatím právě on nesouhlasil s panovačností a zjištěností a proto se vrátil. Pošklebku, „že sítí víry nikoho neulovil“, mohl ho Pešek tedy ušetřiti. Tomu se musí žáci katoličtí učit proti své víře. Ve školách se pěstuje darvinismus a čte se Voltaire ve frančtině.¹⁾

Oslav Žižkových bylo zneužito k vášnivým výpadům na církevní hodnostáře, jako bychom neměli Stojana, Brynycha, Bauera, Jirsíka, Pöttinga a jiných. Z Žižkovy oslavy učiněna československá bohoslužba s kalichem a žáci katoličtí donuceni se jí zúčastniti. Je to provokace ohromné většiny žactva katolického. Katecheta seje, „tváří naléhaje, krví zalévaje“ a jeho setba rázem jedním zničena! Zachází se s ním jako s klukem nedůstojně. Jak mohou učit a vychovávat učitelé, kteří čerpají z Cahy a Oldry Novotného, jemuž i Balbín je „ošemetným“ a z Cahy, jenž tvrdí, že se mravnost vyvinula z pudu sebezáchovy. Cahovi dokázal Časopis Matice Mor. 1924 str. 293 nekritičnost a nedostatečné vzdělání vědecké. Agrárníci si vynutili opravu v knize

¹⁾ Čti nčebnice našich škol, dr. Tauber.

Novákově a socialisté trhali listy z Peška, když se zmínil kriticky o Marxovi, a 80 procent katolíků, 10 milionů katolíků daně platících si dá líbiti nejhorší potupy? Jak dlouho ještě?! Katecheta nemusí udávat, ač může pravdu říci a blud vyvrátiti. Lid a poslanci se musí však ozvat a brániti. Nutno již sáhnouti též k svépomoci. Mohli-li si v Belgii pořídit 15 katolických učitelských ústavů, mohli-li Slováci si povolati Salesiány a Školské bratry do Spišského Podhradí a Šaštína, kdy konečně na Moravě od Matice Cyrilometodějské zařízen bude mužský katolický ústav učitelský? Za tím účelem nutno zřizovati odbory Matice a konati sbírky a schůze. Katolická, státem vydržovaná škola musí býti nejbližším cílem naším a škola veřejná musí býti dle zákona a ústavy naprosto objektivní a neutrální. Práce pro mládež je nejhlavnější. Kdo pro žáky a studenty se obětuje, činí dnes nejlepší skutek. Péče o dorost je nejdůležitější částí duchovní správy.

Proč musíme chtít své katolické školy.

Můžeme býti s dnešními poměry na školách spokojeni? Rozhodně ne! Skoro na všech školách musejí se děti katolické učit lžím a potupám na vlastní katolické přesvědčení. Tyto lži na příklad o papežích musejí si

s tabule opisovati, doma psáti jako domácí úkoly. Vše, co zde tvrdím, je ze skutečnosti. Cahovy pamflety jsou mezi dětmi šířeny. Samy děti mně je daly. Neutrality, to jest zákonné nestrannosti, se nedbá téměř nikde. Z nebe, pekla, ze sv. Jana se tropí posměchy. Nic pokrokářským učitelům není svatého. Neštve me proti nim, neútočíme na jejich přesvědčení, ale nesmějí je vnucovati našim katolickým dětem. My boje kulturního nevyvolali. Máme útrpnost se všemi, jež mu podlehli, ale svatou povinností naší je, brániti, aby nebyli děti okrádány o nejsvětější statky, o dědictví otců. Škola má zachovati jednotu učitelů, tedy i kněží, a soulad s rodinou. Dnes však kněz a rodiče táhnou za pravý konec provazu, učitelé za levý, a děti nevědí, čím jsou. Jaký chaos panuje v jejich hlavách, svědčí výroky. Žáci jisté VI. třídy si vydali časopis; v něm praví jeden z nich toto: „Nepotřebujeme zjevení, ani dogmat; naším náboženstvím je věda“. Jaká to věda je, osvětluje další výrok: „Napřed bylo absolutní vířivé Nic; to se začalo chvět a povstala hmota“.

Ve škole jsou děti všech vyznání a bez vyznání, Židé a děti rodičů různých stran. Často se pohádají, ba i pobijí. Žáci katoličtí, když jdou ke sv. zpovědi, na exercicie nebo na průvod, jsou posmíváni, odluzováni a terorisováni. Dívky ztrácejí mezi studenty stud. Sebevraždy se množí. Na střední školy

dochází „Volná myšlenka“ a s ní blankety na odpadnutí; časopisy dětské i studentské podrývají víru v Tvůrce. Každé příležitosti, zvláště oslav Husových, Bílé hory a osvobození se zneužívá proti Římu. Byl jsem na školní oslavě pana presidenta, jež byla hotovou protiklerikální schůzí. Šíří se letáky Herbenovy, katecheta je nazván před žáky „jesuitským kopejtkem“ od kolegy z Čech. Zlehčuje se úcta mariánská poznámkami o „mléku Panny Marie“, zesměšňují se zázraky, mluví se o fetiších středověku, mluví se o farách, bije se do členů vlády, Šrámka atd... Přinese žákyně omluvenku na mariánský svátek a profesor jí mrští o zemi! Toto vše jsou fakta.

Učitelé mění náboženské i politické přesvědčení jako šaty. To je charakterní! Tito lidé mají učit morálce a charakternosti! Když se stal ministrem vyučování sociální demokrat, stali se učitelé mnozí, i starší, socialisty. V Praze se vyslovalo ústředí učitelské: „Nevěříme v žádný článek apoštolského vyznání“. Tito lidé bez víry — oslavují věřícího Husa! Znáám nadučitele, jenž má doma obraz kněze schválně tělného. Před tento obraz vodí své děti a říká jim: „Těmto tu nic nevěřte, nic jim nedávejte!“ Takovým učitelům máme my katolíci svěřovati své děti! Ano, i my pravíme: „Těmto učitelům nevěříme a dítek jim nedáme!“ Církev má zásluhy o české

školství. Ona zbudovala universitu v Praze; její biskupové Brynych, Kohn, Pötting, Chlumčanský budovali české ústavy, kněží Vinařický, Drachovský psali první české učebnice; P. Štulc založil první dívčí vyšší školu, P. Rojek dívčí školu přádelní. A dnes mladičká učitelka staříčkého hodnostáře kněze sprostě, jak se stalo v P., před dětmi vykáže ze třídy! V takových školách nelze dále pracovati, ani dítek katolických dáti učit. Proto rodičové bez rozdílu náboženství, národnosti a politického přesvědčení se musejí spojit a žádati školy a učitele svého náboženství. V Bavorsku i sociální demokraté svorně žádají katolické, státem vydržované školy. V Německu vůdci sociálních demokratů, dr. Ehrenberg, Günther-Dehn a v Berlíně „Blätter für religiösen Sozialismus“ žádají náboženskou výchovu dítek. Jednoty matek nestačí; ty jsou pro drobnou místní práci. Třeba je v každé obci sdružení rodičů, hlavně otců, na obranu katolické výchovy dítek bez rozdílu stran. Inteligence má jíti v čele. *Lid rozhoduje. Stát je lid.* Rodičům patří dítě a rodiče jsou povinni je přivést k Bohu. „Nechejte maličkých přijíti ke Mně!“ Od hadů dítě chráníte, oč více je musíte chrániti svůdců a zhoubců duše! Laická morálka patří jen — dětem nevěreckým. Pro katolické nesmí býti. Dobře napsal zemřelý profesor Klostermann: „Nějaká soustava mravní filo-

sofie, mluvte si cokoli, nestačí ani inteligent, neřku-li prostému člověku. Filosofická abstrakce je a zůstane planým přívalem slov. Prostý člověk potřebuje vodítka pozitivního, aby udržel rovnováhu. Vezměte mu to, zmate mu rozum, srdce jeho vypráhne". (Snímky 189.) Katolická škola je požadavkem přirozeným, božským. Neustoupíme. Dají si Židé líbiti, co se děje ve škole nám?! Proto k činu! Nedávno napsal učenec dr. Isenkrahe: „Umíme dělat slavnosti a průvody, ale skutků třeba. Budujme vědecké vzdělávací katolické ústavy". (Exper. Theol. 1922.) Katolíci, vzbudte se! Závodte! Kde bude nejdřív škola katolická? Žádejte u okresních školních výborů a u zemské školní rady katolické učitele a u ministerstva katolické profesory a ředitele. *Vy platíte, vy máte právo, vaše jsou děti!*

Za státem vydržovanou katolickou školou.

Smíme se uspokojiti dnešní neutrální školou? Trvale nikdy a nikdy ne! Žádný učitel ani profesor se stále „neutrálním“ neudrží.

Dnešní škola je „ústav hádek“. Stále a stále vnucuje se žákům falešná kultura, protikatolický smysl dějinný a jed nevěrecký. Všecky výnosy selhávají. Vždyť, kdyby i učitel

sám ani nechtěl zavadit o city katolické, jsou tu učebnice, které to činí. My katecheti vlastně neučíme, my stále jen musíme „pře-učovat“. Kde je zde nutná součinnost?! Dvou věcí třeba: Posílají petice pro katolickou školu, státem vydržovanou, a též k ní konat vlastní přípravné práce. Za tím účelem nutno burcovati lid, rodiče vůbec všech stran, neboť ve věci výchovy náboženské jdou s námi; jíti od dědiny k dědině, od města k městu. Roku 1922 o eucharistickém kongresu v Římě volala italská mládež a studentstvo: „Noi vogliam Dio! Dio nella scuola“. Boha my chceme! Boha chceme ve škole! Již Jej tam mají. Co může býti v Itálii, v Belgii, v Holandsku, v Německu, v Anglii, v Polsku a v Brasilii, může, má a musí býti i u nás! Nejmodernější zásada vychovatelská zní: „Princip nejmenší míry“, (to jest: nejkratší cestou dojíti cíle). (Dr. Richard Avenarius, Die Philosophie des Denkens p. 21.) Nejkratší cestou dojíti cíle je náboženská výchova. To tvrdí nejlepší moderní pedagogové: Krus, Willmann, Foerster, Fassbinder, Grunwald, dr. Mareš, dr. Láská. Jean Paul pravil: „Kde umírá Bůh, rodí se šelma“. Dr. Trendelenburg napsal: „Musíme se vzdáti předsudku, jako by pro filosofii budoucnosti musel býti vynalezen nový princip; tento je nalezen ve světovém názoru, jejž Plato a Aristoteles hlásali!“ (Logische Untersuchungen.) Tento názor dále vybudovali

katoličtí filosofové středověcí a dnes na něm dále i my stavíme. Jules Simon v „L'École“ 1864 hlásal státní beznáboženskou školu, ale v „La Réforme scolaire“ již dí: Jaká výchova bez Boha? Jen zpátečnictví. Všude přibývají nihilisté, anarchisté, strůjci atentátů, apači“. Kdož i u nás chtějí laickou morálku, hrají věru s výbušnými látkami. U nás se opakuje, co jinde. Tak v Holandsku roku 1807 vyloučili náboženství ze škol. A 50 let museli katolíci bojovat, než si katolickou školu vymohli. Naše občanská nauka dle vydaných příruček není nic jiného, než protináboženská laická morálka, neboť všechny dosavadní učebnice občanské nauky od Chlupa, Deyla, Svobody, Mertý, Krejčího, dra Bláhy, Dejmka a Skořepy jsou výslovně protináboženským vyučováním. Má ministerstvo totik síly, aby to zdolalo? Kéž! Uznáváme zásluhy lidové delegace, oceňujeme její práci i obtíže, ale zde musejí býti slyšení odborníci a ti, kteří ve škole samé léta pracují. Máme býti jen z milosti trpění, když 95 procent dítek je katolických, neb aspoň věřících! Což není v učebnicích, na příklad od Jursy Bůh vůbec škrtnut?! Neučí vlastivěda středních škol špatně o původním člověku a vývoji náboženském a proticírkevně o našich bludařích?! Co bude, až generace tato vyroste?! Proč nezavést zase i v nejvyšších třídách náboženství na střední škole, když teď mohou rodiče

žáky beztoho odhlásiti?! Je přímo naivní se dovolávat, že snad proto není náboženství v třídách nejvyšších, že v rak. školských zákonech prý nestálo, v kterých třídách se má náboženství učit. Toť — opakujeme — ne advokátsky chytré, ale dětsky naivní. Neboť, zda není myšleno náboženství pro všechny třídy, když se řekne: „Učebnými předměty školy jsou: Náboženství, čeština atd.“ Žádnému za Rakouska nenapadlo, že by náboženství v některé třídě býti nemělo, a kdo svévolně vynechal, podléhal kázni vždy a všude jako v předměte jiném. Proč se dáti šálit?!

Kursy, sjezdy, papírové manifesty, ač jsou yelenutny a užitečný, samy málo pomohou. Činu třeba! Svépomoci! Proč se nezačne s ráznou akcí zřídit katolický učiteský ústav, katolické učitelské akademie, katolickou aspoň filosofickou fakultu! Dojít k tomu musí, tož nenechte lid uspati! Zřídili-li katolickou universitu v Miláně, Varšavě, v Lovani atd., proč otálíme k ní přikročiti my! Zřízovat mateřské školky je příliš dnes malicherné a plýtvání vzácných peněz. „Kdo moc chce, moc může“, pravil Diesterweg. Tož jen výš! Uvaž, odvaž, jednej! „Chtěním cvičí se vůle“, dí Grunwald ve své Filosofické pedagogice. Hostýn a Velehrad jsou reservoáry, ale skutečnými vodomety jsou jen katolické školy. „Boha chceme, Boha my chceme i ve školách a to všech!“ „Ne-

utrality“, dí Payot, „mezi pravdou a lží není. Nelze učit dějepis, vědě občanské a mravouce, aby učitel nezaujal určitého stanoviska“. Dalo se předvídat, že nauka občanská bude protináboženskou. Upřímně vyznal protikatolický ministr francouzský Viviani: „Neutralita školy nebyla nikdy ničím jiným, než lží a přetvářkou“. (Etu-des 797.) Chceme tedy býti slepými vůdci slepých?! Francie zavedla napřed školní neutralitu náboženství respektující, potom neutralitu na náboženství s vrchu pohlížející, konečně neutralitu náboženství příkře odporující a dnes zkrátka školu zcela bezbožeckou a Bohu nepřátelskou. To, třeba i nechtě, bude u nás. Proto vzhůru, všeci a všude, za katolickou, státem vydržovanou školu!

Uznává kde kdo rozumný, že tak to dále nejde. Uznává se velká zkáza mládeže a mluví se ještě pořád o poválečných poměrech. Kdo dělá poměry? My lidé. Tož budme již jednou my lidé lepšími a budou lepší poměry. Ale kdo zlepší lidi, ne-li Kristus? Nuže, předně rekrisianisace rodiny! Křesťanský názor na stav manželský a na dítě musí ovládnouti. Japonský ministr Okuma pravil: „Výchově třeba morálního měřítka, jež má šťastný Západ v křesťanství“. Ó, jak si křesťanství máme ceniti! U mnohých svítá, ale u mnohých se stmívá. Když nedávno inspektor napomínal jistého učitele pro děsné

štvaní protikatolické, odvětil učitel: „Když mě třeba i ze školy odstraní, budu bolševickým komisařem“. Ani tyto zjevy neotevrou oči všem činitelům? Dí Wilmann: „Teprve vpracování křesťansko-evangelické moudrosti do výchovy činí výchovu vědou“. (Der Lehrstand 89.) Odkřesťanění výchovy znamená ochuzení o cenné nepostrádatelné názory. Otázky tyto budtež námětem kursů, organisací a sjezdů! Zjednání řádné křesťanské školy je největší čin charity. Katolických učitelů budeme míti z našich katolických SSS dosti. K práci pro školu katolickou kéž si podají ruce kněží i nejdůstojnější episkopát, rodiče i poslanci, intelligence a theologické fakulty, katecheti, učitelé i profesori. Jen opravdového optimismu i zde a právě zde více! Boj v dějinách byl vždy hlavně o školu. Lid náš, kdykoliv o škole katolické slyší, je vždy a všude živelně nadšen. Důkaz to, že je to věc i jeho srdce. Salesiáni a školští bratři musejí k nám se svými praktickými školami, jaké mají jinde, a přijdou. Ústav katolický učitelský by mohl po ročnících se zřizovati. Jen se nepřít, co napřed a co potom, ale něco začít a stavět zdola i s vrchu. Bratří, čas, abychom povstali! Chceme katolickou školu i z lásky k vlasti!

OBSAH.

	Strana
Naše právo na katolickou výchovu a školu	5
Naše zásluhy o školství	13
Usnesení v Brně	14
Škola neutrální	17
Naše požadavky	21
Proti monopolu státní školy	28
Zamýšlené akademie	32
Přetížení školou	32
Naše škola s hlediska vědy, národnosti a morálky	34
Náboženství a škola	47
Katolické university se množí	64
Školství jinde a u nás	65
Význam katolické výuky	68
Učenci a víra	77
Ovoce školy bezbožecké	84
Náboženství a pravá kultura	99
Náš úkol	102
Učebnice	110
Důvody pro katolickou školu	112
Náš školský program	119
Rodičům na začátku školního roku	122
Naše školní cíle a cesty k nim.	125
Konfesní škola	130
Naše školské resoluce	135
Proč musíme chtít své katolické školy	140
Za státem vydržovanou katolickou školu	144

